

ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΠΑΥΛΟΥ ΓΚΙΚΑ : 'Ο έπιθρος.—
Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ : Νεοζανιμανή χρονική και καθηγητικά σημείωματα.— **A. ROSSI :** Μαρξισμός 1933.— Δημοσιοτάτια πολιτική και δημοσιοτάτια πονονονική.—
ΑΝΤΡΕΑ ΖΕΒΓΑ : Ροτές του σύγχρονου θεάτρου.—
ΑΠΟΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ : Πέφω από τα άναμνένα τόξα...—**Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ :** 'Ο Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ γράφει γιά τό φίρμο τού Ν. Γιαννιού: 'Η σοσιαλιστική ταστική, άναθεωρημένη σύμφωνα με τις τορνηπραγματιστήτης', και τού 'Ηρ. Αποστολίδη: Ανιδιολογία.—
ΕΠΙΛΟΓΟΙ. — **ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ** τού Άντρεα Ζεβγά.—'Ανοιχτό γράμμα τού Γιάνη Κορδάτον.—**Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ.** —Στο περιθώριο.—'Άλληλογνωματία.— Μηνιαίο Δελτίο Ξένης Βιβλογραφίας.— Τελευταία Στιγμή.— κτλ. κλπ.

ΑΡ. 4 (19)

LA REVUE NOUVELLE
(ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΙΣΙ)
BULLETIN MENSUEL DE CRITIQUE ET D'
INFORMATIONS — ATHÈNES - GRÈCE 444

SOMMAIRE

PAUL GUIKAS : L' Ennemi. — TH. PAPACONSTANTINOU : Cet ouvrage néoantienne et sophistiques professoraux. — A. ROSSI : Marxismus 1933. Démocratie politique et Démocratie sociale. — A. ZEVGAS : Tendances du Théâtre contemporain. — DE MOIS EN MOIS : Au-delà des arcs en lumière... — LA CRITIQUE DES LIVRES : N. Vannios : La tactique socialiste. — H. Apostolidès : Anthologie. par Th. Papacostantinou. — ÉPILOGUES. — Une lettre de A. Zevgas. — Lettre ouverte à la « Revue Nouvelle » par J. Cordatos. — LE RÉPORTAGE MONDIAL. — En marge... — Correspondance. — Bulletin de Bibliographie. — La dernière Heure, etc

Τίσσου χρόνια ὁ Οἶκος Γκοβόστη κυκλοφορεῖ τὴν Σύγχρονη Σκέψην και κάθε μήνα πλούτιζε τὴν σειρὰν της μὲν μᾶς εἰκετήν μελέτην διάλεξμένη ἀτ' ὅτι καλότερον ἔχει νὰ μάργονάσιοι ἡ παγκόσμια φιλολογία. Μέσα στὸ διάστημα αὐτὸν οἱ ἐδόσεις τῆς σειρᾶς « Σύγχρονη Σκέψην » ἐπερχόμενων σών μᾶς προσάρτεια πραγματικά ἀποτέλεσκεται ποὺ ἀξίζει κάθε μελέτη και ἐπονήσει,

Πρίντεψ τῶν μᾶτια ὁ καθείδης, στὸν ὅριον κυκλοφορίαν, τὸ ἀπαλαυδάνεται αἴσιον και χωρὶς μεγάλη δυσκολία. Κάθε βρήσιο ἵης αυτοῦ, μὲ ἀριστοργηματικὴν ἑφάσιον, ὅριο, 6, τα διστά 12.

- | | | |
|----------------------|--|---|
| 1) ΛΑΦΑΡΓΚ Π. | 'Η Ιστορικὴ μεθόδος τοῦ Κάρλ Μάρξ | |
| 2) ΦΡΟΥΝΤ | 'Ο Λεονάρδος ντά Βίντοι | |
| 3) ΜΑΤΙΕ | 'Ο Ροβεστόπερος | |
| 4) ΤΑΓΓΟΡ | 'Ο έθνικισμὸς εἰς τὴν Δύσιν Δημιουργεῖν | |
| 5) ΕΡΡΙΩ Ε. | 'Ερνέστος Ρενάν | |
| 6) ΜΠΡΑΝΤΕΣ | Φ. Ντοστογέβεσκη | |
| 7) ΕΛΙ ΦΩΡ | 'Η Γέννησις τοῦ Χριστιανισμοῦ | |
| 8) ΚΑΟΥΤΣΚΗ Κ. | 'Ο Εικοστὸς αἰών | |
| 9) ΝΟΡΝΤΑΟΥ ΜΑΣ | 'Η γενετήσιος διαστροφὴ | |
| 10) ΧΑΒΕΛΟΚ ΕΛΛΙΣ | Τί είναι προλεταριακὴ Ποίηση | |
| 11) ΜΠΟΓΚΤΑΝΟΒ | 'Η ἐπονάσταση τοῦ 1905 | |
| 12) ΛΕΤΖΝΕΡ | B. Σπινόζα | |
| 13) ΝΤΕΜΠΟΡΙΝ Α. | 'Η αὐγὴ τοῦ ἀστικοῦ πολιτισμοῦ | |
| 14-15) ΠΙΚΡΟΥ ΠΕΤ. | Μὲ τὸ μαχαῖρι στὰ δόντια | |
| 16) ΜΠΑΡΜΠΥΣ | Ψυχολογία τῆς ὁμοφυλοφί-
λίας | |
| 17) ΕΝΑΡ | Η ἐμφάνισις τοῦ Χριστιανι-
σμοῦ | |
| 18) ΡΕΝΑΝ | 'Ερως καὶ αἰσθήσεις | |
| 19) ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΓΡ. | 'Η Αλβανία | |
| 20) ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ | Χριστιανισμὸς καὶ Ισλαμισμὸς | |
| 21) ΝΤΕΡΜΕΝΓΚΕΜ | 'Ο Μακιαβέλι | |
| 22) ΜΑΚΩΛΕΥ· | 'Η πλατωνικὴ Πολιτεία | |
| 23) ΑΝΤΩΝΑΚΟΥ Α. | Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ψυχανά-
λυσιν | |
| 24) ΦΡΟΥΝΤ | Πιστὶ δὲν είμα Χριστιανός —
Πέραν τῆς ἡδονῆς | |
| 25) ΡΩΣΣΕΛ | 'Ο Γρέκος καὶ ἡ ἐποχὴ του
(Στὸ φῶς τῆς Διαλεκτικῆς
Γάμους καὶ οἰκογένειας) | |
| 26-27) ΦΡΟΥΝΤ | Σκέψεις καὶ ἀποσπάσματα | |
| 28) ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ Α. | Αἱ παραπομπὲς τοῦ Μαρξι-
σμοῦ ἐν Ἐλλάδι | |
| 29) ΡΙΑΖΑΝΟΒ | 'Η Ἀναγέννηση | |
| 30) ΣΟΠΕΓΧΑΟΥΕΡ | 'Η φιλοσοφία τοῦ Χέγκελ | |
| 31) ΠΑΠΑΚΩΝΙΟΥ | Ιστορία τῆς ψυχαναλύσεως | |
| 32) ΣΥΡΕ | 'Ο Φουτουρισμός | |
| 33) ΗΣΤΣΕΝΚΟ | 34-35) ΦΡΟΥΝΤ | 'Η Αναγνωρίζει στὰ πα-
λιὰ ιδιαίτερα. Παντοῦ ἐπικρατοῦν οἱ ὄργα-
νωσεις μὲ τὰ πουκάμισα, μὲ τὶς καλές
ιδέες, τῆς Πατρίδας, τῆς Οἰκογένειας,
τῆς Θρησκείας, τῆς ιδιοχειρίας. Οἱ Γερ-
μανίδες δὲν καπνίζουν πιά. Οἱ Ίταλίδες
δὲ μαλθουσιανίζουν. Τὰ ἔθνη δὲν ἀσχο-
λοῦνται πιά μὲ τὴν ἀτιμη ἰδέα τῆς
διεθνοῦς συνεννόησης. Τὰ παιδάκια ἀντα-
τρέφονται τώρα μὲ τὴν ἔξασκηση καὶ τὴν
εὐγενῆ φιλοδοξία νὰ πνίξουν τὸν ἀντί-
παλο, νὰ τοῦ βγάλουν τὸ μάτι ἢ νὰ τὸν
ξεκοιλιάσουν. Παντοῦ ὁ σοσιαλισμὸς ὑπο- |
| 36) ΑΝΤΡΕΑ ΖΕΒΓΑ | 'Η γενετήσιος ὄρμη | |
| 37-38) ΧΑΒΕΛΟΚ ΕΛΛΙΣ | 'Ο ἔρως καὶ ἡ νέα ἡμική
Τοτέμ καὶ Ταμπού | |
| 40) ΚΟΛΟΝΤΑΙ· | Εἰσαγωγὴ στὴ Διαλεκτικὴ | |
| 41-44) ΦΡΟΥΝΤ | Οι σχέσεις τῶν δύο φύλων
καὶ ὁ Μαρξισμός | |
| 48-49) ΠΑΠΑΚΩΝΙΟΥ | | |
| 50) ΚΟΛΟΝΤΑΙ· | | |

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝΟ Γ. ΣΕΡΜΠΙΝΗΣ
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 33
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 79

ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'-ΑΡ. 4-19
ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1933

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ
ΣΥΝΤΑΧΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ἐπίκαιρα δέματα

Ο ΕΧΘΡΟΣ

Τὰ σύγχρονα πολιτικὰ φαινόμενα σχηματοποιοῦνται στὴν καθημερινὴ πολεμικὴ τόσο πολὺ δύστε μὲ κόπτο καταφέρνει κανεὶς νὰ περισώσει μιὰ σχετικὴ δύξιδέρκεια καὶ νὰ μπορέσει νὰ συλλάβει τὸ σύνολο τῶν ἀπόφεων ἐνὸς φαινομένου. Βέβαια μᾶς λείπει ἡ ιστορικὴ προσποτική. «Ομως, ὡς ἀντίρροπο αὐτῆς τῆς ἔλλειψης, ἔχουμε τὴν εὐεργετικὴ ἔλλειψη τῆς ιστορικῆς παραμόρφωσης. Τὰ γεγονότα δύως τὰ βλέπουμε, ὥπως τὰ ζυόμενα, μποροῦμε ὡς ο' ἔνα ωρισμένο σημεῖο νὰ τ' ἀφαιρέσουμε ἀπ' τὴν πολεμικὴ μας, ἀκριβῶς για τὰ τὴν κατεύθυνουμε σφράτερα.»

«Η ἀλήθεια είναι πῶς τὸ φαινόμενο ποὺ κυριαρχεῖ αὐτῇ τῇ στιγμῇ στὴν πολιτικὴ σκηνὴ καὶ ποὺ ἐπιβάλλεται στὴν πολιτικὴ σκέψη εἰναι ὁ φασισμός. «Αμεσα, σὰν ὀπόφιο δεδομένο τῆς σημερινῆς πραγματικότητας. «Ἔμμεσα, ἀπὸ τὴν κρίση τοῦ σοσιαλισμοῦ. Τὰ δυοῦ ζητήματα συπλέκονται, συγχέονται, συνυπάρχουν. Καὶ ἀπλοποιοῦνται γιὰ δύους. «Η ἀντίδραση ἔχει συμφέρον στὴν ἀπλοποίηση, ποὺ τὴν παρουσιάζει δύως θέλει: Βλέπετε; «Ο κόσμος δόλοληρος ξαναγυρίζει στὰ παλιὰ ιδιαίτερα. Παντοῦ ἐπικρατοῦν οἱ ὄργανωσεις μὲ τὰ πουκάμισα, μὲ τὶς καλές ιδέες, τῆς Πατρίδας, τῆς Οἰκογένειας, τῆς Θρησκείας, τῆς ιδιοχειρίας. Οἱ Γερμανίδες δὲν καπνίζουν πιά. Οἱ Ίταλίδες δὲ μαλθουσιανίζουν. Τὰ ἔθνη δὲν ἀσχολοῦνται πιά μὲ τὴν ἀτιμη ἰδέα τῆς διεθνοῦς συνεννόησης. Τὰ παιδάκια ἀντατρέφονται τώρα μὲ τὴν ἔξασκηση καὶ τὴν εὐγενῆ φιλοδοξία νὰ πνίξουν τὸν ἀντίπαλο, νὰ τοῦ βγάλουν τὸ μάτι ἢ νὰ τὸν ξεκοιλιάσουν. Παντοῦ ὁ σοσιαλισμὸς ὑπο-

χωρεῖ. «Η πρώην κομμουνιστικὴ ὄρχήστρα δήλωσε ἐθνικο-σοσιαλιστικὴ πίστη. Στὴ Γερμανία δὲν υπάρχει σοσιαλ-δημοκράτης. Ως καὶ οἱ Γάλλοι σοσιαλιστὲς μιλοῦν φασιστικά. Κι' ἀν στὴν Ἀγγλία γελοῦν μᾶλλον τώρα μὲ τὸν Μόστεύ, στὴν Ἰρλανδία ὁ φασισμὸς προχωρεῖ καὶ μιὰ μέρα, ἀπὸ ἀντανάκλαση, δὲ μᾶλλον θά γινει ἔδερφος τοῦ Γεωργίου τοῦ Ε'. «Απ' τὴν δᾶλη μεριά, τὸ ἀναμφισβήτητο γεγονός πῶς ὁ φασισμὸς εἶναι προσπάθεια συντήρησης τοῦ συστήματος τῆς ἀτομικῆς ιδιοχειρίας καὶ πῶς ἐνισχύεται ἀπ' τὸν καπιταλισμὸ σὰν τὸ τελευταῖο ἀτομοῦ γιὰ τὴν διατήρησή του, κάνει τοὺς μαρξιστὲς πολὺ συχνὰ νὰ μὴν ἐφαρμόζουν τὴν μαρξιστικὴ ἀνάλυση στὸ φαινόμενο τοῦ φασισμοῦ, νὰ τὸ κατατάσσουν—ἀρα νὰ τὸ διαγράφουν—εὔκολα. Κι' δοσ κι' ἀν νοιώθουν τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου, βλέπουν μόνο τὴν ἔξωτερη τοῦ δύνη, κι' ἀσχολοῦνται ν' ἀποδείξουν πῶς φταίει ἡ προδοτικὴ σοσιαλδημοκρατία (γιὰ τοὺς κομμουνιστές) ἢ ὁ παράφων κομμουνισμὸς (γιὰ τοὺς σοσιαλδημοκράτες). Στὴ συζήτηση ἀνακατεύονται λογικῶν οικονομικῶν ἀποχρώσεις καὶ—παίζουμε τοὺς ἀντιπάλους;

Ἐίπα πῶς ἡ ἀντίδραση βλέπει (γιατὶ τὸ θέλει) μιὰ δῆμη τοῦ ζητήματος. Τὴν πρόσκαιρη νίκη της, καθαρὰ πολιτική, γιατὶ για νὰ νικήσει τὴν οικονομικὴ μάχη θά πρεπε νὰ νικήσει τὸν ἑαυτό της. «Ο ἀντικαπιταλισμὸς βλέπει κι' ἀπό τὴν νίκη ἐκείνη. Τὸ ἄλλο στοιχεῖο—τῆς μάχας ποὺ ἀκολουθεῖ τὸ φασισμὸ καὶ τῆς νοοτροπίας της—ή ἡ ἀντίδραση τὸ ἀπλοποιεῖ: ὁ λαός ἀνένψε. «Ο ἀντικαπιταλισμὸς

σχεδὸν τὸ παραλείπει. "Αν δῆμως ή ἀντιδραση θέλει νὰ μὴ βλέπει, γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ εἶναι ἄμεση ἀνάγκη νὰ μὴ ἀποφύγει νὰ ἰδεῖ.

"Ας παρατηρήσουμε πρώτα· πρώτα πάως ότι ιταλικός φασισμός δὲν ἀποτέλεσε ποτέ δέχυ κίνδυνον, παρ' ὅλον δτι, ἐνισχύμενος ἀπ' τή διεθνή κεφαλαιοκρατία, μπρότερε σνά παρουσιάσει καλή πρόσοψη. Τά πιό μεγάλα κράτη, ἀκριβῶς τή στιγμή τοῦ φασιστικοῦ θριάμβου, ἔμεναν δημοκρατικά καὶ φιλελεύθερα. 'Η Γερμανική αὐτοκρατορία γινόταν δημοκρατία. 'Ο φιλερηγηνισμός ἐνισχύόταν. 'Η σοσιαλδημοκρατία προχωρούσε. 'Ο πόλεμος ἦταν πρόσφατος. Κάθε κακό προέρχονταν ἀπ' αὐτόν. Τό πόλεμο τὸν προκάλεσε ό ἀχαλίνωτος καπιταλισμός πούχε ἐνισχύει τὸν ἐπίσης ἀχαλίνωτο μιλιταρισμό καὶ τὸν ἔθνικισμό. Τά φάρμακα φανερά: διεθνή συνεννόηση, ἀλλαγὴ μεθόδων. Φρένο στὸν καπιταλισμό. 'Αριστερά! 'Αριστερά! 'Απομονωμένος, ό ιταλικός φασισμός ἀποτελούσε μιὰ ἀντιπαθητική, γιατί βάρβαρη καὶ ἀνελεύθερη, γραφικότητα.

Μές σε λίγα χρόνια τὰ πράματα ἐμ-
φανίζουνται ἐντελῶς ἀλλοιώτικα. Ὁ
διεθνῆς καπιταλισμὸς ἀνάθαρξε. Ἡκρίση
προχωρεῖ. Ἀλλεπάλληλοι νομισματικοὶ
κλονισμοὶ καταστρέφουν τίς μικροαστικὲς
τάξεις καὶ ἡ ἀνεργία παίρνει κολοσσιαῖτες
διαστάσεις—περισσότερο ἀπὸ παντοῦ ἀλ-
λοῦ στὴ Γερμανία, φυσικά. Ἡ ἀνεργία
καὶ ἡ οἰκονομικὴ πτώση τῶν μικροαστῶν
εἶναι φαινόμενα ποὺ εἶχε προβλέψει ὁ
Μάρξ. Τὰ πενηντάχρονα του πλησιάζουν
οὐγύρχονα μὲ τὸ φανερὸ πλησίασμα τοῦ
«φάσματος τοῦ κομμουνισμοῦ». Μά τὸν
καιρὸ ποὺ γιορτάζονταν τὰ πενηντάχρονα
τοῦ Μάρξ, στὴ Γερμανία ἐπισημοτοιοῦ-
σαν τὴ φασιστικὴ πρωτομαγιά. Γιατί;
Γιατί :

六

"Εγιναν δέ αὐτά τοις ιωσα-ιωσα γιαδόντες διποδειχτεῖ καὶ στους μαρξιστές ἡ ἀπαραίτητη διάκριση θεωρίας καὶ πράξης, κατά τούτο: ὅτι πρόβλεψή και γνώση δὲ σημαίνουν δύναμη καὶ ἐπικράτηση στις ἀμερεσ πολιτικές πραγματικότητες. Τὸν νῦνχουμε στὰ κέρια μας τὸ μαρξισμό, ὅργανον ἀνάλυσης, βάσην για τὴ δράση, δὲ σημαίνει πῶς ἔχουμε τὴ δύναμη τῆς ἐπιβολῆς. Πρώτα-πρώτα γιατί σύστημα κατα-

κλιση;. "Αν. δμως ή παύλα σημαίνει πώς γιά μια ώριμενή έποχή, οι ύποδεξείς του Λένιν, σύμφωνα με τη μαρξιστική μεθόδο, είναι άπαραίτης, μένουμε δολι σύμφωνοι, με μια προσθήκη: πώς άπο το Λένιν θα ἔπρεπε προπαντός να κρατήσουμε τό ύποδειγμα της ζωντανής μαρξιστικής σκέψης και νά, φροντισούμε—ξάρης έκεινος—νά δναλύουμε τά δεδομένα της πραγματικότητας, και νά δροῦμε δνάλογα με τις δξέώσεις των.

ναμη τής σοσιαλδημοκρατίας αποτελεσε το γραφειοκρατικό βάρος που πόρθεσε εμπόδια. 'Απ' τόν σεκταρικό δογματισμό φερμένη στήν πιο μεγάλη πολιτική ίσχυ, έχασε στό δρόμο τήν έπαναστατικότητα. Γεμάτη καλούς θεωρητικούς, βρέθηκε χωρις πολιτική ίδιοφυΐα. "Αλλως τε ήταν μες στήν παράδοσή της. Δέν είχε παραγνωρίσει τήν άποστολή της στά 1914, δέν ἔπνιξε τήν έπανάσταση στά 1918; 'Ο δογματισμός, κακός δαύμανός της, έ

Δυστυχώς η εύκολισ μέ τὴν όποιαν οἱ κομμουνιστὲς ἀνάγουν τὴν πράξη (ὅχι στή θεωρία μά) σε θεωρία, ἔχει ἐνιότεροι τὴν νεονοία τῆς «γραμμῆς», τῆς «παρέκκλισης» τῆς «προδοσίας». «Ἐφυγε ἀπ' τὸ λεξιλόγιο τους ὡς κ' ἡ λέξη «πλάνη». Κι' εἰναί τετοια ἡ ἐπιβολὴ τῆς «γραμμῆς» ὅστε δποιος εἴπη πῶς λαθεύει τὸ Κ.Κ. στὴν ταχική του πάνω στὸ Α ἡ Β ζήτημα, είναι ἀντιδραστικός. Νοοτροπία βλαβερή γιὰ τὴ ζωτάνια ἐνός κινήματος. Δράση μὲ παραπομπὲς καὶ σολαστικὴ συζήτηση δὲ μπορεῖ παρὰ νά γίνεται ἐρήμην τῶν μαζῶν ἡ ἐναντίον τους.

Αὐτή ή βάση ἀποτελεῖ μονάχη της πηγή σφαλμάτων: Τὸ συστηματικὸ πόλεμο ἀνάμεσο στὶς δύο μερίδες τῆς προλεταριακῆς ὀργάνωσης. Τὴν ἀγέργανθη πίστη στὴν ἀμεσή νίκη, καθολική καὶ τελειωτική, που ἔκανε τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα πιὸ ὅγια στὴν ἀντιδημοκοπικὴ τητα, πιὸ ἀδιάλλαχτα στὴ μόνωσή τους πιὸ περιφρονητικά καὶ βίαια πρὸς καθένα που δὲν προσέρχεται αὐθόρμητα καὶ δόλο κληρος στὴν ἀποκλειστικὴν ἀλήθεια τους. 'Ο κομμουνισμός, ἀντι-πολιτικός, δὲν ὑπολόγισε τὶς μάζες που ἔπειτε νὰ κερδίσουσι καὶ περιφρόνησε δυνάμεις που ή ἐνίσχυσαν σὴ τους θά ἦταν πολύτιμη.

水才

Τό ριζικό της σοσιαλδημοκρατίας — της γερμανικής σοσιαλδημοκρατίας — ήταν διαφορετικό. Στη σοσιαλδημοκρατία ἀνήκε κατά μεγάλη πλειοψηφία ή συνειδήτη και δργανώμενή ἐργατική τάξη. Αύτὸ τὸ παράβλεψαν οἱ κομμουνιστές, πολεμώντας τῇ σοσιαλδημοκρατίᾳ, καὶ εἶχαν ἄδικο. Αύτὸ ἔκανε ὅστε ἡ σοσιαλδημοκρατία νὰ ἔχει πιὸ καλὴν ὀντιληφὴ τῶν πολιτικῶν ἀναγκῶν ἐνὸς κινήματος. Μᾶς δὲν θεράπεψε τοὺς ἡγέτες ἀπὸ τὸν δογματισμὸν — κοινὸν μὲ τὸ δογματισμὸν τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων. Καὶ τῇ στιγμῇ τῆς δράσης, τῇ μεγάλῃ στιγμῇ τοῦ πηδήματος, αὐτὴ ἡ δργάνωση ποὺ ἦταν ἡ δύ-

ἡ κοινοβουλευτική υπαρκή καὶ ἡ ενισχυσθεῖση της κοινοβουλευτικῶν κυβερνήσεων μὲ σκοπὸ τὴν ἀποφυγὴ τῆς ἄκρας ἀντιδραστῆς εἶναι κάτι ποὺ συγχωρεῖται ἡ καὶ ἐπιβάλλεται — κατὰ τὶς περιστάσεις — στὸ σοσιαλισμὸν. Μᾶς δταν γίνεται λόγος γιὰ ἔξουσια ὡς σοσιαλισμὸς χάνεται ὃν ἔχασε τὴν οὐσία του.⁶ Ο σοσιαλισμὸς ἡ εἶναι καινούργιος κοινωνικὸς ρυθμός ἡ δὲν εἶναι τίτοπα. Σοσιαλιστικὸς κυβέρνηση θὰ πηπλήρης ἔξουσία, μὲ σκοπὸ τὴν πλήρη κοινωνικὴ μεταβολὴ. Κυβέρνηση σχετικῆς πλειοψηφίας μέσι σὲ ἀστικὸ κοινοβούλιο σημαίνει ἔξυπηρέτηση τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ ὠρισμένων ἀμεσῶν συν-

δικαίωσις την αιτημάτων—άθλια έξυπηρέτηση—φτωχή και για τις δύο. Η σοσιαλ-δημοκρατική βιοεργασία τη διαδέξει. Κάθε της πράξη ήταν πρός οφέλος της μεγάλης βιομηχανίας, άντι-έργαστική, και άντι-μικροαστική. Δέν έπήρε τήν έχουσιά. Ήθελε γιά νά έκτελέσει τις θελήσεις τών καθηερωμένων έχουσιών. Στις μέρες της καταστράφηκαν οι μικροαστικές τάξεις και αύξησε η έργαστική άθλιότητα, γιατί δισιαλισμός ήταν έκει όχι σαν διάδοχος το καπιταλισμό, μά όπουδύνοντας θεατής και υπηρέτης της έξειλεντς του.

Είναι γιατί δ σοσιαλισμός, αύξανόμενος σάν κόμμα, άποχτωντας τίς μεταρρυθμιστικές συνήθειες του, εύνουχιζόταν ώς έπαναστατική δύναμη. Συντροφιά και συνεννόηση με τό δυντηρητικό σύνδοκα-λισμό. Τούφταναν πέντε άγγειρύσεις κ'ένα νομοσχέδιο. "Εγινε δργάνωση, γραφειοκρατία. Κατ' τή στιγμή πού φθάνει στην έξουσία και πάρει τα κυριώτερα ύπουργειά στά χέρια του, πού μπορεί με κάποιους έπιδεξιους χειρισμούς να βρεθεῖ κύριος της έξουσίας γιά νό έγκαθιδρύσει τό δέπαναστατικό καθεστώς, στέκεται θαμπωμένος μπρός στό γραφείο, τό κουδούνι και τόν χρυσοποικιλτό κλητήρα, σάν υπάλληλος, που ξαφνικά πρόσγεται άπο γραφιάς σέ διευθυντή ύπουργειού. Αύτός δ υπάλληλος, δ άνεπάντεχα τόσο εύτυχης, θά κάνει πολύ πιο βαθειά ύποκλιση στόν ύπουργο του..." Α, πόσο έχει άποδειχτεί πώς δ σοσιαλισμός είναι πραπόντος πνοή! Πάντα νά μή σκεφτεί κανείς τή χούφτα έκεινή τών Ρώσων μπολσεβίκων, πού έκτοπισαν και δημοκράτες και σοσιαλδημοκράτες, γιατί είχαν μέσα τους τήν λερή φωτιά τής έπανάστασης και τό λαζαπέρο σκοπό τής καινούργιας κοινωνίας. Μές σέ έντελως διαφορετικές περιστάσεις, μέ πολυ λίγα άτομ, δημιουργήσαν τήν Ε.Σ.Δ.Ο. Οι σοσιαλδημοκρατικοί γράφιαδες, άπ' τούς τόσους λόγους στή βουλή, είχαν ξεχάσει τό σοσιαλισμό. Κατ' τούτο άκριβώς, τή στιγμή πού, έξω άπ' τό κοινοβούλιο, δημιουργόταν ή έθινκοσασιαστική δημαγγαγία κ' έκλεψε άπ' τό σοσιαλισμό τά νιάτα και τή φτώχεια, τίς δυνάμεις πού τού άνηκουν. "Η φτωχολογία, τό αίνιον θύμος τού καπιταλισμού. Τά νιάτα, ή μόνη δύναμη πού ύπαρχει με τό βλέμμα μπροστά πρός τό μέλλον, πρός τή δημιουργία, πρός τή νέα κοινωνία, πρός τή θυσία για μιάν άθρωπότητα άπαλαγμένη άπ' τόν καπιταλισμό. "Ο σοσιαλισμός στά χέρια τών αύτηρότητα τής έκφρασης δέ σημαίνει έλλειψη του όυδεινου σεβασμού πρός τούς πατιλούς έργατες τού σοσιαλισμού. 'Ανταποκρίνεται στήν άμερη άναγκη, μπρός στήν καινούργια έμφανιση τής άντιδημασης και μπρός στήν άνοδο μάς καινούργιας γενεᾶς, ν' άνανεωσουμε νοοτροπία και μεθόδους, άνη προοπτική τού μάρτυρος δέν είναι άκριβως ή μόνη φιλοδοξία ένδος σοσιαλιστή. 'Ο καπιταλισμός πολεμάει με τή καινούργια μέσο, τόσα καινούργια ώστε νά μπορεῖ και νά δημιουργεῖ ένα μυστικόμο, έναντι ένθουσιασμό. 'Η νεανική λεοντή του κάνει θαύματα. Γιά τό σοσιαλισμό δέ χρειάζονται λεοντές. 'Αρκει μές στήν ουδίσα του ν' αντάλησουμε, άρκει ν' άσκούσουμε τής άξωσεις τών πραγμάτων γιά νό ζεκινήσουμε με τή καινούργια πνοή. 'Αναγκαίο στοιχείο αυτής τής άνανεωσής πού πρέπει νά έντεργησουμε είναι ή κριτική τών πρόσφατων σφαλμάτων. "Ας κρίνουμε, έστω μονόπλευρα τούς δασκάλους μας. Οι άνδριστας θά στηθούν σε καλύτερες ώρες.

Δεύτερο δέ θέλουμε νά νομιστεί πώς τό δύο κέρδος τού φασισμού άναλογει στή ζημία τού σοσιαλισμού, δτί δηλαδή δ φασισμός κέρδισε μόνο και μόνο χάρη στά σφάλματα τού σοσιαλισμού. Μιά τέτοια γνώμη θά στηρίζονταν σε άπλη παραγνώριση τής πραγματικότητας. Στό γερμανικό παράδειγμα πού μάς άπασχολεί θά ήταν άδικαιολόγητο νά μένη ύπογραμμίσουμε τής αίτιες πού έχηγον τήν κομμουνιστική άπομόνωση και τήν έχθρα πρός τή σοσιαλδημοκρατία, έκεινες πού έχηγον ός σ' ένα ωρισμένο σημείο τή σοσιαλδημοκρατική ταχική, καθώς και τής αύτόνομες αίτιες πού ένισχυσαν τή φασιστική δράση.

Γιά τό πρώτο ζήτημα άρκουν λίγες λέξεις. Φτάνει νά σκεφτεί κανείς κατά ποιο τρόπο πνίγεται η γερμανική προλεταριακή έπανάσταση τού 1918. Φτάνει

σοσιαλδημοκρατῶν εἶχε γίνει μιά όργα-
νωση καινοβουλευτικῶν γερόντων.

Πρέπει, προτού προχωρήσουμε, νά μην
ἀφήσουμε δύο ϕεύγεικες ἐνευπώσεις: Πρότα-
τη πρώτα πώς γράφουμε, νέοι καὶ θεω-
ρητικοί, χωρὶς τὴ συνειδήση, πώς μιλούμε
γι' ἀνθρώπους, ποὺ ὁγωνίστηκαν γιὰ τὸ
σοσιαλισμὸ (δταν δὲν τὸν ἔχουν δημιουρ-
γῆσει) καὶ ποὺ πάσχουν δοῖο μαζί, διώ-
κονται φυλακίζονται, δολοφονοῦνται,
μάρτυρες οἱμερα τῆς ἰδεολογίας. Μά ἡ
αὐτητήρότητα τῆς ἔκφρασης δὲ σημαίνει
ἔλλειψη τοῦ διφειλόμενου σεβασμοῦ πρὸς
τοὺς πατούς ἐργατες τοῦ σοσιαλισμοῦ.
Ἀνταποκρίνεται στὴν ἄμεση ἀνάγκη,
μπρὸς στὴν καινούργια ἐμφάνιση τῆς ἀν-
τίδρασης καὶ μπρὸς στὴν ἄνοδο μιᾶς και-
νούργιας γενεᾶς, ν' ἀνανεώσουμε. νοο-
τροπία καὶ μεθόδους, ἀν̄ ἡ προσποτική
τοῦ μάρτυρος δὲν εἶναι ἀκριβῶς ἡ μόνη
φιλοδοξία ἑνὸς σοσιαλιστῆ. Ὁ καπιταλι-
σμὸς πολεμάει μὲ καινούργια μέσο, τόσο
καινούργια ὥστε νὰ μπορεῖ καὶ νὰ δη-
μιουργεῖ ἔνα μυστικόμ, ἔναν ἐνθουσια-
σμό. Ἡ νεανική λεοντή του κάνει θαύμα-
τα. Γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ δὲ χρειάζονται
λεοντές. Ἀρκεὶ μές στὴν ούσια του ν' ἀν-
τήλησουμε, ἀρκεῖ ν' ἀκούσουμε τὶς ἀξί-
σεις τῶν πραγμάτων γιὰ νὰ Ἑκείνησουμε
μὲ καινούργια πνοή. Ἀναγκαῖο στοιχεῖο
αὐτῆς τῆς ἀνανέωσης ποὺ πρέπει νὰ ἐ-
νεργηθούμε εἶναι ἡ κριτικὴ τῶν πρόσφα-
των σφαλμάτων. Ἀς κρίνουμε, ἔστω μο-
νόπλευρα τοὺς δασκάλους μας. Οἱ ἀν-
δριάντες θὰ στηθῶν σὲ καλύτερες δρες.

Δεύτερο δέ θέλουμε νὰ νομίστει πώς τὸ ὄλο κέρδος τοῦ φασισμοῦ ἀναλογεῖ στὴ ζημία τοῦ σοσιαλισμοῦ, δτὶ δηλαδὴ ὁ φασισμός κέρδισε μόνο καὶ μόνῳ χάρη στὰ σφάλματα τοῦ σοσιαλισμοῦ. Μιὰ τέτοια γνῶμη θὰ στηρίζονται σὲ ἀπλῆ παραγνώριση τῆς πραγματικότητας. Στὸ γερμανικὸ παράδειγμα ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ θὰ ἥταν ἀδικαιολόγητο νὰ μήν ύπογραμμίσουμε τὶς αἰτίες ποὺ ἔξηγον τὴν κομμουνιστικὴ ἀπομόνωση καὶ τὴν ἔχθρα πρὸς τὴ σοσιαλδημοκρατία, ἐκείνες ποὺ ἔξηγον ώς ὅτι ἔνα ωρισμένο σημεῖο τὴ σοσιαλδημοκρατικὴ ταχική, καθώς καὶ τὶς αὐτόνομες αἰτίες ποὺ ἔνισχυσαν τὴ φασιστικὴ δράση.

Γιά τό πρώτο ζήτημα ἀρκοῦν λίγες λέξεις. Φτάνει νὰ σκεφτεῖ κανεὶς κατά ποιο δρόπο πνίγηκε η γερμανική προλεταριατκή ἐπανάσταση τοῦ 1918, φτάνει

ν' ἀναλογιστεῖ κανεὶς τὶς δολοφονίες τοῦ Λημπκνεχτ καὶ τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ, για νά καταλάβει όχι μόνον τὴν ύποψία μὰ καὶ τὴν ἔχθρα τῶν Γερμανῶν κομμουνιστῶν ἐναντίον τῶν σοσιαλδημοκρατῶν.⁷ Ήταν φυσικὸν νά τοὺς θεωροῦν δαινειλικρινεῖς, ἀκόμη καὶ θεληματικοὺς & ντιδραστικούς, ἔχθρούς τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Ή σαλαρέη ταχτική «γραμμή» τῆς Γ' Διεύθυνος εἶχεν ἔδαφος γόνυμο στη Γερμανία. Και καρτοφόρημα. Γιὰ τούς κομμουνιστές, θενικοσσοιαλιστές καὶ σοσιαλδημοκράτες ἥταν ἀκριβῶς τό ίδιο. Ή πρόσδοσης τῶν χιτλερικῶν κατάντησης σχεδόν ἀδιάφορη. Κι' ὁ χιτλερισμὸς δὲ βρήκε κανένα πολιτικὸν ἐμπόδιο, τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ σοσιαλδημοκράτες καὶ κομμουνιστές μπροσθίσαν ἐνωμένοι νά πάρουν τὴν ἀρχή.

'Εξ ἄλλου οἱ σοσιαλδημοκράτες εἶχαν μπροστά τους ἀναγκαστικά σόντα σκοτών. Τὴν εἰρήνην καὶ τὴ δημοκρατίαν πού ὥρυσαν καὶ ποὺ κινδύνευε ἀπ' τὴν ἀντίδραση, πού εἶχε ύποχρήσει, ἀλλὰ δὲν εἶχε σύβουσει, ἀπ' τὴν πολεμική προπαγάνδα ἐκείνων, πού ἔχουν συμφέρον, ἀπ' τὸ δεσποτισμό πού ἔχει βαθείες ρίζες στὴ Γερμανία. 'Αντι-παθητικὸ τὸ ἔργο τῆς εἰρήνης μὲ τοὺς νικητές, ἀντιπαθητικὴ ἡ κυβέρνηση τὴν ὥρα τῆς κρίσης. Καὶ μπρὸς στὸν κίνδυνο τῆς ἀντιδραστοῦ καὶ τὴν κομμουνιστικὴν πολεμικὴν δέουνθετο ὁ χαραχθῆρας τῆς σοσιαλδημοκρατίας ὡς κόμματος τοῦ κέντρου πού εἶχε κάτι νὰ συντηρήσει, κοινοβουλευτικὴ γιὰ χάρη τῆς δημοκρατίας, ἀντιδημοκρατικὸ γιὰ χάρη τῆς εἰρήνης, ἀντικομμουνιστικὸ γιὰ νὰ διατηρήσει ἢ νὰ τραβήξῃ πρὸς τὸ καινούργιο καθεστώς τις μάζες ποὺ ἡ κομμουνιστικὴ ταχτικὴ τὶς τρόμαζε. Καὶ παράδοσε τὴ δημοκρατία στὰ χέρια τῆς ἀντιδραστῆς, γιατὶ δὲν ἥξερε νὰ τι τραβήξει πρὸς τὸ σοσιαλισμό. Κ' ἡ σοσιαλδημοκρατία πού στηρίζεται κι' αὐτή στὴν πεποίθηση πῶς ὁ καπιταλισμὸς χρεοκόπησε καὶ πρέπει νὰ πέσει, ἀγωνίστησε νὰ στηρίξει τὸν καπιταλισμό, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ φορτωθεῖ τ' ἀποτελέσματος του. Σήμερα μπορεῖ καὶ μιλᾶ ἡ ἀντιδραστὴ μὲ τὸν ἀναιδέστερο τρόπο γιὰ τὰ δύο ποὺ εἶχε φέρει ὁ μαρξισμός. Μπορεῖ ν' ἀποσιωπήσει διτὶ ἡ σοσιαλδημοκρατία παράβλεψε τὸ σοσιαλιστικὸ σκοπό, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ σώσει τὸ ἔθνος ἀπ' τὴ έθνικισμό. Στὸ τελευταῖο συνέδριο της γαλλικοῦ κόμματος δ. L. Blum εἶπε : «Εμαστε ξένα κόμμα ποὺ ζει μέσι στὸ καθεστώς ποὺ πρέπει ν' ἀνατρέψει καὶ φέρει

τ' ἀχνάρια τῶν ἀντιφάσεών του». Αὐτὸς ἀποδείχνεται ἀπ' τὴν σημερινὴν ἀνησυχία μέσ' τοὺς γαλλικούς σοσιαλιστικούς κόλπους. Αὐτὸς ἀποδείχθηκε πιὸ πολὺ ἀπ' τὴν πολιτικὴ τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας ποὺ ἔκανε γιὰ μᾶλιστηγμα θυσία τῶν σκοπών της χωρίς νὰ καταρθώσει ἄλλο τίποτε παρὰ νὰ χαθεῖ ἡ Ἰδια.

Μιλά γενική άναρχία, γιατί ό σοσιαλ-
ομόδις δέ μπορούσε νά έπιβάλλει τη δικαίωση
του πειθαρχία. Χωρίς μυστικιστικό, στήγα-
ριγμα γιατί ούτε τόν έθνικισμό ούτε τό-
σοσιαλισμό μπορούσε νά έπικαλεσθεί.
Μάζες κουρασμένες, νιάτια άνησυχα. 'Ιδου
τα χωράφια που καλλιέργησε ό χιτε-
ρισμός.

三

Πρώτα τὸ συναίσθημα τῶν ἡττημένων. Ἡ γερμανικὴ μάζα, θρεμμένη μὲν ἡρωϊκῇ φιλολογίᾳ, ποτισμένη μὲν τῷ θαυμασμῷ τοῦ κράνους καὶ τῆς ἑξαριτικότητας τῆς γερμανικῆς φυλῆς, ταπεινωμένη ὀπ' τὴν ἡττα. Ἡ φυσικὴ ἔξεγερση ἐναντίον ἔκεινων, ποὺ προκάλεσαν τὸν πόλεμο (ἔξωτερικά βέβαια καὶ τυπικά) ἐκδηλώθηκε καὶ Ικανοποιήθηκε: ή αὐτοκρατορία ἔπεσε. Μᾶς δὲ φιλεμητισμός ἔπαιπε σὲ λίγο νᾶχει τροφή. Σιγά-σιγά βρέθηκε ἔνας λαὸς ταλαιπωρημένος καὶ ταλαιπωρώμενος ἀπέναντι στὴ διεθνὴ κεφαλαιοκρατία. Ἡ κατάληψη τῆς Ρούρηταν ὅπ' τὰ σπουδαῖα ἐκεινήματα τοῦ ἐθνικισμοῦ. Τὴν ἀντιπάθεια πρὸς τὸν ἔγχωριο κεφαλαιοκράτη ἥρθε νὰ συντροφέψει ἡ ἀντιπάθεια πρὸς τὸν ζένο, τὸν ἔχθρο. Οἱ κεφαλαιοκράτες, ὁ Ἐβραῖος, ὁ ζένος, οἱ τρεῖς ἀποδιοπομπαῖς τράγοι τοῦ Γερμανισμοῦ ποὺ πάσχει. Τοῦ Ἐβραίου ἄλλως τε ἡ μορφὴ συμβολίζει καὶ τὶς δυὸς ἄλλες. Γίνεται τὸ σύμβολο τοῦ χρήματος καὶ μάλιστα τοῦ ζένου χρήματος. Κοι ἡ «ἰδεολογίκη» βάση τοῦ ἐθνικοσυσιλισμοῦ σχηματίζεται. Κάτω ὁ ζένος (ὁ καταπιεστής νικητής), κάτω ὁ κεφαλαιοκρατησμός. Ἀπῆκηση; «Οἱ, ἡ ἐπιθυμεῖτε! Πρῶτον οἱ μικροστικές τάξεις ποὺ καταστράφηκαν ὅπ' τὶς ἀλλεπάλληλες κρίσεις καὶ τὴν πτώση τοῦ νομίσματος, φοβισμένες ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές, ἀπογοητευμένες ἀπ' τὴ σοσιαλδημοκρατία. «Ἐπειτα δόλο κληρος ἔκεινος ὁ κόσμος τῶν ἀνέργων, ἀπογοητευμένος κι' αὐτός, χωρὶς ἥθικος ἔτοιμος ἦν. νὰ βοηθήσει μιὰν ἐπανάσταση, μᾶς ἔτοιμος ἐπίσης νὰ παρασύνθετε ἀπὸ μιὰ δῆθεν ἐπαναστατική δημοκοπία ποὺ τοῦ ὑποσχόταν ἀμεσεῖς λύσεις;» ποὺ

μιλούσε πιό συγκεκριμένα όχι μόνο για δύο σύστημα που πέφτει, μά για τὸν Ἐβραϊο τραπεζίτη και τὸ Γάλλο καταχτητή τῆς Ρούπ. Τέλος ἡ νεολαία πούμαθε τὰ γυμνασιακά γράμματα, ἡ και προχρήση της πανεπιστημιακές σπουδές, μάζεμεινε χωρὶς δουλειά, και χωρὶς ἰδανικά, με τὴν πίκρα τῆς οἰκονομικῆς καταστροφῆς τῆς μικροστικῆς οἰκογενείας του και τὴν ἀνικανοπότητην ἀνησυχία του. Τι νὰ τοῦ δώσει ἡ ὄργανωμένη σοσιαλδημοκρατία, μὲ τὰ πλαίσια και τὰ στελέχη της, τοὺς ἡγέτες και τὸ φιλειρηνισμό της; Κι' ὁ κομμουνισμός, αὐτὴ ἡ ἄγρια πειθαρχία μὲ τὶς δυσνόητες βιβλιοθήκες και τὰ ξένα συνθήματα; Ὁ ἔθνικοσσιαλισμὸς τὸν ἔκανε προσωπικότητα. Ἡ ὄργανωμένη ἐργατική τάξη πού ἀνήκει στὴ σοσιαλδημοκρατία κατάντησε συνηρητική μέσα σ' αὐτὸ τὸ χάος, τῆς φτώχειας, τῆς καταστροφῆς, τῶν ἐπιθυμιῶν. "Ἄν συτὴ ἔξακολουθος νὰ μένει ἑκεῖ, ἔξω ἀπ' τὰ πλαίσια τῆς δ' ἀνερμάτιστος κομιδῆς γινόταν εὔκολη λεία τῆς φασιστικῆς προπαγάνδας.

Κ' ἔδω ἐπεμβαίνει τὸ παιγνίδι τοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ. Τὸ ἴδεολογικὸ χρῆμα τῆς ἔθνικιστικῆς προπαγάνδας. Ὁ κεφαλαιοκρατισμὸς πού εἶδε τοὺς κινδύνους του, δοκίμασε τὴ λύση τῆς σοσιαλδημοκρατίας και ἀπέτυχε. Ἡ φανερὴ ἀντίδραση ἡδερεψ πάως θὰ τοῦ ἥταν δλέθρια μέση στὴν ἐπαναστατική ἀτμόσφαιρα. Κι' ἔπαιξε τὰ ἀτοῦ του πάνω στὸν ἔθνικοσσιαλισμό, ἔροντας πῶς μές στὴ σφιχτὴ ἀγκαλιά του θᾶπνιγε τὴν ἐπανασταση για ν' ἀφέσαι στὴ ζωὴ τὸν ἔθνικο σμό, τὴν ἀντίδραση. Βοήθησε δύο μποροῦσε τὴν ἐπίθεση πού τοῦ ἔκανε ὁ χιτλερισμός, γιὰ νὰ μετατρέψει τὴν ἐπαναστατικὴ σημαία σὲ λεοντή. (Προχθές κιόλας δὲ Χίτλερ δήλωσε: «Ἡ ἐπανασταση τελεώσε». "Οσοι λοιπὸν τὸ θαυμάζουν" τὴ χιτλερικὴ ἐπιτυχία και τὴν ἀντιτάσσουν ἔτσι ὅμα στὴν ἀποτυχία τοῦ σοσιαλισμοῦ, ὅπερε πάνω στοὺς ὅμους τοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ, μὲ τὴ βοήθεια τῶν χρημάτων και τοῦ στρατοῦ του, ὅπως ἀλλοτε ὁ Μουσολίνι ἔκανε τὴν πορεία του πρὸς τὴ Ρώμη *"θριαμβευτικά"*, χωρὶς μάχη. Κι' δοσοὶ πάλι, στὴ δική μας πλευρά, φρονοῦν πῶς εἶναι εὔκολη ἡ ἐπανάσταση, δις μὴ ξεχνοῦν ἀκριβῶς τὰ ἴδια δεδομένα.

Ξέρουμε δοιοι σήμερα πῶς ὁ ἔθνικοσσιαλισμὸς φέρνει μέσα του θανάσιμες

ἀντιφάσεις. Πῶς ἀν δὲν εἶχε στοιχίσει τὴ ζωὴ, τὴν ὑγείαν και τὴν ἐλευθερία σὲ τὸ σους ἀνθρώπους θὰ ἥταν ἔνσι κομικὸ καλαμπούρι. Ξέρουμε πῶς ἐστηρίχθηκε στὴ λαϊκὴ ἐπαναστατικότητα και στηρίζει τὸν κεφαλαιοκρατισμὸ μὲ τὸν πιὸ ἄγριο δεσμοτικὸ τρόπο. Πῶς ἀπὸ τὰ ἐπίσημα φασιστικά στόματα βγαίνουν μὲ ἀξιώσεις φιλοσοφίας οἱ πιὸ τερατώδεις ἀνησυχίες πού εἰπώθηκαν ποτέ—ἀνοησίες πού καταλήγουν, μὲς ἀπὸ τὴ συκοφαντία τὸν σοσιαλιτιμοῦ και τὸν προτηλακισμὸ τῶν ὑψηλότερων ἀνθρωπίνων ἰδανικῶν, στὴν κυνικὴν ἔξυμνηση τῆς βίας και τοῦ πολέμου. Ξέρουμε πῶς τὸ φασιστικὸ κίνημα πηγαίνει ἀντίθετα πρὸς τὶς οἰκονομικὲς ἀνάγκες τῆς ἀνθρωπότητας, ποὺ συνοψίζονται στὴ διεθνὴ ρύθμιση τῆς οἰκονομίας. Ὁ ἔθνικὸς κρατικὸς καπιταλισμός, ποὺ ὁ φασισμὸς ἐφαρμόζει εἶναι ὅλως διόλου ἀντίθετος πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξη τοῦ κόσμου. Και στὴν περίπτωση πού θὰ γινόταν γενικὸ σύστημα, θὰ ἐπέτρεψε ἀπ' τὴν ἴδια του ἐφαρμογή, μὲς στὴν δέξιτη τὰν ἔθνικῶν οἰκονομικῶν ἀνταγωνισμῶν, μές στὸν πόλεμο.

Ίδου ἡ λέξη πού ἀρνοῦνται νὰ προφέρουν οἱ *"ἀριστεροί"* θαυμαστές τοῦ φασισμοῦ, ὅπὸ κάποια ντροπή πού διατηροῦν ἀπ' τὴν ἀνάμνηση τῶν τόσο φλογερῶν λόγων ποὺ ἔχουν προφέρει ἐναντίον σύντης τῆς ἀνθρωπίνης πληγῆς. Προσπαθοῦν μάλιστα στὴ σημερινὴ μορφὴ τοῦ έθνικισμοῦ νὰ ἔξαρουν μόνο τὶς ὑπέροχες ἀρετὲς τῶν ἔσωτερικῶν ἀναγεννήσεων, παρασλέποντας τὴν τρομερή ἀπειλὴ πολέμων πού κρύβεται κάτω ἀπ' τὸν οἰκονομικὸ ἀθινούσμο και ποὺ τροφοδοτεῖται ἀπ' τὶς στολές, τὶς παρελάσεις, τοὺς πύρινους λόγους, τὴν ἀνατροφὴ τῶν παιδιῶν και τὴν καλλιέργεια τῆς κοινῆς γνώμης μὲ τὴν πίστη πῶς δ' πόλεμος εἶναι τὸ και τὸ Ω τῆς *"ἀντρικῆς"*. Ος τώρα τὰ ἀξιομίσητα σύντα πράματα περιορίζονταν στὴν Ιταλία—και σὲ λίγες ὅλλες νεοδημοπούργητες χώρες, μὲ λιγότερη διεθνὴ ἀχτινοβολία, λιγάντερο σύστημα και λιγώτερο κυνισμό. Σήμερα δύμως δὲ κίνδυνος δέξνεται, γιατὶ τὸ κίνημα γενικοποιεῖται. Κι' ἀν οἱ πιθανότητες τοῦ πολέμου μένουν ὀκόμα γιὰ τοὺς πολλοὺς μακρυνές, εἶναι γιατὶ δὲ θέλουν νὰ πιστέψουν σὲ τόση ἀλλοφρούσην, εἶναι γιατὶ δὲν ἔχασαν ὡς σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τὸ συναίσθημα τοῦ κινδύνου, ποὺ ἔνας πόλεμος ἀποτελεῖ γιὰ τὸν ἴδιο τὸ φασισμό. "Ἄν, ὑποθέσουμε πῶς τίποτα

δὲν τὸν ἔμποδίσει, στὸν πόλεμο θὰ βρεῖ τὸ δεῖο τέλος του. Γιατὶ οἱ πρῶτες τουφεκίες θὰ εἶναι πρὸς τὰ σύνορα, μὰ οἱ τελευταῖες θὰ κατευθυνθοῦν ἀσφαλῶς πρὸς τὸ μέρος τῶν ἔγκληματιῶν *"ἰδεολόγων"* τοῦ πολέμου. "Ως τώρα ξέραμε στὴν ιστορία τὴν *"ένοπλη εἰρήνη"*. Σήμερα μποροῦμε νὰ πούμε πῶς ἔχουμε τὴν ἀνεπιθύμητη εἰρήνη. "Ως πότε θὰ διατηρθεῖ;

Τὸ δι τὸ παιγνίδι τοῦ φασισμοῦ μπορεῖ νὰ τὸν φέρει σὲ τέτοιο ἄγριο τέλος, δὲ σημαίνει πῶς οἱ ἀντιφασιστὲς πρέπει νὰ περιμένουν τὸ *"θέλημα τοῦ θεοῦ"*, ἐκεὶ ἰδίως ποὺ δὲν ἔπικράτησε τελειωτικὸ φασισμός. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀντιφασιστικῆς πάλης και τὸν καλύτερων μεθόδων της πρέπει ν' ἀντιμετωπισθεῖ μὲ τὴν πιὸ μεγάλη σοβαρότητα.

Ἡ ἀντιφασιστικὴ ἐνοποίηση εἶναι ἡ μεγάλη μας ἀνάγκη. Ἀπέναντι στὶς ἀντιδραστικές δυνάμεις ποὺ ἔνοπλοινται κατὰ πάντη τὴν ποιητὴ ἰδέα ποὺ μπορεῖ νὰ βρεῖ δὲ επεσμένους καπιταλισμός, τὸ δεσμοτισμό, οἱ πραγματικὲς δημοκρατικές δυνάμεις εἶχουν χρέος νὰ συνεργαστοῦν και ν' ἀφοπλίσουν τὴ φασιστικὴ προπαγάνδα.

Τὸ πρῶτο βῆμα πρὸς τὸ σκοπὸ ἀποιεῖται νὰ συνεργαστικά κόμματα μὲ τὸ πρόσχημα πῶς εἶναι βίαια. Και ἡ πεποιθήση μου, ποὺ δὲν ἀλλαξει ποτέ, εἶναι πῶς δὲν πρέπει νὰ τὸ κάνει αὐτὸ ἐπ' οὐδενὶ λόγω, όχι μόνο γιατὶ κινδυνεύει νὰ καταστραφεῖ ἀμέσως, μὰ και γιατὶ κινδυνεύει νὰ θανατώσει τὸ *"σοσιαλισμό"*. Τὰ ἴδια λόγωια μπορεῖ κανεὶς ν' ἀπευθύνει πρὸς ὅλες τὶς μερίδες τῆς σοσιαλιστικῆς παράταξης. Η ἀντίθεση μεταξὺ τους θανατώνει τὸ σοσιαλισμό, γιατὶ τοῦ πολιτικὸ κίνημα και ἔξω ἀπ' τὶς μαχητικές δργανώσεις, δὲ μπορῶ νὰ προσφέρω στὴ συζήτηση παρὰ τὴ γενικὴ ἀποψή τοῦ διανοούμενου ποὺ πονεῖ μιὰν ὑπόθεση, τὴν ὑπόθεση τοῦ ἀνθρώπου. Εκεὶ ὅπου βρίσκομαι και ὅπως βλέπω, δὲ μπορῶ παρὰ νὰ εἰπῶ ἔντονα και ἐπίμονα πῶς τίποτε δὲν δικαιολογεῖ τὸ χωρισμὸ τῶν ἀντικαπιταλιστῶν και μάλιστα τὸν πόλεμο μεταξὺ τους. Πῶς ἀλλοιοῦ δι φασισμός ἐπι-

κρατώντας δὲν ἔκανε καμπια διάκριση και πάσχουν δλοι μαζὶ κατὰ τὸ ἴδιο τρόπο. Πῶς οἱ στιγμές εἶναι τέτοιες ώστε θεωρητικές και προσωπικές διαφωνίες εἶναι παρὰ πολὺ χαμηλά ἐμπόδια γιὰ τὸ σκοτό. Πῶς ἀκόμη κ' ὡς ὑποψία γιὰ τὴν ἀπόλυτη, εἰλικρίνεια τοῦ δημοτισμού τρέπει πάρα πολὺ μεγάλη συνθήματος. Πῶς ὑπάρχει ἀνάγκη γιὰ μιὰ γενναία προσπάθεια στενής συνεργασίας. Πῶς ἐπὶ τέλους κ' οἱ δάσκαλοι τῶν ἀλλων ἀντιμετώπισαν δυομόρφο τὸ ζήτημα τοῦτο: δλοι διδάχαν δτι πρόδρομος στὸν κοινὸ κίνδυνο και τὸν κοινὸ σκοπὸ η κοινὴ προσπάθεια εἶναι ἀπαραίτητη.

Ἐνας ἀνθρωπος ποὺ διακριτικά, ἥρεμα, ἀλλ' ἐπίμονα και γεναῖα, βοήθησε δσο λίγοι στὴν ἔξαπλωση τοῦ σοσιαλισμοῦ στὴ Γαλλία, δι Ιωσίεν Ηετι, ἔγραψε πρὸς ἔνα φίλο του, τὸν Αύγουστο τοῦ 1933: «Τὸ ζήτημα ποὺ πρέπει εἶναι πάντοτε ἀν τὸ σοσιαλιστικό κόμμα πρέπει και μπορεῖ νὰ διακρόψῃ τὴ συνοχὴ μὲ τὰ βῆμα ἐργατικά κόμματα μὲ τὸ πρόσχημα πῶς εἶναι βίαια. Και ἡ πεποιθήση μου, ποὺ δὲν ἀλλαξει ποτέ, εἶναι πῶς δὲν πρέπει νὰ τὸ κάνει αὐτὸ ἐπ' οὐδενὶ λόγω, όχι μόνο γιατὶ κινδυνεύει νὰ καταστραφεῖ ἀμέσως, μὰ και γιατὶ κινδυνεύει νὰ θανατώσει τὸ *"σοσιαλισμό"*. Τὰ ἴδια λόγωια μπορεῖ κανεὶς ν' ἀπευθύνει πρὸς ὅλες τὶς μερίδες τῆς σοσιαλιστικῆς παράταξης. Η ἀντίθεση μεταξὺ τους θανατώνει τὸ σοσιαλισμό, γιατὶ τοῦ πολιτικὸ κίνημα και ἔξω ἀπ' τὶς μαχητικές δργανώσεις, δὲ μπορῶ νὰ προσφέρω στὴ συζήτηση παρὰ τὴ γενικὴ ἀποψή τοῦ διανοούμενου ποὺ πονεῖ μιὰν ὑπόθεση, τὴν ὑπόθεση τοῦ ἀνθρώπου. Εκεὶ ὅπου βρίσκομαι και ὅπως βλέπω, δὲ μπορῶ παρὰ νὰ εἰπῶ ἔντονα και ἐπίμονα πῶς τίποτε δὲν δικαιολογεῖ τὸ χωρισμὸ τῶν ἀντικαπιταλιστῶν και μάλιστα τὸν πόλεμο μεταξὺ τους. Πῶς ἀλλοιοῦ δι φασισμός ἐπι-

ΠΑΥΛΟΣ ΓΚΙΚΑΣ

Νεοκαντιανική κριτική και καθηγητικά σοφίσματα

Στὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ «Ἀρχείου φιλοσοφίας καὶ θεωρίας τῶν ἐπιστημῶν» (σ. 449–464) ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος, ἔτεκτος καθηγητής τοῦ πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀσχολεῖται μὲν τὴν «Ἐισαγωγὴ στὴ διαλεκτική», μιᾶς μικρῆς μελέτης μου πού βγήκε ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες. Ἡ κριτικὴ αὐτῆς παρουσιάζει Ιδιαιτέρῳ ἐνδιαφέροντα, «αἱ καθ’ ἑαυτήν, ἀλλὰ καὶ γιατὶ πρόρεχται ἀπὸ συγγραφέας τοῦ ὄποιον ἔνα ἄπο. τὰ συγγράμματα, Ἰωάννου ἐκείνου ποὺ θεωροῦσαν σὸν πιὸ σημαντικότο·».¹ Κάρολος Μάρξ. – Συμβολὴ εἰς τὴν ἴστοριαν τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν θεωριῶν (Ἀθῆναι 1931) τὸ ἑτέκτηνα καὶ τὸ ἀνοεκεῖσσα μὲν τῇ μπροσούρᾳ μου: «Αἱ παραπομέεις τοῦ μαρξισμοῦ ἐν Ἐλλάδι» (Ἀθῆναι 1931). Στὴ μπροσούρᾳ μου ἐκείνην ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος δὲν ἀπάντησε. Γιατὶ δὲ μπορεῖ, βέβαια, νὰ θεωρηῇ ἀπάντησην ἡ μάζιμη σολεῖδα ποὺ διαβέτει γ’ αὐτὴν, υστερ’ ἀπὸ δύο χρόνια, στὴ ομερινή του κριτική ὃπος θὰ δούμε. Δὲν ἔστιν κατὰ πόσον ὠφέλησε ἀτομικά τὸν κ. Π. Κανελλόπουλον ἡ οιπωτὴ του, κι’ οὔτε ἐνδισφέρομαν νὰ τὸ μάθω. Ξάιρω μονάχα δὴ ὡς ουσιότητη τῶν ἰδεών δὲν εἶναι ἀτομικὴ ὑπόθεση ἢ μάλλον δὲν εἶναι ὑπόθεση μὲν μοναδικὸ πρόβλημα τὴν ἔξευρον τῆς καταλληλήτερης τακτικῆς γιὰ τὴν περίσωση τοῦ ἀτομικοῦ μας γονήρου. Δὲν ἔχει κανεῖς δικαιώματον ν’ ἀφίνει ἔκθετο τὰ πνευματικά του τέκνα, δταν μάλιστα πιστεύει δὴ ἀνοίγουντα καινούργιους δρόμους—καὶ ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος τὸ πιστεύει—οὔτε ὑπάρχει οδόφισμα ἵκανον νό δικαιολογοῦντας αυτήν την ἐγκατάλευψιν. Ἔγω, μολονότι γράφοντας τὴν «Ἐισαγωγὴ στὴ διαλεκτική» δὲν είχα κομμάτια ἥροστράτεο φιλοδοξία, ἀλλὰ μονάχα τὴ φιλοδοξία ἐνός, μετριόφορος καὶ μεθεδικοῦ ἐκλαϊκεύτου, θεωρῶ καθηκόντος μου ν’ ἀπαντήσων στὸν κριτικὴ τοῦ κ. Π. Κανελλόπουλο.

1. Τό πρώτο καθήκον κάθε κριτικού, είναι να πρέπει στην πρόθεση τού συγγράφεα. Δυστυχώς «στόν τόπο μας»—δηλας λέει και ο κ. Π. Κανελλόπουλος—λείπει όχι μόνο μιά φιλοσοφική παράδοση, αλλά και μιά κριτική παράδοση. Οι κριτικοί—δλοι ρες οιςασιονή—δεν κατορθώνουν, πολλές φορές, ούτε τις δικες τους πρόθεσεις να έκεκαθαρίσουν, έτοις μόνον όταν οι πρόθεσεις αύτές διαμορφώνονται σ' από διάφορα προσωπικά, σ' οπενάς άτομικα, έλαττηρια. «Οταν ο κριτικός κατορθώσει νά αντιληφθεί την πρόθεση τού συγγράφεα και τις απαίτησεις του, έχει στό χέρια του τις βασικές προϋποθέσεις γιά νά ασκήσει γόνυμή κριτική.» Ή κριτική πρέπει να είναι πρώτα πρώτα λογικής αδειασμάτων τόπος το κρινόμενο. Κάθε μείωση ή αδημοση τού βάθους και τού πλάτους ένός έργου —πού τό δινεί ο συγγράφεας του—δεν διέγενται έξιπτες—κι αύτό είναι ένα από τά συνήθη κόλπα τών καλαμαράδων —μαρτυρεῖ τουλάχιστο άδυναμία τού κριτικού. Αύτην την άδυναμία παρουσιάζει και ο κ. Π. Κανελλόπουλος στήν κριτική του. Δεν αντέλλει μητρική τήν πρόθεσην μου, λαμβάνοντας δέν κερ-

λήφθηκε τὴν πρόθεσή μου, ίσως γιατί δέν ἔξαι- ἦ δικούσια, δέν μ' ἐνδιαφέρει, γιατί δέν πρόκειται

νά κάμω τὸν ήθικολόγο—μὲ κατηγορεῖ καὶ γιὰ διάφορες ὅλες ἐλλείψεις, σὰ νά μὲ ἔχει ἀντι-ληφθῆ τὴν πρόθεση μου. "Ετοι καταλογίζει εἰς βάρος μου τὸ διτένδεν ἐλάβα ύπ' ὄψη τις ἀναθεωρητικὲς ἡ «ουμπληρωτικές» τοῦ μαρξισμοῦ κριτικὲς τῶν M. Adler, Ede Bernstein, K. Vorländer, G. Lukacs καὶ K. Korsch, καὶ μοῦ συνιστᾶ ὑ' ἀναθεωρήσων τὴν «κατὰ τὰ δόλλα σαφῆ καὶ ἐπιμελῆ ληγούσαν» μου. Ζήτημα ἀναθεώρησης τῆς ἐργασίας μου δέν τιθεται γιατὶ ἡ μὴ ἀντιμετώπιση σ' αὐτῆν, τῶν ἀναθεωρητῶν ἡ «ουμπληρωτῶν» τοῦ μαρξισμοῦ, δέν ἀποτελεῖ ἐλλείψη, δταν ἔχει κανεὶς ύπ' δῆμον τοῦ τὰ γενεσιούργα αὐτιὰς τῆς μελέτης καὶ τοὺς περιωρισμένους σκοπούς, ποὺ τὴν ἔταξα ἐνσυνείδητα. Ἐκείνο ποὺ ἔχει σημασία είναι διτένδεν τρώτος, δύο ἔταιροι, ἐπεχειρησα μιὰ πλήρη—ἐπί τὴ βάσει τῶν πηγῶν—ἔκθεση τῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπου μυαλοῦ πρὸς τὴ σύλληψη τῆς δυναμικῆς προσαγωγικοῦτος, ἀπὸ τὸν Ἡράκλειτο ὡς τὸ Λένιν, δτὶ ὁλόκληρη ἡ διάρρωση, ἡ συστηματικὴ καὶ ἡ ὀνδύλυση είναι δόλτελοι δικά μου, δτὶ δέν ἔταιρα κανέναν πρόδρομον ὥ' αὐτὴ τῇ δουύλεια—ἀπὸ συστηματικὴ καὶ ἐκλαϊκευτικὴ ἀποψῆ διτένδεν παρασκονῶ, οὐτε παραποτοῦ τὸν μαρξισμό καὶ δτὶ δέν ὑπάρχει τίποτε τὸ περιτό ἡ τὸ φύλαρο στὴν ὀνδύλυση μου. Τὸ δτὶ ἡ μελέτη αὐτὴ μπορεῖ ν' ἀποτελεσεῖ τὸ σκελετὸ μᾶς ὅλῃς, τηρίπασσος ἡ τετραπλάσιας, τὸ ἔταιρο καὶ τὸ ἔταιρα ύπ' ὄψη μου. "Ἀλλὰ ἡ τριπλάσια σύντη μελέτη δὲ θα είναι ἀναθεωρηση τῆς παρούσης. Θέτε εἰναὶ μελέτη μὲ νέους σκοπούς κατὰ πολὺ εὑρύτερους. Σ' αὐτὴ θὰ λάβω ὑποχρεωτικά ύπ' ὄψη μου δχι μόνο τοὺς ἀναθεωρητές καὶ «ουμπληρωτές» τοῦ μαρξισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τις νέες κατακτήσεις τῆς φυσικῆς κλπ., καὶ θά φέρω σειρά παραδειγμάτων ἀπὸ τὴ πολιτικὴ ζωὴ τῆς κοινωνίας, παραδειγμάτων ἐφαρμογῆς τῆς διαλεκτικῆς μεθόδου. Σ' αὐτὴν θ' ἀντικεπτοπίων καὶ τὸ πρόβλημα τῆς «διαλεκτικῆς σκέψεως ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου ἐν τῷ λιστορικῷ γίγνεσθαι» (σ. 456), πρόβλημα, ποὺ μοῦ είναι πολὺ γνωστό, δύο διφερώνων σ' αὐτὸν 11 ὀλόκληρες σελίδες (32—42) ἀπὸ τις 49, τῆς μπροσσύρας μου: «Αἱ παραποτούσεις τοῦ μαρξισμοῦ ἐν Ἑλλάδι».

3. Τελειώνοντας μὲ τὶς παραπομπέσι τους κ. Π. Κανελλόπουλούς καὶ τὴν «Εἰσαγωγὴ στὴ διάλεκτην» δὲ μπορῶ νὰ μὴ μετασημάνω σήμεραν παρακάτω: «Ο κριτικὸς μοῦ μετατρέψει διτί «δεῖν ὄρμαμαι, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὡς θὰ ὥφειλον, ἔκ τῆς διακρίσεως μεταξὺ τῆς διαλεκτικῆς ὡς μεθόδου καὶ τῆς διαλεκτικῆς ὡς ἰδιότητα ... διτί βασιζομαι, εἰς τὴν πραγματικότητα ... διτί ὑποκειμενική τοιούτην προσδέχομαι, εἰς τὸν Engels καὶ δὲν λαμβάνω αποκλειστικῶς εἰς τὸν Marx, ὁ πόπος τονιζεῖ κυρίως τὴν σημασίαν τῆς διαλεκτικῆς ὡς μεθόδου καὶ δὴ μεθόδου συνισταμένης ἀπλῶς εἰς τὸ διτί πρέπει παραπροῦντες κατί, νὰ τὸ διαλαμβάνωνται πάντοτε καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν δηρηγον τους (ο. 452).» Αὐτὸς ο φάρσεις αὐτές ἔχουν κάποια ἔννοια σημαίνουν τὸ έξης: Κάνω μεγάλο λάθος γιατὶ τῇ διάκριση μεταξὺ ἀντικειμενικῆς καὶ ὑποκειμενικῆς διαλεκτικῆς, τὴν ἐπιχειρῶ μετὰ τὴ διατίστωση διτί οὐτάρχει πρώτα μια διάντικεμνική διαλεκτική, τῆς δοπίας ἀντανάκλαση στὸ νοῦ εἰναι ἡ ὑποκειμενικὴ διαλεκτική, ἡ διαλεκτικὴ λογικὴ δηλαδὴ, ἡ διαλεκτικὴ μεθόδος. «Ἐπερτεί εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ ὄρμηθω «ἔκ τῆς διακρίσεως μεταξὺ τῆς διαλεκτικῆς ὡς μεθόδου καὶ τῆς διαλεκτικῆς ὡς ἰδιότητος ἐνυπάρχουσας εἰς τὰ πράγματα», κι' αὐτὸς γιατὶ διτὸ πάρετο ἀπὸ τὴν ἀντικειμενική, γιατὶ ἔκανε περιστέρο ἀπὸ τὸν Engels ἐφάρμογε της, αὐτοὶ σημαίνειν διτὶ ἀρνιοῦνταν τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἀντικειμενικῆς διαλεκτικῆς καὶ διτὶ ὄναγρώντες μετὰ τὴν ὑποκειμενική, τὴ μέθοδο, σὰ μᾶλιστα ἐπινόσηται καὶ ἐφύερουτ; Αὐτὲς τὶς ἀπορίες της διαλεκτικῆς μεταξύ της καὶ της ὑποκειμενικῆς διτὶ διεισάγουνειν δὲ «μαρξιστής» κ. Π. Κανελλόπουλος, σὰν μάρξιστης δὲν μπορεῖ, εἰδ' ἀλλά σὰν κριτικὸς ἰδεαλιστής.

4. Μὲ τὴν ἔυκαρια τῆς κριτικῆς τους τὴν «Εἰσαγωγὴ στὴ διάλεκτην» δὲ κ. Π. Κανελλόπουλος ἀφέρωνται καὶ μάμιση σελίδα (ο. 450) στὴν παλιότερη μπροσσούρα μου: «Ἄι ποιησεις τοῦ μαρξισμοῦ ὡς Ἐλλάδον», ποὺ δὲ τελεῖ κριτικὴ καὶ θεωρητικὴ ἀνασκευὴ ποὺ τοῦ ιστορίαν τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν πριῶνα (Αθήναι 1931). Ο κ. Κανελλόπουλος μάμιση αὐτὴ σελίδα θελοντας γὰρ τινάδει πάνω του ἔναν ἐφιάλτη, ποὺ δὲ τὸν βαρύνει πάντα σηνὴν ἐπιστημονική, ζωὴ του, καταφέρει σὲ σορβίσαται καὶ ἀποφεύγει τὴ συζήτηση τῆς ούσιας. «Η τακτικὴ αὐτὴ εἰναι «χειρότερο ποὺ μποροῦσε γ' ἀκόλουθησει. Γιατὶ νὰ κλοπῇ πιστὴ τῆς μπροσσούρας μου φέρνει δύο

ραδείγματα «παραστρατημάτων» μου, «ή ἀποκάλυψις τῶν ὄποιών, θά ἡτοῦ δυνατόν, καθὼς λέγει, νὰ θέσῃ τὸν κριτικὸν» του (έμενα) «έκτος πάσης ἐπιστημονικῆς τιμῆς καὶ πιστεως». Ποιά εἶναι τά «παραστρατήματά» μου αὐτά;

Στή σελίδα 12 τῆς μπροσούρας μου λέγω δὴ ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος δὲν ἔτυχειν ν' ἀνασκευάσει ἢ νὰ συμπληρώσει ἢ νὰ διορθώσει τὸν Marx στὸν τομέα τῶν οἰκονομικῶν του διδιδασκαλῶν. «Ἀρκεῖται μόνον γ' ὅνακαλύπτει τὸν πόστη τὴν πριτίδα καὶ τὴν Ἀμερικήν, ὑποστρίζων μετ' ἐμβριθείας καὶ ἀρκετοῦ ναρκισσισμοῦ δὴ λ.χ. ἡ κριτικὴ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ ἀποτελεῖτον τὸν πυρήνα τῆς διδικτοῦ αἱαίσσας τοῦ Κ. Μαρξ, ἥ διτι ἡ περὶ ὅξις θεωρία του δὲν εἶναι τὸσον ἀπλῶς ἥ διτι ὁ Marx χαρακτηρίζει μόνον τὴν ἀνταλλακτικήν (καὶ οὐχί πέσαν ἐν γένει) ἀλλὰν προσδιορίζομένην ὑπὸ τῆς ἀντικειμενούμενης ἐν τῷ ἐμπόρευματι ἔργασίας, ἥ δημιουργὸν δὲν θεωρεῖ τὸ ἔργαστρον, ἀλλὰ τὴν ἔργασίαν καὶ τὰ τοιωτά. Τὸ ἀναμφωτικὸν μένος του τὸ ἐπιφυλάσσει ὁ Κ. διὰ τὸ κοινωνιολογικὸν καὶ φιλοσοφικὸν μέρος τοῦ μαρξισμοῦ». Αὐτά γράφω στή σελίδα 13. 'Ο κ. Κανελλόπουλος δύος τῶρα, θύεται ἀπὸ δυό χρόνια, παρουσιάζεται καὶ λέει τις ἡ πρώτη κοινωνοποία (ἥ ὑπογραμμισμένη), καὶ αὐτὴ μόνον ἀναφέρεται στὴ 40, παραλείποντας ἔπιτιδες τὶς ἀλλες) δὲν εἶναι δικῆ του, ἀλλὰ τοῦ Tönnies, στὸν ὄποιο καὶ παραπέμπει, ἐνώ ἐγὼ δὲν τὸ ἀναφέρω. Κι' αὐτὸς μπορεῖ νὰ μὲν θέσῃ «ἔκτος πάσης ἐπιστημονικῆς τιμῆς καὶ πιστεως»: 'Ἄλλα τὸ νὰ μηδὲνόφερο, ἀπὸ παραδρομῆς, ὅτι σιλάνεται τὴν ἀνάγκη δχι μόνον νὰ τὴν ποποθείησει σὲ περίβετο πόθη σάντην τὴν κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν κατοχύρωσει καὶ μὲν παραπομπή, εἶναι δικῆ μου ζημιά καὶ δχι δικῆ του. 'Ἐπειτα καὶ δὲν ποθέονται δὴ ἔχει δίκαιο, τι γίνεται μὲν τὶς ἀλλες τρεῖς κοινωνίες, που εἶναι ολότελα δικές του';

Δεύτερο «παραστρατημά» μου εἶναι τὸ ἔχεις: Στή σελίδα 6 τῆς μπροσούρας μου, μιλῶντας για ἔνα παλιότερο βιβλιαράκι τοῦ κ. Π. Κανελλόπουλου, τὴν «Κριτικὴ τοῦ Ιστορικοῦ ὄλισμοῦ» (Αθῆνα 1928), ἔλεγε διτὶ ὅ συγγραφέας του δὲν ἀπάντησε σὲ δυὸς κριτικές που τὸν ἔκαναν ὁ Σ. Σωμερίτης καὶ δ. Γ. Κορδάτος δχι γιατὶ δὲν ἦταν σωτεῖς—ἀφοῦ μετὰ τρία χρόνια τὸ ἀπεκήρυξε τὸ βιβλιαράκι του αὐτό, καθὼς ἔλεγε σὲ μιὰ ὑποσημείωσή του νέου του τότε ἔργου: «Κάρολος Μάρκε»—ἀλλὰ γιατὶ ἐστερούντο «ἐπιστημονικὸν δχοῦς». Καὶ προσέθετα: «Ο. κ. ἀντὶ νὰ καταφύγει εἰς τὴν ὄψει ταύτην ὑπεκφυγὴν ἥδυνατο, εἰλικρινῶς φερόμενος, νὰ εἴπῃ δὲν ὑπάρχει λόγος ν' ἀπαντήσει εἰς κριτικὰς διατυ-

Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

πωθείσας ἐναντίον ἀπόψεων, τὰς ὁποίας ἀπεκήρυξεν, ἀναγνωρίσας οὕτως ἐμπράκτως τὸ ἐσφαλμένον αὐτῶν. Αντὶ τούτου ἐδημιούργησε τὸ ζήτημα τοῦ «ἐπιστημονικοῦ δχοῦς». Τάρα δύμας ὁ κ. Κανελλόπουλος στὴν ἐναντίον μου κριτικὴ ρωτᾷ: «Ἐίναι δύμας δχρα γε γεγονός διτὶ «ὔπεξεφυγα», χωρὶς ν' ἀναγνωρίσω «εἰλικρινῶς» τὴν μεταστροφήν μου; Δυστυχῶς συλλαμβάνεται καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δικτικός μου θευδόμενος» (α. 450). Προσέδετε τώρα: Λέω δὲν ἔτι ἀπεκήρυξε τὸ βιβλιαράκι του; Τὸ λέω καὶ στὸ χωρί που παραθέτει καὶ στὴν ὀρχὴ τῆς σελίδας 6. Ισχυρίζομαι πουθενά διτὶ δὲν ἀνεγνωρίσεις «εἰλικρινῶς» τὴν μεταστροφή του; Θά μπορούσε νὰ σταθεῖ συζήτηση εἰλικρινῶς μιᾶς δικτικής ἔργου; Καὶ τί θα μ' ἔνδειφερε ἐμένα ἀν τὸ ἀπεκήρυξε εἰλικρινῶς διχι; Δὲν ἰμουνα λεροεξεταστής γα νὰ δικάζω συνειδήσεις, Ἐκείνο που μ' ἔνδειφερε δητὸν ἀλλοῦ διεπίστωνα διτὶ τοῦ ἐλείπει μιὰ ντομπορούνη (διτὶ δὲν «έφερετο εἰλικρινῶς») γιατὶ κυττούμε ταυτόχρονα, ἀφοῦ λασπώθηκε ὃ λίος—διτὶ καὶ νὰ πεις δὲν εἶναι εὐχάριστον ν' ἀποκηρύσσεις τὰ βιβλία σου—νὰ λασπώσει καὶ τοὺς ἀλλούς, ἀρνούμενος στοὺς κριτικούς του τὸ «ἐπιστημονικὸν δχοῦς». Καὶ τώρα ωρὰ καὶ έγω μὲ τὴ σειρά μου; ποιὸς «φεύδεται» καὶ ποιὸς σοφίζεται;

5. Πρέπει νὰ προσεχθεῖ αὐτὴν ἡ «λεπτομέρεια»: 'Ο. κ. Κανελλόπουλος δὲν τὸ ἔχει σὲ τίποτα ν' ἀποκηρύξει τὰ βιβλία του. Τώρα τελευταῖα λ. χ. ἔμασα διτὶ καὶ τὸν «Κάρολο Μάρκη» τὸν ἀποκήρυξε προφορικό σὲ δισαλέεις του. Μόλις δεχθεῖ μιὰ ἀπίθεση καὶ διτὶ ἔπιθεση αὐτὴν βρεῖ ἀπήχηση μιὰς δισαλέεις τοῦ βιβλίου του. Καὶ εἶναι πολὺ χραστηριστικὸ διτὶ ἔκεινα ἀπὸ τὰ βιβλία του ἀποκήρυξε, ποιὸς ἔτυχε νὰ κριθοῦν διειδοκίωτερα. Προσέχει ὅμως ἔξαρτεικόν νὰ συμπαρασύει, ἀν μπορεῖ, στὸ βάραθρο καὶ τοὺς κριτικούς του. 'Ἐτοι ἐπεχειρίσει νὰ κάνει τὸν Σ. Σωμερίτη καὶ Γ. Κορδάτο, ἐτοι ἐπίχειρει νὰ κάνει τώρα καὶ μ' ἔμενα. 'Εκείνοι δὲν ἔξιζαν τίποτε ὥς κριτικοί του, γιατὶ δὲν εἴχαν «ἐπιστημονικὸ δχοῦς», ἔγω γιατὶ...δὲν ἔξιζαν γερμανικά. 'Ο. κ. Κανελλόπουλος, γιατὶ νὰ περισώσει διτὶ μπορεῖ κατέφεγμα καὶ σ' αὐτὸν τὸ κάπως ἀρχοντοχωριάτικο ἐπιχείρημα, ἐνώ εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴν βιβλιογραφία τῆς μπροσούρας μου: «Αἱ ποραπούσεις τοῦ μαρξισμοῦ ἐν 'Ελλάδi» διτὶ δὲν ἔχω χρησιμοποιήσει βιβλίο που νὰ μην εἶναι μεταφρασμένο στὰ γαλλικά ἢ στὸ ἑλληνικό καὶ στὶς αὐτὸν τὰς σημειώσεις.

'Ο. κ. Π. Κανελλόπουλος καὶ μιὰν ἀπάντηση. Τὴν ἐπίθεση τὴν ἔκαμε—εἰδαμε πῶς—μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς «Ἑλσαγωγῆς στὴ διαλεκτική», ἀλλὰ τὴν ἀπάντηση δὲν τὴν ἔδωσε. Τόσο τὸ χειρότερο γ' αὐτόν.

Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

A. ROSSI

ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ 1933

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

III. Τὰ πάντα, στὸ μαρξιστικὸ σοσιαλιαλισμό, μᾶς ἀνάγουν στὴ δημοκρατία. Δημοκρατικὴ εἶναι ἡ ἀντίληψή του περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς κοινωνίας. Δημοκρατικός εἶναι ὁ δυναμισμὸς τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, στὶς σχέσεις της μεταξὺ τῆς βαθύτητας τῆς κοινωνικῆς μεταβολῆς ποὺ ἐπιδιώκει καὶ τῆς ἔκτασης τῆς ἀνθρώπινης μάζας ἡ δύοις τῆς εἶναι ἀντικείμενον καὶ φορέας στὴν ἀναγκαίᾳ σχέση μεταξὺ τῆς χειραφέτησης τοῦ προλεταριάτου καὶ τῆς κοινωνίας του ποιός σοφίζεται;

5. Πρέπει νὰ προσεχθεῖ αὐτὴν ἡ «λεπτομέρεια»: 'Ο. κ. Κανελλόπουλος δὲν τὸ ἔχει σὲ τίποτα ν' ἀποκηρύξει τὰ βιβλία του. Τώρα τελευταῖα λ. χ. ἔμασα διτὶ καὶ τὸν «Κάρολο Μάρκη» τὸν ἀποκήρυξε προφορικό σὲ δισαλέεις του. Μόλις δεχθεῖ μιὰ ἀπίθεση καὶ διτὶ ἔπιθεση αὐτὴν βρεῖ ἀπήχηση μιὰς δισαλέεις τοῦ βιβλίου του. Καὶ εἶναι πολὺ χραστηριστικὸ διτὶ ἔκεινα ἀπὸ τὰ βιβλία του ἀποκήρυξε, ποιὸς ἔτυχε νὰ κριθοῦν διειδοκίωτερα. Προσέχει ὅμως ἔξαρτεικόν νὰ συμπαρασύει, ἀν μπορεῖ, στὸ βάραθρο καὶ τοὺς κριτικούς του. 'Ἐτοι ἐπεχειρίσει νὰ κάνει τὸν Σ. Σωμερίτη καὶ Γ. Κορδάτο, ἐτοι ἐπίχειρει νὰ κάνει τώρα καὶ μ' ἔμενα. 'Εκείνοι δὲν ἔξιζαν τίποτε ὥς κριτικοί του, γιατὶ δὲν εἴχαν «ἐπιστημονικὸ δχοῦς», ἔγω γιατὶ...δὲν ἔξιζαν γερμανικά. 'Ο. κ. Κανελλόπουλος, γιατὶ νὰ περισώσει διτὶ μπορεῖ κατέφεγμα καὶ σ' αὐτὸν τὸ κάπως ἀρχοντοχωριάτικο ἐπιχείρημα, ἐνώ εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴν βιβλιογραφία τῆς μπροσούρας μου: «Αἱ ποραπούσεις τοῦ μαρξισμοῦ ἐν 'Ελλάδi» διτὶ δὲν ἔχω χρησιμοποιήσει βιβλίο που νὰ μην εἶναι μεταφρασμένο στὰ γαλλικά ἢ στὸ ἑλληνικό καὶ στὶς αὐτὸν τὰς σημειώσεις.

'Εξ αὐτοῦ τούτου τοῦ γεγονότος διτὶ αὐτοὶ διατίθεται σ' ὅλες τὶς «ἀριστοκρατικές», ιντιβίτουμαλιστικές ἀντιλήψεις τῆς μειοψήφιας περὶ τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Μετρικὴ του μονάδα πάραμενει διτὶ ἀνθρώπωτα. Πραγματικὴ πρόδοσις δὲν ὑπάρχει γι' αὐτὸν παρά τὴν διεγερτικὴν τύχην της κοινωνίας της δημοκρατίας μεταβολῆς της ζωῆς καὶ τὸν ὄργανωση μιὰς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Τὸ ἔργατικό κίνημα βρίσκεται σ' αὐτὴν τὰ διεγερτικά του κίνητρα, τὸ γενικό προσανατολισμὸν του, τοὺς ζητούμενοι διανομούς την εποχήν της δημοκρατίας ταύτως σὲ διάφορα ἐπίπεδα. 'Υπάρχει μιὰ δημοκρατία που ἀντιτοιχεῖ μὲ τὴ σοσιαλιστικὴ ἀντιλήψη τῆς ζωῆς καὶ τὸν ὄργανωση μιὰς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Τὸ ἔργατικό κίνημα βρίσκεται σ' αὐτὴν τὰ διεγερτικά του κίνητρα, τὸ γενικό προσανατολισμὸν του, τοὺς ζητούμενοι διανομούς την εποχήν της δημοκρατίας ταύτως σὲ διάφορα ἐπίπεδα. Ζεῖ προκαταβολικά στὴ συνειδήση τῶν ἀγωνιστῶν της. 'Απ' τὴν ἀλλή μεριά διτὶ «δημοκρατία» εἶναι ἔνα ιστορικό προϊόν που προήλθε ἀπὸ τὶς αστικὲς ἐπαναστάσεις τῆς 'Αγγλίας καὶ τὶς Γαλλίας καὶ ποιὸς συμπίπτει μὲ τὸ διστικό καθεστώς. 'Η «δημοκρατία» αὐτὴ εἶναι ταυτόχρονα ἡ ἀρνηση καὶ ἡ προπαρασκευὴ τῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας. 'Η σοσιαλιστικὴ δημοκρατίας δημοκρατίας διτὶ στοὺς κόλπους τοῦ καπιταλισμοῦ, μὲ τὶς ἔδιες ἀντιδράσεις, τὰ ἔδια δρι, τὶς ἔδιες δυνατότητες, τὶς ἔδιες ἀναγκαῖες σχέσεις.

'Η αστικὴ ἐπανάσταση πραγματοποιήσει, στὶς ἔξελιξη πρὸς τὴν διολοκληρωτικὴ δημοκρατία, μεγάλη πρόδοσι. Στὴ φεοδαρχικὴ κοινωνία μεταξὺ τοῦ κάθε

μου ξεχωριστά καὶ τοῦ συνόλου τοῦ κράτους δὲν υπῆρχαν ἀμεσες σχέσεις· ὁ καθένας ἀνὴρ σέ μια ὄμβδος καὶ μέσα σ' αὐτήν πραγματοποιούσε δλὴ τὴν πολιτική του ζωῆς. Ἡ «γενική πολιτική ἔξουσία» χωρισμένη ἀπ' τὸ λαὸν βρισκόταν στὰ χέρια τοῦ μονάρχη. «Ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση ποὺ ἀνέτρεψε τὴν ἔξουσία αὐτῆς τοῦ μονάρχη καὶ κατέστησε τὶς ὑποθέσεις τοῦ κράτους ὑπόθεσεις τοῦ λαοῦ, ποὺ κατέστησε τὸ πολιτικὸν κράτος γενικὴ ὑπόθεση, δηλαδὴ κράτος πραγματικόν, ἐπανάστασες κατ' ἀνάγκην τὰ πάντα, τάξεις, συντεχνίες, σωματειακά συμβούλια, προνόμια ποὺ δὲ χρησιμεύαν σὲ τίποτε ἀλλο παρὰ για νὰ δεῖχνουν ὅτι ὁ λαὸς ἦταν χωρισμένος ἀπὸ τὴν κοινότητα. Ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση... ἔδωσε ἐλεύθερη διέξοδο στὸ πολιτικὸν πνεῦμα ποὺ ἤτανε, νὰ πεῖ κανεὶς, ἀποσυντεθειμένον, συμπαραλιασμένον, χαμένον στὰ ἀδιέξοδα τῆς φεουδαρχικῆς κοινωνίας, πριμάζεψε τὰ σκόρπια ψίχουλά του τὸ ἐλεύθερωσε ἀπὸ τὸ σιμίδιον του μὲ τὴν ἀστικὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔκαμε πυρήνα τῆς κοινότητας, θεωρητικὰ ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὰ ἰδιαιτερα αὐτὰ συστατικὰ τῆς ἀστικῆς ζωῆς... Ἡ δημόσια ὑπόθεση, σὰν τέτοια, ἔγινε μᾶλλον ἡ γενικὴ ὑπόθεση κάθε ἀτόμου καὶ ἡ πολιτικὴ ἐταιρουργία ἔγινε λειτουργία γενικῆς.»⁽¹⁾

Μὲ τὴν ἐπανάσταση αὐτῇ «ἡ προσωπικὴ ἀνθρώπινη χειραφέτηση» προσπαθεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ ὑπὸ τὴν μορφὴ τῆς πολιτικῆς χειραφέτησης. «Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ χειραφέτηση κατ' ἀρχὴν ἴσχυει γιὰ δλούς τοὺς ἀνθρώπους· εἶναι τὸ «δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου». Μὰ ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς ποὺ χειραφεῖται εἶναι μόνο ὁ πολιτικὸς ἀνθρώπος καὶ ὑπὸ τὸν τύπο τῆς ἴστητας ἀπέναντι στὸ νόμο. Μπρός στὸ νόμο ἡ ψῆφος τοῦ Ρότσιλδ καὶ ἡ ψῆφος τοῦ Γιάννη, νὰ ποδεῖ, πρέπει νὰ εἶναι ἰσοδύναμες. Μὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονός, κι' ὁ ἀκόμη ὑπόθεσιμος δὲν ἀγοράζει τὴν ψῆφο τοῦ Γιάννη, δημιουργεῖται ἔνα προσωπικὸν μεταξὺ τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ πραγματικοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἀνθρώποις ὁφεῖται στὸ κατώφλι τῆς πολιτικῆς τὰ παπούτσια τους τὰ λασπωμένα ἀπὸ τὴν γήινη λάσπη. Στὴ σφαῖρα τῆς πολιτικῆς τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοχτησίας ἀναγνωρί-

ζεται γιὰ δλὸ τὸν κόσμο. Καὶ μιὰ ποὺ τὸ δικαίωμα αὐτὸ εἶναι τὸ δικαίωμα ποὺ ἔχει δὲ ἰδιοχτήτης νὰ διατηρεῖ, νὰ χρησιμοποιεῖ κατὰ τὸ γοῦστο του καὶ νὰ αὐξάνει τὴν ἰδιοχτησία του, τὸ «δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου» δὲν εἶναι ἀλλο τι παρὰ τὸ δικαίωμα τοῦ ἰδιοχτητῆς. Ἡ πολιτικὴ ἴστητα γίνεται ἔτσι ἡ καθιέρωση τῶν κοινωνικῶν ἀνιστοτήτων, ἔνα μέσο γιὰ νὰ τὶς προστατεύει καὶ νὰ τὶς διαιωνίζει.

«Ἡ κριτικὴ ποὺ κάνει δὲ Μάρξ τῶν «δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου» στὸ «Ζῆτημα τῶν Ἐργατῶν» καὶ στὴν «Ἀγία Οἰκογένεια» μᾶς ἔδωσε τὶς βαθύτερες ἴσως καὶ τὶς πιὸ συναρπαστικὲς σελίδες τῆς σοσιαλιστικῆς φιλολογίας. Τὸ «λάϊτ-μότιβ» τῶν σελίδων αὐτῶν εἶναι ἡ καταγγείλα τὸ δικαιωμάτων αὐτῶν ποὺ δὲν ὑποτάσσονται μὲ κανένα τρόπο στὸ δικαίωμα συμφέρον, καὶ δὲ μπροῦν νὰ δηλωτηρωθοῦν στὸν κοινότητα. «Κανένα ἀπὸ τὰ δῆθεν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχεται τὸν ἀνθρώπινο δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου, τέτοιον ὅπως εἶναι, μέλος τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, δηλαδὴ ἔνα ἀτομο χωρισμένο ἀπὸ τὴν κοινότητα, καθουριασμένο στὸν ἔσαυτὸ του, ἀπασχολούμενο ἀποκλειστικά ἀπὸ τὸ ἀτομικό του συμφέρον καὶ ὑπακούοντα στὴν ἀτομικὴν αὐτονομία του»⁽¹⁾. «Οἱ ἔγωιςμός αὐτὸς εἶναι αὐτὴ ἡ βάση τῆς ἀστικῆς κοινωνίας. «Ἡ βάση τοῦ ἀρχαίου Κράτους ἦταν ἡ δουλεία· ἡ βάση τοῦ σύγχρονου Κράτους εἶναι ἡ ἀστικὴ κοινωνία, δὲν ἀνθρώπως τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, δηλαδὴ ὁ ἀνεξάρτητος ἀνθρώπος, δὲν διεύθεται δὲν δημοσίευτος μόνο μὲ τὸ δεσμὸ τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος καὶ τῆς ἀσυνείδητης φυσικῆς ἀνάγκης, δὲν κλάβος τῆς ὀφελιμοτικῆς δουλειᾶς τῶν προσωπικῶν του ἀναγκῶν καὶ τῶν ἔγωιστικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀλλούνομο»⁽²⁾.

«Οι τοῦ χωρίζει τὸν μαρξισμὸ ἀπὸ τὰ δικαιωμάτων τοῦ ἀστοῦ ἀνθρώπου, εἶναι μιὰ ἀλλή ἀντιληψη τοῦ ἀνθρώπουν κατὰ τὴν ὄποια στὸ δῆθεν ἐλεύθερο ἀτομο ἀλλὰ πρακτικὰ ὑποταγμένο στὶς ἔξωτηρικές δυνάμεις τῆς παραγωγῆς καὶ στὰ ταξικὰ προνόμια ποὺ συνδέονται μ' αὐτές, ἀντιτάσσεται δὲ «γενοιογικός ἀνθρώπος» δὲν ἀνθρώπος ποὺ ἀποδίδεται στὸν ἔσαυτὸ του μὲ μιὰ πλήρη ἐπιστροφή, συνειδητὸ στὸν κοινωνικὸν ἀνθρώπωπο καὶ μὲ τὴ δια-

(1) Κάρολ Μάρξ: «Φιλοσοφικά «Ἐργα» τ. I. σ. 198—9 (1844)—(Costes).

(2) Αὐτ. σ. 180.

(1) Αὐτ. I, σ. 195. Ἐπίσης σελ. 192, 193, 196, 201 κλπ.

(2) Αὐτ. II, σ. 202 καὶ 208—9 (1845)

τήρηση δλου τοῦ πλούτου τῆς ἐσωτερικῆς ἀνάπτυξης»⁽¹⁾.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗ

«Ἡ πολιτικὴ δημοκρατία λοιπὸν εἶναι ἔνα φαινόμενο εἰδικά ἀστικὸ καὶ «ούγχρονο» δὲ πράγματος καὶ ἡ μεγάλη φάμπρικα καὶ ἡ μεγάλη πολιτεία. Εἶναι τὸ καθεστώς μιᾶς κοινωνίας, ποὺ ὡς οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη χώρισε σὲ δύο ἀνταγωνιστικές τάξεις»⁽²⁾ ποὺ θέθεσε σὲ καθωρισμένες σχέσεις μεταξύ τους καὶ καθεμιᾶς ἀπὸ αὐτὲς μὲ τὴ γενικὴ ἔξειλην.

«Ἡ πολιτικὴ χειραφέτηση, θὰ τὸ ἔξετασσομέ αὐτὸ πιὸ κάτω, εἶναι ἀναγκαῖα στὴν ἀνθρώπινη χειραφέτηση ἀλλὰ οἱ δύο στὴν ἀνθρώπινη χειραφέτηση δὲν συμπίπτουν. Οἱ Μάρξ χειραφέτησει δὲν μεταβατικό σταθμὸ δχι πρὸς τὴ βελτιώμενη ἀριστοκρατία, ἀλλὰ πρὸς μιὰ πραγματικὴ καὶ ἀνθρώπινη ἐλευθερία». Λίγα χρόνια ἀργότερα, δὲ Μάρξ μὲ γλώσσα πιὸ σαφῆ (ἢ «Ἐνωση τῶν Κομμουνιστῶν» εἶχεν ἥδη δημιουργηθεῖ καὶ αὐτὸς θὰ τῆς συντάξῃ τὸ «Μανιφέστο») θὰ γράψει: «[Οἱ ἔργατες] μπροσθὶν καὶ διφείλουν νὰ δέχουνται τὴν ἀστικὴ ἐπανάσταση ὡς προϋπόθεση τῆς ἐπανάστασης τῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ δὲν πρέπει σὲ καμμιὰ περίπτωση νὰ τὴ θεωροῦν ὡς τὸν τελικὸ τους σκοπὸ»⁽³⁾.

Εἶναι γνωστὸ πῶς τῶν καταστατικῶν τῆς Διεθνοῦς προηγεῖτο ἔνα προσοῦμο διπλωνόταν πῶς «ἡ οἰκονομικὴ χειραφέτηση τῶν ἀργατῶν» εἶχεν ἥδη δημιουργηθεῖ στὴν ἀνθρώπινη χειραφέτηση στὸν διεθνότατον συμπίπτουν. Οἱ Μάρξ χειραφέτησει δὲν μεταβατικό στὸν Μπάσιορε ἀκριβῶς γιατὶ συγχύει «τὴν πολιτικὴ χειραφέτηση καὶ τὴν παγκόσμια ἀνθρώπινη χειραφέτηση»⁽⁴⁾ εξηνόντας ἡ πολιτικὴ χειραφέτηση δὲν εἶναι δὲ ἀπόλυτος καὶ διλοκληρωτικὸς τρόπος τῆς ἀνθρώπινης χειραφέτησης⁽⁵⁾.

«Ἡ πολιτικὴ χειραφέτηση ἀποτελεῖ φυσικὰ μιὰ μεγάλη πρόδοο. Δὲν εἶναι, βέβαια, ἡ τελευταῖα μορφὴ τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας, ἀλλὰ εἶναι ἡ τελευταῖα μορφὴ τῆς ἀνθρώπινης χειραφέτησης μέσος στὸν πλαστὸ τοῦ σημερινοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος»⁽⁶⁾. Στὴ Λωζάννη, στὰ 1867, τὸ δεύτερο συνέδριο τῆς Διεθνοῦς διεκήρυξε δτὶ «ἡ κοινωνικὴ χειραφέτηση τῶν ἐργατῶν εἶναι ἀχώριστη ἀπὸ τὴ πολιτικὴ χειραφέτηση»⁽⁷⁾. Τὴ διεθνοῦς προστατευτικὴ πολιτικὴ χειραφέτηση, «γιὰ νὰ προχωρήσουμε ἀπὸ τὴν πολιτικὴ χειραφέτηση τῆς κοινωνικῆς χειραφέτησης μεταξύ της δημοκρατίας καὶ της διεθνοῦς συνέδριος». Στὴ Λωζάννη, στὰ 1867, τὸ δεύτερο συνέδριο τῆς Διεθνοῦς διεκήρυξε δτὶ «ἡ κοινωνικὴ χειραφέτηση τῶν ἐργατῶν εἶναι ἀχώριστη ἀπὸ τὴ πολιτικὴ χειραφέτηση»⁽⁸⁾. Τὴ διεθνοῦς προστατευτικὴ πολιτικὴ χειραφέτηση προτείνεται δὲν πρότοιον μέτρο ἀπόλυτον ἀνάγκης»⁽⁹⁾.

«Ἄναλογες φόρμουλες βρίσκουμε στὰ προγράμματα ἐργατικῶν κομμάτων ποὺ συντάσσονται τῶν κοινωνικῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ Μάρξ καὶ τοῦ «Ἐνγκελ». Μεταξύ δὲ τῶν πρόγραμμά των γερμανῶν μαρξιστῶν («Αἰζεναχ 1869») συναντούμε:

«Ἡ πολιτικὴ ἐλεύθερια εἶναι δὲ μᾶλλον ἀπαραίτητος δρός τῆς οἰκονομικῆς χειραφέτησης τῶν ἐργατῶν

(1) K. Marx: «Σημειώσεις γιὰ τὸν κομμουνισμὸ καὶ τὴν ἀστικὴν ἰδιοχτησία» Revue Marxiste ἀρ. 1, σ. 13 (1843).

(2) Engels: «Marx-Engels Gesamtausgabe», B. VI, σ. 379 (1848).

(3) «Φιλ. «Ἐργα», I, σ. 170.

(4) Αὐτ. I, σ. 173 καὶ σ. 189.

(5) Αὐτ. I, σ. 179.

(6) «Ἡ πάλη τῶν τάξεων στὴ Γαλλία», Γαλ. έκδ. μετ. Remy, σ. 60 (1850).

(7) «Φιλ. «Ἐργα», I, σ. 181 καὶ II, σ. 218—19.

(8) Marx-Engels Gesamtausgabe, VI, σ. 319—20 (Αὔγ. 1847).

(9) Γύρω ἀπὸ αὐτὴ τὴ φορμούλα, οἱ μπακουνινιστὲς δὲ τὴ μιᾶς μεριάκις οἱ προυντονιστὲς δὲ τὴν ὅλην μάχονταν κατὰ τὸν μαρξιστικὸν πρεμέματος στὸν κόλπους τῆς Διεθνοῦς. Βλ. «Ἐναρκτήρια προσφόνηση» ἔκδ. Dunois σ. 39 καὶ 40, J. Guillaume: «Ἡ Διεθνής». τ. I, σ. 12 καὶ 58. Μάρξ: Γράμματα στὸν Κούγκελμανν» Έδ. Soc. Int. σ. 143.

(10) J. Guillaume: «Ἡ Διεθνής» τ. I, σ. 36.

νων τάξεων. Τὸ κοινωνικὸ ζῆτημα εἶναι συνεπῶς ἀξεχώριστο ἀπὸ τὸ πολιτικὸ ζῆτημα· ἡ λύση τοῦ πρῶτου εἶναι συνδεδέμηνη μὲ τὴ λύση τοῦ δευτέρου, καὶ δὲν εἶναι δυνατή παρὰ σ' ἔνα δημοκρατικὸ Κράτος»⁽¹⁾.

Σ' ένα του γράμμα στὸν Μπερνοστάϊν, δὲ Ἐνγκελς, τὸ Μάρτη τοῦ 1884, ἐπέμενε: «Καὶ τὸ προλεταριάτο ἐπίσης, γὰρ τὴν κατάχθηση τῆς πολιτικῆς ἔξουσίας, χρεί-
άζεται τις δημοκρατικές μορφές· ἀλλὰ τοῦ εἶναι μονάχα μέσον».

H NEA ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Πώς είναι δυνατό νά καθοριστούν οι όρθες; σχέσεις μεταξύ τού πολιτικού και τού κοινωνικού και νά φτάσουμε έτσι σε μιά άληθινή δημοκρατία; Πρέπει προπαντός νά μήν άρκούμεθα ποτέ σε άφηρημένες άρχες νά τίς μετρούμε πάντα στά γεγονότα, στις πραγματικές συνθήκες που έγιναν γιά τον καθένα στην κοινωνία; «Η πρώτη άρχη τού βέβηλου σοιασιασμού άπορρίπτει ώς αύτα πάτη τήν καθαρή θεωρητική χειραρχίησην και διεκδικεί γιά τήν πραγματική έλευθερία έχτιός άπό τήν ίδεαλιστική θέληση και δρους άπολυτα άπτούς, άπολυτα υλικούς». (2) Καί, δεύτερο, η νέα δημοκρατία οφείλει νά έπαναπορροφά τό πολιτικό στο κοινωνικό. (3)

Είναι γιατί ή νέα δημοκρατία, «γεννημένη άπ' τή Γαλλική ἐπανάσταση καὶ ἀνεπτυγμένη στὸν γαλλικὸ κομμουνισμὸ καὶ στὸν ἀγγλικὸ χαρτισμὸ» είναι μιὰ δημοκρατία ὀλότελα εἰδονῆ, διακρινόμενες ἀπ'όλεις τὶς δημοκρατίες ποὺ τῆς προπηγήθηκαν». Μετά τὴ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση «ἡ καθαρὴ πολιτικὴ δημοκρατία ἔγινε μιὰ χριμαρία»· ἡ δημοκρατία ἔγινε «μιὰ ἀρχὴ πρόλεπταιρισκή». «Οπως ἀργότερα δὲ Ζωρές, δὲ Ἐγκελς θεωρεῖ τὸ σύγχρονο κοινωνικό κίνημα ώς τῇ δεύτερῃ πράξῃ τοῦ ἐπαναστατικοῦ δράματος ποὺ ἀρχίσε στὰ 1789. (4)

(¹) Παράρτημα στην «Κριτική τοῦ Προγράμματος τοῦ Γκότα» ἔκδ. Δυνοῖς, σ. 64 καὶ πρβ. ἐπίσης τὴν περιποκή τοῦ προγράμματος τῆς Ἐφορεύτης σ. 71 (1891).

³⁾ «Φιλ. Ἐργα» II, σ. 68.

(3) Ὡς ἀνθρώπινη χειραφέτηση πραγματοποιείται τότε μόνο ὅταν ὁ ἀνθρώπος «ἀναγνωρίζει τίς στοικεῖ τους δυνάμεις ὡς δύναμεις κοινωνικές καὶ δὲν χωρίζει συνεπώς πιά ἀπ' αὐτὸν τὴν κοινωνική δύναμην ύπο τῇ μορφῇ τῆς πολιτικῆς δύναμης». Αὐτ. I., σ. 202.

(⁴) Marx, Engels, Gesamtausgabe, IV, σ, 458 καὶ ἀκολ. (1846).

Τό προλεταριάτο θά είναι έκεινο που θά
άντλήσει όλα τα συμπεράσματα των «ἀρ-
χῶν» του 1789. «Η γαλλική μπουρζουαζία
μίλησε γιατί ίσοτητα και κατάργηση προ-
νομιών. «Οι προλετάριοι παίρνουν τη
μπουρζουαζία κατά γράφμα: ή ίσοτητα
δὲ μπορεῖ νὰ είναι ἐπιφανειακά ἔμφανής
δὲν πρέπει νὰ πραγματοποιεῖται μόνο
στὴ σφάιρα τοῦ κράτους ἀλλὰ καὶ στὴν
πραγματικότητα, δηλαδὴ στὸ οἰκονομικό
καὶ κοινωνικό πεδίο». (1)

Σχετικά μὲ τὸ παλιὸ καθεστώς, ἡ πολιτικὴ δημοκρατία εἶναι μιὰ πρόδοσις. Ἀλλὰ σχετικά μὲ τὴν κοινωνικὴ χειραφέτηση ἡ πολιτικὴ δημοκρατία που ἀγωνίζεται νὰ παραμείνει «ἄγνη» γίνεται ἀντιδραστική καὶ ἀποτελεῖ «τὴν τελευταία σανίδαν» σωτηρίας ὅλης τῆς ἀστικῆς καὶ φεουδαρχικῆς ἀκόμη κοινωνίας». Ἡ «Ἄγνη» δημοκρατία ἀρνούμενη νὰ μολυθεῖ, γινόμενη ὀλασδή κοινωνική δημοκρατία, θὰ γίνει τὸ σύνθημα τῆς ἀντιδραστῆς πού θὰ πάρει τὴ δημοκρατικὰ μάστιχα λέπει δὲ «Ἐγυκελεῖ, γιὰ νὰ φράξει τὸ δρόμο στὸ σοσιαλισμό. (၃). Ἐνοοῖται, αὐτὸ δὲ σημαίνει διόλου πὼν πρέπει νὰ παραπούμεθα καὶ νὰ μᾶς διεκδικοῦμε τὶς δημοκρατικὲς ἔλευθερίες. Ἀντιθέτα: ἡ ἄγνη (ὅλασδή ἡ καθαρό πολιτική) δημοκρατία δὲν ἔχει δημοκρατική παρὰ μόνο τὴ μάστικα καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ τῆς τὸν ἀποτέλεσμαν

και είναι αναγκή να της ιτην αποσπάσουμε. 'Η πάλη σύτη για ν' ἀποσπάσουμε ἀπό την ἀντίδραση της 'δημοκρατική μάστικα' είναι μιά πάλη ουσιαστικά δημοκρατική ἀκριβώς γιατί για τό δοσιαλισμό ή δημοκρατία δὲν είναι 'μάσκα', ἀλλά μιά πραγματικότητα που πρέπει νά φτανει τις βαθύτερες πτυχές της κοινωνικής διάρθρωσης. 'Αν μερικοί ἐπίγονοι του μαρξισμού ἐπιμένουν νά μη τό καταλαβαίνουν είναι γιατί ούφοταταν σήμερα ἔνας ἀντιδημοκρατικός ραχιτισμός ἀρκετά διαδομένος και τό ideo βλαβερός σοσ και δο κοινοβουλευτικός ραχιτισμός που δο Μάρκος κι' ὁ 'Εγκελς κατήγγειλαν τόσες φορές.

A. ROSSI

Στὸ ἐρχόμενο. Τὰ πλεονεκτήματα τῆς
ἀστικῆς δημοκρατίας.

⁽¹⁾ Ἔνγκελς : «Antidühring» ἔκδ. Λάσκιν
α. 125.

(²) Γράμμα στὸν Μπέμπελ, 11 Δεκέμβρη 1884
«Revue Marxiste» ἀρ. 4 σ. 392—4.

Φύλλα μελέτης (II)

Ροπὲς τοῦ σύγχρονου δεάτρου

Στή μεταπολεμική έποχή όπου ό ρυθμός της ζωής έγινε γοργότερος και ή έννοια της κίνησης έχει έπιβλητει και στούς τομείς έκεινούς της άνθρωπινης ένέργειας όπου η βραδύτητα δεν άποτελούσε μειονέκτημα, τό Θέατρο, σάν πλαστική άνταπαράσταση της ζωής έν δράσει, έχει καταλάβει με γαλούτερη, άπο δη ση είχε πρίν, θέση στην παγκόσμια έκδηλωση της τέχνης. Πραγματικά τό Θέατρο, μ' όλο τὸν πόλεμο τοῦ κινηματογράφου, κατορθώνει σήμερα νά στέκεται σ' έπιπεδα τελείων, παρέα με την οποία θα μπορεί να προσταθεί από την παραγωγή της.

Στὸ σημεῖον αὐτὸ διάρκεται, κατὰ τὴ γνῶμην μας, ὃ διαχωριστικὸς φραγμὸς μεταξὺ τοῦ θεάτρου ὡς τέχνης κοινωνικῆς καὶ τοῦ θεάτρου ὡς μέσου προπαγάνδας ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τοῦ καθεστώτως.

ούνουδασμένες με τις πραγματικές επιδιωξίες τοῦ ἀνθρώπου, τὸ θέατρο ἔγινε, ἢ τουλάχιστο πρέπει νὰ ἔγινε, σήμερα, περσότερο ἀπὸ κάθε ἀλλή φορά, ἐνα κομμάτι ζωῆς. Στὰ σανίδια τῆς σκηνῆς, φωτίζουμενή ἀπὸ τὰ φῶτα τοῦ προσκηνίου καὶ διαφωτιζόμενη ἀπὸ τὸ ταλέντο τοῦ συγγραφέα ἢ λεπτομέρεια τοῦ ἀνθρώπουνού βίου, ἢ λεπτομέρεια ἑκείνη ποὺ ἔχει δοτά στὰ συστατικά τῆς ὀλοκληρωμένης ζωῆς, ὅπως καὶ μιὰ σταγούνα νεροῦ δὲ διαφέρει στὴν οὐδίσα της ἀπὸ ὀλόκληρο τὸν ὡκεανό, ἀποκαλύπτεται στὸ κοινὸν μὲ δύναμη ποὺ ἀναντίρρητα εἶναι ἀνίκανον νὰ παράσχει κάθε ἄλλον εἰδος τέχνης, ἀν ξειρέσσουμε τὴν καλῶς νοούμενη τέχνη τοῦ κινηματογράφου, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ

Τὸ σύγχρονο θέατρο μᾶς προσφέρει εὐγλωττότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο εἰδος τέχνης τὸ δρᾶμα, δηλαδὴ τὴ δοκιμασία ποὺ περνᾷ ἡ τέχνη συνολικά στὴν ἐποχὴ αὐτὴ τῆς παρακμῆς τοῦ ἀστικοῦ πολιτισμοῦ, γιατὶ προσπαθεῖ νὰ μήν έκφρασει τὴ ζωὴ μὲ τὶς πραγματικές ἀντιθέσεις της—δὲν έκφρασει δηλαδὴ τὴν πραγματικότητα ἢ ὃν κάποτε τὴν έκφρασει δὲν τὴν παρακολουθεῖ ἔνως τὶς ἔσχατες συνέπειες της—ἀλλὰ μᾶς δίνει κάτι ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ποὺ βρίσκεται μόνο στὴ φαντασία καὶ καθορίζεται πότε ἀπὸ τὶς ἰδεαλιστικὲς διαθέσεις καὶ πότε ἀπὸ τὶς ἐπιβεβλημένες ἀνωδεὸν ἐπιδιώξεις τοῦ συγγραφέα.

αυτή διακλάδωση της τέχνης του θεάτρου. Γιατί τό θέατρο, άπο την υφή του, είναι άναγκασμένο ν' αντιγράφει τη ζωή καὶ τις λεπτομέρειές της. 'Η δύναμη άκριβώς ένός θεατρικού έργου βρίσκεται στὸν ἐπιτυχέστερο τρόπο τῆς ἀντιγραφῆς αὐτῆς τῆς ζωῆς σ' ὅλες τὶς δυνατές κι' ἀπόκρυφες περιπλοκές της. Λέγοντας ἀντιγραφὴ δὲν ἔννοοδμε βέβαια τῇ δουλικῇ ἀντιγραφῇ καθημερινῶν μικρογεγονότων, πού, συνολικὰ λαμβανόμενα, δὲν ἀποτελοῦν τὸ περιγράμμα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς δὲν ἀποτελοῦν δῆμος καὶ τὸν πραγματικό της

80 ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣ

δηλαδή έκδηλωσεις τάσεων και ροπών και ως περιέχουσες, ή κάθε μία τους, έναν δόλοκληρο τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων της ζωής, μπορούν να διαιρεθούν σε τέσσερεις κατηγορίες.

Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ περιλαμβάνει τους συγγραφείς έκεινους, που θέλουν συνειδητά, γιατί τό ταξικό τους συμφέρον τους τό έπιβάλλει (έδω πρόκειται περί των συνειδητών και συνεπών εκπροσώπων της άρχουσας τάξης) να έμφανίσουν τή ζωή **άλλοιωσιν άπ'**, δι' είναι στήν πραγματικότητα, γιατί, δύπως και ή τάξη τους στό πολιτικό έπίπεδο, φοβούνται να δείξουν τις καταστροφικές αντιέσεις της και ν' αντλήσουν άπ' αυτές τά αναγκαῖα λογικά συμπεράσματα.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ περιλαμβάνει τους συγγραφείς, που **δυσαρεστημένοι** άπο τήν πραγματικότητα, προσπαθούν νά εξεφύγουν **άπ'** αυτήν κι' αναζητοῦν τήν **έμπνευσή** τους σε φανταστικά θέματα. 'Η δυσαρέσκειά τους προέρχεται, τις πιό πολλές φορές, άπο ατομικές περιπτώσεις γι' αυτό και τήν **άποστροφή** τους αυτή δὲν κατορθώνουν νά τήν καθολικοποιήσουν, νά της δύσουν δηλαδή πλατειά δικαιολογητική βάση και νά προχωρήσουν στις ατομικές περιπτώσεις. 'Η φανταστική **όμως** κατασκευή θεμάτων έξω άπο τή **σύγχρονη** πραγματικότητα, ή προσβαγή σε θέματα πεπαλαιωμένα και αναχρονιστικά **έκφραζεν** μὲν εὐγλωττοτρόπο τήν **άδυναμία** τής σημερινής κατάστασης ν' **άποτελέσει** πηγή **έμπνευσης** τέτοιας που νά συμβαδίζει μὲ τις **ίδωνικές** **έπιδιωσεις** τῶν **άνθρωπων** οι ίδιοι νοιώθουν τήν **άδικία** και τό **άσυμβιβαστο** μὲ τις **έπιδιωσεις** αυτές τού **σημερινού** καθεστώτος. Στά **θέματα**, που **έπειργαζονται** οι συγγραφείς τής κατηγορίας αυτής δὲν **άποκρύπτουν** τή **δυσαρέσκεια** και τήν **άντιθεσή** τους πρός τήν **κρατούσα** κατάσταση. 'Άλλα ούτε **κηρύττουν** τήν **άνταρτοπής** τής κηρύττουν τήν **άναγκη** τής **άνατροπής** τής κρατούσας κατάστασης γιατί **άντιλαμβάνονται** έως τίς **άκροτατες** λεπτομέρειές τής **τή διάρθρωση** τής **κοινωνικής ζωής** και **ξαίρουν** νά **άντλούν** άπο τις **άντιθεσεις** της **τό λογικό** **διαλεχτικό** συμπέρασμα, που είναι ή **άνατροπή** τού **σημερινού** καθεστώτος. 'Η **τελευταία** κατηγορία, που τήν **διλοκληρώνει** τό **καλούμενο** προλεταριακό θέατρο, βρίσκεται στους **άντιποδες** τής πρώτης. 'Οπως είναι συνειδητοί **ύπνοι** τήν **τάξη**, που σημερα **οι συγγραφείς** τής κατηγορίας αυτής

Η ΤΡΙΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ περιλαμβάνει τους συγγραφείς που άρκουνται ν' **άντιγράφουν** τήν **πραγματικότητα** και νά **κατανοούν** τις **ένωτερικές** **άντιθεσεις** τής **ζωής**, περιορίζονται **όμως** στήν **άρνηση** τού **συστήματος** που έμφανίζει τις **άσυμφιλωτες** **άντιθεσεις** γιατί δὲν **κατώρθωσαν** δὲ θέλουν **άκρομη** νά **ξεκαθαρίσουν** τή **θέση** τους και νά **πάρουν** **φανέρα** **έχθρική** **στάση** **άπεναντι** τού **κρατούντος** καθεστώτος. 'Η κατηγορία αυτή είναι **έκεινη** που έφοδιάζει πάντα τήν **άλλη** κατηγορία, τήν **τέταρτη**, που θά **ίδούμε** παρακάτω, γιατί σπάνιο δὲν είναι, στήν **έποχή** μας **μάλιστα**, που οι **κοινωνικές** διαμάχες τῶν **τάξεων** **όξυνονται** άπο τήν **κρίση** και άπο τήν **προσπάθεια** τού **καθεστώτος** νά **συγκρατήσει** τις **δεδηλωμένες** **έξιες** του, οι **συγγραφείς** τής κατηγορίας αυτής, τῶν **όποιων** ή **κοινωνική** **προέλευση** είναι **μικροστική**, νά **διαρρέουν** πρός τή **μαχόμενη** τήν **τάξη** τού **προλεταρίατου**. 'Ο **μικροαστός** **όπως** κι' **ό χωριάτης**, στής **κρίσιμες** **στιγμές** τῶν **κοινωνικών** **άγγων** θ' **άκολουθησε**—**όπως** τώπο πολλές φορές δέλιν—ή τῶν **μπουρζουσ** ή τὸν **προλετάριο**. 'Η **τάξη** τῶν **άνθρωπων** αυτῶν είναι πάντα **ρευστή** και **ύποκειμενή** στής **δυνατότερες** **έπιδράσεις**. Θά **ήταν** **όμως** **άντιδιαλεχτικό** και **άντιθετο** πρός τή **φυσική** **έξειλη** τῶν **κοινωνικῶν** **άνταγωνισμῶν**, άν **θεωρούσαμε** τήν **κατηγορία** αυτή **στάσιμη** και **άυτοεξαντλούμενη** στούς **σκοπίους** ήν. 'Η **μοιραία** **φορά** θά **φέρει** τούς **άνθρωπους** τής **είτε** πρός τή **μά** **είτε** πρός τήν **άλλη** **παράταξη** **χωρίς**, **έφ'** δύον **άρχουσα** τάξη είναι ή **άστική**, νά **παύσει** **ή κατηγορία** αυτή νά **ύποστατα** **τροφοδοτούμενη** δύονέσα μὲ νέο **ύλικό..** Στό **γενικό** της **ρόλο** **μπορούμε** νά **ποδύμε** πώς οι **συγγραφείς** τής **άριστερᾶς** τής **πτέρυγας** **άπαρτίζουν** τήν **στρατιά** τῶν **συνοδοπόρων** του **προλεταρίατου**.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ, τέλος, περιλαμβάνει τους συγγραφείς που **ύπνει** τήν **άνταρτοπή** της **τάξης** τους—ή **κοινωνική** τους θέση παίζει τόν **άποφασιστικό** **ρόλο**—κι' ούτε **άποπειρῶνται** νά **δέσουν** τή **νέα** κατάσταση ή δύονά δέν **άποτελεῖ** ούτε κάν **έφαστομένη** τῶν **δινέιρων** τους. Είναι τά **γκρινιάρικα** πανδίλα τού **καθεστώτος** πού μὲ **λίγα**, **έλαχιστα**, **χάδια** **μπορούν** νά **ξαναγίνουν** **φρόνιμα** πάλι και νά **ύπτρετησουν** μὲ **θέρμη** τήν **τάξη**, που σημερα **οι συγγραφείς** τής

πρώτης κατηγορίας, **ἄλλο** τόσο, **ύσως**, και περισσότερο γιατί τούς **τελευταίους** θερμαίνει **ή φλόγα** τής **έπανάστασης**, συνειδητοί είναι οι **συγγραφείς** τού **προλεταρίατου**, που πολιτική και κοινωνική του **έπιδιωση** **έχει** τήν **άνατροπή** τού **άστικου** καθεστώτος.

Τό προλεταριακό θέατρο, ή **γένεσή** του, οι πρόδιδες του, οι δυνατότητες τής σταδιοδρομίας του μέσα στό **άστικο** καθεστώτος δέν **άποτελεῖ** θέμα τού **κεφαλαίου** αυτού. Τό **ζητήματα** αυτά θά τά **έξετάσουμε** **άλλη** φορά. Μπορούμε **όμως** νά **πάντες** πότερα **τώρα** πώς οι **συνθήκες** τής **άναπτυξής** του είναι **έξαιρετικά** **δυσχερεῖς**. Τό προλεταριακό θέατρο δέν **μοιάζει** σ' **όποιαν** **κατανοούν** **βαθύτατα**, **κατορθώνουν** νά **μή** **έξαπατούν** τό **κοινόν**, και **ταυτόχρονα** **κατορθώνουν** νά **κάνουν** **τέχνη** **άφοδο**, τι **πειριγράφουν** **συγκεντρώνει** τά **στοιχεία** του **άληθινού**. **Ωστόσο** οι **συγγραφείς** αυτοί **δέν** **παίρνουν** **άμεση** **έχθρική** **στάση** **άπεναντι** τού **καθεστώτος** (άν **τώκαναν** αυτό, θά **ταυτίζονταν** στής **έπιδιωσεις** των μὲ τούς **συγγραφείς** τής **τέταρτης** **κατηγορίας**) και **συνεπώδες** **άν** **συναντούν** τις **περισσότερες** **φορές** τήν **άστικομίας** κλπ. κλπ., **άν** **άφισουμε** τής **άτομικές** **ίκανοτητές** τού **προλετάριου** **καλλιτέχνη** νά **κινήσει** μὲ **κάποια** **άνεση** **πρόσωπα** στή **σκηνή**. Σέ μια **χώρα** δέ, που η **θεατρική** της **παράδοση** δέν **επερνά** τά **πενήντα** **χρόνια**, και **δύοις** τό **άστικο** της **θέατρου** μὲ **τά** **όσα** **μέσα** και **τίς** **τόσες** **ένωκολες** δέν **κατώρθωσαν** νά **δώσει** ούτε **τό** **άλφα** **τῶν** **δύσων** **οί** **έξεις** **χωρες**, **φυσικό** είναι τό **προλεταριακό** θέατρο νά **βρίσκεται** σε **έμβρυωδή** **κατάσταση**...

Για νά **ξαναγύρισουμε** **όμως** στό **άρχικό** μας **θέμα**, παρατηρούμε πώς στή **σύγχρονη** **θεατρική** παραγωγή, **έφ'** δύον τό **καθεστώτας** είναι **άστικο** και **όλα** τά **διευκολυντικά** **μέσα** **παρέχονται** στούς **ύπηρτες** τού **καθεστώτος** αυτού, οι **συγγραφείς** και **τά** **έργα** τής **πρώτης** **κατηγορίας** **άποτελούν** τή **μεγάλη** **πλειοψηφία** της **άναγκης** τής **συγκάλυψης** τού **καταπιεστικού** **χαραχτήρα** τού **άστικο** καθεστώτος **έναντι** στήν **άληθινη** **έκδηλωση** της **άρχουσας** τής **τάξης**, **όμως** συναντούνται **ή** **έκδηλωση** της **ύπερωδου**, **άλλα** **πολλές** **φορές** και **τής** **πλατείας**..**Φυσικά**, καθώς **έπιαμε**, πρόκειται για **έγγα** (τό **δεύτερο** **κυρίως**) στήν **ούσια** τους μή **έπαναστατικά**, **άλλα** **άποκαλυπτικά** τής **σημερινής** **άληθινης** **πραγματικότητας** στής **διάφορες** **έκδηλωσεις** της. Για τά **έπαναστατικά** **έργα** ή **άπαγόρευση** τής **άστικης** **πραγματικότητας** στής **διάφορες**

περνάει άπο κανένα στάδιο δισταγμών. Ή επικέτα τού «κομμουνιστικού» άρκει για νὰ δικαιολογησει στά μάτια τοῦ πολίτη τῆς «Δημοκρατίας» κάθε ἀστυνομική αὐθαιρεσία. (Τά παραδείγματα ἀπό τὸν κινηματογράφο βρίθουν καὶ εἶναι τόσο πρόσφατα στή μνήμη τοῦ καθενός ώστε νὰ μᾶς ἀπαλλάσσουν ἀπό τὸν κόπο νὰ ἀναφέρουμε τῇ δράσῃ τῆς ἀστυνομικῆς λογοκρισίας).

Κάτω ὅπ'τις συνθήκες αὐτέξεμφανίζεται σήμερα η σύγχρονη θεατρική παραγωγὴ δχι μόνο στήν «Ἐλλάδα ἀλλὰ καὶ σ' ὁλόκληρο τὸν ἀστικὸ κόσμο μὲ τίς ἀναγκαῖες λεπτομερειακές διαφορές, ἀνάλογα μὲ τὴ φασιστικῶτερη ἐκδήλωση τῶν μεταπολεμικῶν «δημοκρατικῶν» καθεστώτων.

Τὸ «σχῆμα» ποὺ δώσαμε θά ἡταν βέβαια πολὺ μηχανικὸ ἀν δὲν παρουσίαζε πότε κυρτώσεις καὶ πότε τίς ἀναγκαῖες

κοιλότητες. Μὰ στή διαλεχτική του ούσια δὲν μεταβάλλεται ριζικά. Ή σύγχρονη θεατρικὴ παραγωγὴ καθορίζεται ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ἀπό τίς δυνατότητες ποὺ παρέχει τὸ κοινωνικὸ καθεστώς μέσα στὸ δοπτοῦργειται. Γι' αὐτὸ βλέπουμε τὸ προλεταριακὸ θέατρο σὲ ἐμβρυώδη, ὅπως εἴπαμε, κατάσταση (δχι μόνο στήν «Ἐλλάδα ἀλλὰ σὲ διεθνῆ κλίμακα) καὶ γι' αὐτὸ ὄκομη βλέπουμε—ἀφοῦ ὁ ἀστικὸς πολιτισμὸς περνᾷ τὴν κρισιμὴ καμπή του πρὸς τὴν ἀντοκαταστροφὴ—τὰ ἔργα τὰ ἀποκαλυπτικὰ τῆς σημερινῆς πραγματικότητας νὰ πολλαπλασιάζονται μὲ ὄλοένα ριζικώτερη ἀρνηση πρὸς τὸ σημερινὸ καθεστώς. Ή κυριαρχοῦσα ροπὴ στὸ θέατρο ἀπορροφᾶται πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Καὶ ἡ διαλεχτικὴ δικαιολόγηση τοῦ φαινομένου εἶναι πλήρης.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΖΕΒΓΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ

Η “ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ,,

ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΤΝΑΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

ΜΕ ΕΚΛΕΚΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ
ΚΑΛΥΤΕΡΩΝ ΑΡΙΣΤΕΡΩΝ ΔΙΑΝΟ-
ΟΥΜΕΝΩΝ ΜΑΣ, ΜΕ ΠΡΩΤΟΤΥΠΗ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΟΡΥΦΑΙΩΝ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ

ΜΕ 32-40 ΣΕΛ. ΑΡΧ. 5

ΑΡΘΡΑ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ

Πίσω ἀπὸ τὰ ἀναμμένα τόξα...

Τὰ ἀναμμένα τόξα τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος, προχθέες, δὲ φώτισαν παρὰ ἔνα μονάχα μέρος τοῦ σκοτεινοῦ κύκλου τῆς Ελληνοτουρκικῆς συμφωνίας. Γιατὶ, πραγματικά, πέρ' ἀπὸ τὸ φωτεινὸ τμῆμα, δηλαδὴ πέρ' ἀπὸ τίς ζητωκραυγές, τίς «ἀδελφωμένες σημαῖες», τὴ «φιλία» καὶ τὰ παχειά λόγια περὶ τῆς εἰρήνης, ὑπέρχει τὸ, τὰ ἀποτελεῖ τὴν ούσια καὶ τὸν πυρήνα τοῦ Συμφώνου τῆς Αγκύρας. «Πάρχει ἡ συμφωνία τῆς ἀστικῆς τάξης τῶν δύο χωρῶν, συμφωνία ποὺ καθώς ἡ ίδια ἡ ὑπαρξὴ τῆς τάξης αὐτῆς βασίζεται στήν ἑκμετάλλευση τῶν φτωχῶν λαῶν τῆς Ελλάδας καὶ τῆς Τουρκίας, τῶν λαῶν αὐτῶν τῶν ὅπισθων τὰ συμφέροντα δὲν βρίσκονται ὅπωδήποτε στήν προέκταση τῶν φωτεινῶν τόξων τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος...»

Μ' ὅς δομε ἀπὸ πιὸ σιμὰ τὴ Συμφωνία αὐτὴ ποὺ ἀναντίρρητα δὲ στερεῖται ἐνδιαφέροντος. Γιὰ νὰ μπορέσουμε ν' ἀντιληφθοῦμε τὴν πραγματικὴ τῆς σημασία πρέπει ν' ἀνατρέξουμε στοὺς γενεισιούργους λόγους τῆς ὑπαρξῆς τῆς. Γιὰ τὸ σκοπὸ δημάρτιον αὐτὸ δὲν θάπρεπε νὰ βασισθοῦμε μόνο στήν πρὸ τριετίας Ελληνοτουρκικὴ συμφωνία. Ή συμφωνία ἔκεινη, ὑπαγορεύουμενη βέβαια ἀπὸ τὰ τίδια σχεδόν συμφέροντα, δὲν εἶχε ὀστόσο τὴν ἐπείγουσα μορφὴ τῆς δεύτερης γιατὶ πρὶν ἀπὸ τρία χρόνια δὲν εἶχε ἐκδηλωθεῖ σὲ δεύτερη μορφὴ ή Παγκόδμια κρίση, καὶ δὲν οἱ ἀμοιβαίνεις μεταξὺ τῶν κρατῶν συμφωνίες συνάπτονταν πάλι γιὰ τὴν καλύτερη ἔξυπηρτηση τῶν συμφέροντων τῶν ἀντίστοιχων καπιταλιστικῶν τάξεων, τὰ συμφέροντα αὐτὰ μὲ ἄλλες διευθετήσεις θά μποροῦσαν νὰ διοχετεύθομεν πρὸς ἄλλες κοῖτες. Ή ἐλληνικὴ βιομηχανία, γιὰ νὰ πάρουμε ἔνα συγκεκριμένο παράδειγμα, θά μποροῦσε, χωρὶς τὴν κρίση ποὺ ἐπέφερε τὸ τεράστιο κῦμα τοῦ προστατευτισμοῦ, νὰ ἔχασκολουθεῖ νὰ δουλεύει διαρκῶς μὲ ἀγγυλικὸ κεφάλαια καὶ δὲ ποτελικός τῆς χαραχτήρας, ἡ ἔξαρτηση τῆς πρὸς τὸ ἀγγυλικὸ τραπέζιτικό κεφάλαιο νὰ ἀδύσαινε, ἐφ' δόσον οἱ ἀγορές τῆς, ἔχτος ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ κατανάλωση θά μποροῦσαν νὰ ἐπεκταθοῦν ἔκει ποὺ θὰ ἔκρινε συμφερόωτερο τὸ ἔνοιο κεφάλαιο. «Η ἐκλογὴ τῶν ἀγυρῶν δηλαδῆ, ἀποτελούσε γιὰ τὴν ἐλληνικὴ βιομηχανία ὅρο ἐντελῶς δευτερεύοντα. Γι' αὐτὸ καὶ ή πρώτη συμφωνία μας μὲ τὴν Τουρκία δὲν εἶχε πάρει τὸ χαραχτήρα τῆς οἰκονομικῆς σχεδόν ἀλληλεξάρτησης ποὺ βλέπουμε νὰ παίρνει μὲ τὴν τωρινή. Μός, δπως εἴπαμε, μεσοάλβησε η κρίση καὶ μετά τὴν κρίση η ραγδαία ὑψωση τῶν τελωνειακῶν δασμῶν, δὲ ἄκρατος προστατευτισμός καὶ ή οἰκονομικὴ ὁσφυΐσια τῶν ὀδύνατων καὶ ἀνεξέλιχτων δικόμυνη βιομηχανιῶν τῶν μικρῶν κρατῶν. Ή Κυβένηση τότε κάθε μικροῦ κράτους—ώς ἔνα βαθμό αὐτὸ γινόταν καὶ μὲ τὶς ισχυρές ἔξαγωγικές χώρες—ώθούμενη ἀπὸ τὴ βιομηχανικὴ τάξη τῆς χώρας της ζητούσης, δπως θὰ ἡταν φυσικό, τὴν εἰρύνση τῶν σὲ χώρες ποὺ ή βιομηχανική τους ἀνάπτυξη ήταν ἀκόμη σὲ χαμηλότερο ἐπίπεδο ἀπὸ τὴ δική της. Τὸ ρεῦμα αὐτὸ ἐνισχύθηκε σημαντικά ἀπὸ τὴν ἀποτυχία τῆς Πλαγκόδμιας Οἰκονομικῆς Διάσκεψης γιατὶ μὲ τὸ ναυάγιο τῆς εξεψυλίστηκαν καὶ οἱ φρούδες ἐλπίδες ποὺ τὰ μικρὰ κράτη στρίξαν στὴ χιμαιρα τῆς μέσα στὸ καπιταλιστικὸ σύστημα ἐφαρμογῆς τῆς διευθυνόμενης—ἀπόπειρας συστηματοποιημένης—οἰκονομίας. Τὰ γενεισιούργα λοιπὸν αἴτια τῆς νέας ἐλληνοτουρκικῆς συμφωνίας πρέπει νὰ τὰ ἀναζητήσουμε κυριώτατα στὴν ἀποτυχία τῆς Οἰκονομικῆς Διάσκεψης τοῦ Λονδίνου καὶ στὴν δριστικὴ χρεωκοπία τῆς ἀναμενόμενης πανάκειας τῆς μὲ καπιταλιστικὸ τρόπο διευθυνόμενης οἰκονομίας.

Τὴν κίνηση αὐτὴ ποὺ σημειώθηκε στὴ χώρα μας καὶ στὴν Τουρκία ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά γιὰ τὴ στενώτερη συνεργασία τῶν καπιταλισμῶν τῶν πρὸς ἀλληλοεκμετάλλευση τοῦ τουρκικοῦ ἐλληνικοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ καταβολὴ προσποθειῶν, γιὰ τὴν κατάχηση νέων ἀγυρῶν, τὴ συναντούμενη σχεδόν πανομοιότυπη σ' ὅλες τὶς ἔξαρτησης ἀπὸ τὸ ἔνοιο κεφάλαιο χώρες. Αὕτην κυρίως μὲ τὴν οἰκονομικὴ σημασία ἔχει δὲ στενός συνασπισμὸς τῆς Μικρᾶς Αντάντ, ἐπειδὴ δὲ

τὰ πολιτικὰ συμφέροντα βρίσκονται ύπό τὴν ἀποφασιστική ἐπίδραση τοῦ οἰκονομικοῦ παράγοντα, οἱ οἰκονομικοὶ σχηματισμοὶ παίρνουν κατ' ἀνάγκην καὶ τὸ χαρακτήρα στρατιωτικῶν συγκροτημάτων για τὴν ἅμυνα τῶν ἄλλων συμφερόντων των.

Κάτω ἀπ' αὐτό τὸ φῶς πρέπει νὰ δοῦμε καὶ τὴ δική μας ἐλληνοτουρκική συμφωνία. «Ἀλλασσοί, οἱ ἀποσπασματικές δηλώσεις τῶν ἀρμόδιων ὑπουργῶν τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ καθιέρωση ἔνιαίς των βιομηχανικῆς πολιτικῆς, γιὰ τὴν κοινὴ ἀντιπροσώπουευση σὲ διεθνεῖς οἰκονομικές διασκέψεις, γιὰ τὴ συμφωνία στὸ καπνικό—ἐδῶ ἡ ἔθνική παραγωγὴ ρυθμίζεται δηλ., ὑποτάσσεται στὰ συμφέροντα τῆς βιομηχανικῆς μπορχουσαζίας, καὶ δὲν ἔταν δυνατὸ νὰ γίνει ἀλλοιῶς—γιὰ τὴν ἀπεριόριστη εἰσόγωγή ωρισμένων ἐγχωρίων βιομηχανικῶν εἰδῶν στὶς δύο χώρες, γιὰ τὴν ὅρυση Ἐλληνοτουρκικῆς Βιομηχανικῆς Τραπέζης κλπ. εἶναι εὐγλωττοὶ ὑπανιγμοὶ γιὰ τὸν πραγματικὸ χαραχτήρα τῆς τελευταίας ἐλληνοτουρκικῆς συμφωνίας.

Αλλά γιά την άδιστάρακτη έφαρμογή του κοινωνύ αύτού σχεδίου της καπιταλιστικής έκμετάλλευσης, χρειάζεται παγίωση τῶν πολιτικῶν σχέσεων γιά ένα δρισμένο χρονικό διάστημα, που θὰ καθορίζεται, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, ὅπο τῇ γενικῇ πορείᾳ τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας. Ἡ «εἰρήνη» λοιπόν, που τῆς ἔτεθη ὅριο δεκαετές, δὲν πρόκειται, ἀν τυχὸν με ταβληθοῦν οἱ περιβάλλοντες ὅροι, νὰ σεβασθεῖ τῇ δεκαετῇ προθεσμίᾳ της. Θὰ παρακολουθήσει, πιστὴ ὑπηρέτις, τὰ ἀμοιβαία συμφέροντα τῆς ἐλληνοτουρκικῆς καπιταλιστικῆς τάξης...

"Έχοντας αύτή τη σκοπιά, το έλληνικό προλεταριάτο δε μπορεί νά καθήσει μέδεμένα τά χέρια, παραπλανώμενο άπό τους ένθουσιασμούς για τη σύσφιγή των δεσμών «με τη γείτονα χώραν», για τήν έξασφάλιση τής ειρήνης, τήν άπερισπαστή προσήλωση πρός τήν «έσωτερηκήν άνασυγκρότησιν» κλπ. Γό καθήκον του για τήν περιφρούρηση τής ειρήνης άπό ένα νέο ικανεριστικό πόλεμο δεν έχει χάσει τίποτε άπό τήν πρωτητερινή σημασία του.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

N. YANNIOS : La tactique socialiste revisée suivant les réalités présentes. (Athènes 1933).

Τό μικρό αυτό βιβλιαράκι είναι ύπομνημα του κ. Ν. Γιαννιού προς τη Διεθνή σοσιαλιστική συνδιάσκεψη του Παρισίου (21 Αύγουστου 1933). Γραμμένο μ' ἐπιγραμματική λιτότητα και σαφήνεια, δίνει μέσα σε 12 σελίδες ἀκριβή εικόνα των προσωπικῶν ἀντιλήψεων τοῦ συγγραφέα, δύος διαμορφώθηκαν αὐτές ὑστερὸν ἀπ' τὴν ἐπικράτηση τοῦ φασισμοῦ στην Γερμανία και τὴν αὐξήση τῶν κινδύνων για μια γενικάτερη ἔξαπλωση τῆς φασιστικῆς ἀντίδρασης. Παρότι συντομία του παρουσιάζει ἔξαιρετο ἴνσιφέρων, γιατὶ ἀποτελεῖ τὸ σημερινὸν σεδενὸν παλαιάχου "Ἐλλήνας σοσιαλιστής που πρέπει νὰ τοῦ ἀναγνωριστεῖ, νὰ δῃ τίποτε ἄλλο, τοὐλάχιστο η ὥπανια γιὰ τὴν Ἐλλάδα ἐπίμονη του οὐ ἔνα σεντερίς, ἔστω, σοσιαλιστικὸν ἰδανικό, τὴ στιγμὴν, που δὲλοι οἱ ἀλλοὶ δύσι σκινήσανται μαζὶ του, φόρτισαν πολὺ ἔγκαιρα νὰ τακτοποιηθῶν.

φροντίδων πολού έγκαρπα να τακτοποιηθούν.
Τό δε βασικό χαρακτηριστικό τοῦ σημειρινού οσιαλισμού είναι, κατά τὸν κ. Γιαννιώ, ἡ ἐλευθερία των κοινωνίας. Κύριον, γιατὶ κατάποντας ὑπέρβολικά φαταλιστικός καὶ ντετερμινιστικός, γιατὶ ἀπομακρύνθηκε, ὅπως δὲν ἔπειτε, ἀπό τὶς ζωογόνες πηγές τοῦ μαρξισμοῦ (τοῦ μαρξισμοῦ ποὺ διδάσκει τὴν ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντος πάνω στὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὄντρου πάνω στὸ περιβάλλον), γιατὶ λησμόνης τῆς βασικές πειρατικής πολεμού. Άλλο ταῦτα σού δινεῖ τὴν εἰκόνα ὄντρουπο, ποὺ μὲ τὸ ἕπαν πόδι είναι χωματόγονος μέσος στὸ τέλμα καὶ μὲ τὸ ὄπλο πατά σὲ στέρεο ἔδαφος, χωρὶς νὰ ξαπειρούσῃ ἀπὸ ἄπ' τὰ δυού εἶναι προτιμώτερο καὶ πρός τὰ ποὺ πρέπει νὰ κάνει τὴν προσπάθεια. Γιὰ νὰ γίνει ἡ σοσιαλιστικὴ μεταρρύφωση τῆς κοινωνίας, λέει, μᾶς χρειάζεται ἡ ἔξουσία. Αὐτὴν μποροῦμε νὰ τὴν καταχθοῦμε εἴτε δημοκρατικά, εἴτε βίαια. Στις χώρες μὲ ἀναπτυγμένην βιομηχανία μποροῦμε

οι σοσιαλιστές, για νά σώσουν τις δημοκρατίες κατακτήσεις, νά μετάσχουν όκομά και σέ άριστέρες άστικές κυβερνήσεις ή νά σχηματίσουν δική τους κυβέρνηση μειοψηφίας, φροντίζοντας μόνο νά μη έχαναν φύγει ή έξουσία από τάχειρα και μεταβάλλοντας τη δημοκρατία, με σειρά μέτρων, σε προσωρινή δικτούσα. Πρώτη βλέπουμε καταστροφής τῆς άστικής κρατικής μηχανής και δημιουργίας καινούργιας, δέν υφίσταται γά τον κ. Γιαννιών. Θά χαραχτήριζα γι' αφελέτων κ. Γιαννιών άν δέν ήξερα ότι έχησε τα γεγονότα της τελευταίας τριλογίας τανατούσας. Στίς καθυστερημένες χώρες, συνεχίζει, είναι πολύ μιδιαραστήρια σοσιαλιστική μειοψηφία, δηταν της διανοητικής ή εύκαρια, νά καταλαμβάνει την έξουσία μ' έπαναστατικά μέσα (όρκει προπγονώντας να έχει έγκαθιδρυθεί σοσιαλιστικό καθεστώς σώματος δύο τρεις μεγάλες εύωραπαίκες χώρες), γιατί κατέχοντας την έξουσία της είναι πολύ εύκολως τέρο νά γίνει γλήγορα πλειοψηφία με τη διαφύτωση τῶν θεωρών. Στις φασιστικές, τέλος, χώρες έπιβλλεται οι παράνομες σοσιαλιστικές οργάνωσις νά θέσουν σαν άμεσο σοκοπό την άνατροπή τού φασισμού, χρησιμοποιώντας κάθε έπαναστατικό μέσο κι αντιγράφοντας έν διάγκη τι φασιστικές μεθόδους.

Η ένοτάτια τών σοσιαλιστικών δυνάμεων είναι για το κ. Γιαννιού άπαραίτητη προϋπόθεση τής νίκης. 'Η Β' Διεθνής έκανε μεγάλο σφάλμα που δε δέχθηκε και θυσίες άκομα νά υποστεί για νά έπιτυχει ένιασιο μέτωπο μέ την Γ' Διεθνή. Πρέπει νά καταβάλει κάθε ειλικρινή προσπάθεια ώστε νά λυθεί το πόρβλημα αυτό, γιατί ή λύση του είναι σχι μόνο. Εξασφάλιση της νίκης τού σοσιαλισμού, άλλα, και οωτηρία της ρωσικής έπαναστασης. Σε περίπτωση έκρηξης πολέμου καθηκον τών σοσιαλιστών είναι νά έπανασταθούσαν κατά τού πολέμου και νά τού μεταβάλουν σε κοινωνική έπανασταση, για την κατάκτηση της έξουσίας και την έπιβολή της ειρήνης. Δυσυνχώνη γενική αυτή άρχη, που θέτει υπό το κ. Γιαννιού, έκφυλλιζεται στην έπομενη οείδα με μιά καζουντική, που άνοιγει την πόρτα, άν σχι στην έθνική δύναμη, τούλαχιστο στον άγονο πασιφισμό. Ο συγγραφέας τελειώνει με τη διακήρυξη ότι δι καπιταλισμός έξεπλήρωσε πά τον προρισμό του, δι πέρασε στο στάδιο της δριτικής και άνεκκλητης άποσύνθεσης και ότι καθηκον τού σοσιαλισμού είναι νά τού δώσει την τελειωτική ενεργετική βολή.

Προσωπικήτης του, η μεσούντερη ιδέα της χαρακτηρίζεις «άριστοκρατική» και απομικτική, γιατί έκεινη άπο το άριστο-δημιουργού και καταλήγει στο άριστο-δημιουργού, και γιατί υπόθαλπε ένα σωρό σύταπτές και πλάνες σχετικά μέ τη ποιητική δημιουργία και τη σημασία της. 'Ακόμα, τη μεθόδου, αυτή θα την άντικρυσα με μεγάλες υπόψεις γιατί δείχνει μια χαρακτηριστική περιφρόνηση πρός την ομάδα σου συνδιμουργού και σάν κριτικό τών αισθητικών όξιων.

Ο κ. 'Η Αποστολίδης άπεψε τη χρησιμοποίηση αυτής της μεθόδου. Προτίμησε την όρθοτηρη άλλα και δυσκολώτερη, που μπορούμε να τη χαρακτηρίσουμε: «κοινωνιολογική» με την εύρεια σημασία της λέξης. 'Έκαμε μιάν άνθολογία τών ποιημάτων που άνεχονται και θεωρούμε καλύτερα τα αισθητικά κριτήρια τών πολλών που ζύον ένεργα τη σημειωμένη έποχη.' Ήπως λέει στο διαφωτιστικώτατο πρόλογο του, 'Αφού έκανε τη διαλογή του και καθηδρίσεις, μέ άγαπτη και με κριτική, τα δρίστα, τα καλύτερα, και τα άπλως και μόνο μή κακά, έβασε τόν έαυτό του κακί, σάν τρίτος πιά, τα δοκίμασε, δησου και δηπως μπρόσεις, Αι-ένα ένα πάνω στο αισθητικό κριτήριο δάσκομεν και διμάδων καλλιεργημένου μέσου τύ-

Τό βιβλιοπάρακα αύτό σημειώνει μιάν άναμφιοβήτητη πρόδοση τοῦ κ. Γιαννιώδη, δλλά δχι και τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ. 'Ο καί Γιαννιώδης ξεκίνησε ἀπὸ ἔναν πολὺν ἰδίωτου σοσιαλισμόν. 'Ο παγκόσμιος πόλεμος πέρασε πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του, ἐνώ ὁ φασισμός, τοῦ διδάσκαλος πολλά. Θέταν εὐχῆς ἔργον δὲν κι' οι κομμουνιστές, που τόσα ἔμαθαν ἀπ' τὸν παγκόσμιο πόλεμο, κατώρθων—*mutatis mutandis*—ξεκινῶντας ἀπὸ μιὰ γραντίνη βάσον, ἀπὸ τὴ βάσον τοῦ λενινισμοῦ, νά βγάλουν τὰ δικά τους συμπεράσματα ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τοῦ φασισμοῦ. Κομμουνιστική λύση τοῦ φασιστικοῦ προβήματος είναι ἡ ίδια ή νίκη τοῦ κομμουνισμοῦ. 'Ἐνώ σοσιαλιστική λύση του—ὅπως τὴν εἴδαμε προτεινόμενη ἀπὸ τὸν κ. Γιαννιώδη—είναι, σημαντέρη περίπτωση, ἀνυστερόβουλη διώινηση τῶν δευτεροβιτείοτικῶν αύτατατῶν μὲν μικρές φωτεινές ἀναλαμπές.

αὐλάνει τὴν ἀντικειμενική ἀξία τοῦ ἔργου, χωρὶς νὰ μειώνει τὴν άξια τῆς ὑποκειμενικῆς συμβολῆς τοῦ κ. Ἀποστολίδη, στὸν ὅποιο ἀνήκει ἡ τιμὴ διὰ πράτως αὐτὸς τὸν τομέα στὸν αὐτὸν τὸ έργονας ν' ἀντιληφθεῖ τὴν ὄρθη μέθοδο, νὰ προπαρασκευάσει μὲν ἀφάνταστο πρόσωπικο μόχθον τὴν ἐφαρμογή της καὶ να τὴν ἐφορμούσει μὲ τὴ μεγαλύτερη δύναται τελεότητα.

Η άστική τάξη, που μέ τους πιο έγκυρους έκπροσώπους της υπόδεχθηκε ένθουσιαστικά την¹ «Ανθολογία» του κ. Αποστολίδη — και καταλαβαίνουμε πολύ καλά γιατί την υπόδεχθηκε έτοι— δέν βγαίνει διόλου κερδισμένη² απ' το καταληκτικό συμπέρασμα του ιδίατεμενού μελετήτη, κι' ότι είναι και άστος. Γιατί ολόφαρνα βγαίνει πάως πέρα απ' το 1821 ή τάξη ουτή δε μάς έδωσε τιποτα το διξιόλογο από πρώτο χέρι. Γιατί, αν έξαιρεσθαι κανείς το ΣΩλώμ, δε στοματά σε καμμιά δλλή ποιητική πρόσωπικότητα, κι' άν έξαιρεσθαι τα έρωτικά ποιημάτα, έκφραση του πιδή χρονού και άταξικο πράγματος, το ίδιο έντικου, δεν μπορεί να πέι πώς βρίσκοται σημάδια δλλιθινά έθνικής άστικής ζωής, παρά καμώματα λογών που άπομνωνένοι στο γραφείο τους γράφουν με δλλοενθείς ποιητικές έκφρασεις παραλλαγές πάνω σε ένεση μοτίβα, δειχνούντας μια φθώχεια και μια ξεπεσύρα ωθανατερή στο νά δωσουμένη κάτι δικό τους. Η διατίτωση αυτή, αισθητή στους νέους που καταγίνουνται με την ποίηση και πριν απ' την έκδοση της³ «Ανθολογίας» θά γίνει άνωμα περισσότερο συνειδητή έπειτ'⁴ απ' αύτη, καὶ, ἀς έλπισσουμε, πώς θα θέσει τέρμα στις αναρχούμενες άκομα άναστησηες και άνησυχίες, που κοθερεψίζουνται στην⁴ «Ανθολογία» για τάν τους στρέψει πρός γόνυμα προσπάθειες. Κι' αύτές δέν μπορεί να τις καθορίζει παρά δ' πόθος και η φροντίδα νά δοθεί, μέ έντονη κοινωνική δράση, λίγη έστω, αλληληνή ποίηση στη ζωή του στοιχείου που ανεβαίνει κι' όχι μπολικη μάχρην και ζενοφερμένη για τις ανιαρές ώρες του έθυμασμένου άστον.

ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

'Επίλογοι

ΙΔΕΑΛΙΣΤΙΚΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ

Η «Ιδέα», το γνωστό ἀνηδραστικό περιοδικό, δύο ώ. κ. Στη Μελάς και τα δύν θήματα των γραφών, φυσιοδογούν, ἀνοντάνουν και βρίσκουν ὅπως τούς ἀρέσει, ἀρχίζει (εἴτι τέλους!) φανερά νά δεῖ χει τις πραγματικές διαθέσεις ποιη την ἐμπτυνται.
Οποιος και πάι την ὑπήρχε κάνδυνος νά γελαστούν οι αναγνώστες για την νοοτροπία τῶν ἐκδότων της. Μά ως τόρα προσπαθούν μὲ κλιους ουδ τρόπους νά μᾶς πείσουν για τὸν «ἄριστερισμό» και τὸν ἀντικατατιτυσμὸν τοῦς. Και πάντα εμεῖς, κακοβούλα, τοὺς «ταξεργήσονται». Εστέλνει φιλάστη στοὺς φασιστές τῆς Ε.Ε.Θ. ὁ κ. Μελάς; Δεν τὸ κάνει ἀπό κακὸν ὡνδυφοτοῦ! ποι ἀφέσουν ἀπλῶς οι ζωροὶ νεοί. Επειτα ἔκεινοι οἱ ἀλι κι οι εἰναι νά τους πεις στὸ ποτήρι. Υποθέτω ποτὸς κάποια ἀνάλογο δικαιολογία θάβασσαν καὶ για τὴν προ-χθεσιν ἐπιστημη δήλωση τοῦ κ. Μελά στὸ «Ἐλεύ-θερο Βῆμα» ποι εἶναι κακοθειει νά λογίζεται ἀναρροτέας, ἀπός ποι «διευθύνει τὸν ἄγονα τῆς «Ιδέας», τον μονοδικον περιοδικον δργάνων τῆς καθεστωτικης πασταθειεων»

Μά φαντείται πως η τριάδα ἀποφάσισε να ἐκδηλωθεί ἐλένθευτα. Τη σημερές να κρυψεται στην ἀρχή για λίγο. "Ομος μά και τορέσε όλην ἀνάγκη τῶν πραγμάτων μ' ὅλο είμεις οι ἄνθρωποι μὲ τὴν πολεμικὴ μας, ἰδού: Σ' ἔνα σημειωματάκι, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἔκδοσης τοῦ περιουσικὸν 'Νέα Ζωή', οἱ ὁμολογίαι πιστοὶ γίνεται κατὰ τὸν πιό ἐρητο τρόπο. "Μπορούμε να πάρουμε χρόνια μαθήματα, καὶ ὥσπας παραδείγνυματα ἀπὸ τὴν ἀκραβωφῆ ἐπαναστατική της τοῦ ἑνίκου πνεύματος στὴν 'Ιταλία'. Ή φράση αὐτῆς πληροφορεῖ τὸν ἀναγνώστη πολὺ καλύτερα ἀπ' τα χρονογράφηματα τοῦ κ. Μελά, τὰ μυστηριώματα τοῦ κ. Οίζονομηδή καὶ τοὺς ἔρωτες τοῦ κ. Θεοτοκᾶ. Δινεὶ μὲ πάντες λέξεις τὸν δημόσιος τῆς ἀντίδοσης. Γιατὶ ή ἀντίδοσην κατὰ τοῦν διαφέρει ἀπ' την ἀπλή συντηρητικότητα: ὅτι εἶναι ἀπειλήσιος οὗ κατέχει τη λεγόμενη ἀκραβωφῆ ἐπαναστατικότητα. "Η 'Ιδεα', ποὺ γιὰ μά συμμηνικόμενο πῶς θὰ πελάγονται μὲς στὴν ἀφοστολική, μάς δινεὶ τὸ πρότιο δεῖγμα πώς ἀγχίζει νῦ θεραπεύεται ἀπ' αὐτήν. Και καρδιόματα πολύ.

«Ελειψαν λοιπόν τα «παιχνίδια». Μά έμεινε, και ούτονθηρε ή ίταρτος. Μη έχοντας τίποτα νά επιδέξουν, άπο ότι προσαγγίζειλαν μεταχειρίζομενοι τις υψηλές φιλοσοφίες εννοιών σαν πρόσωπο για το πλούτο προσώπου υβριδολόγιο του τέλους καθέ φύλων, μιλώντας με τον πόλ κακόπιτο τόπο για τό μαρξισμό που δήνει απόσυρρούν διανοητικά, μα που στό βάθος μισούν απλήρωφόρτα, έχοντας πειραιγάγει τον τόπο πάντα στο οποίο θα διεφεύγειαν τι είδους νοοτροπία τον, σπρώχνει στό νά προσαναγγέλλουν περιοδικό doctrinē, και νά παρουσίασουν απότο τό πλήθος των άνδυντων άρθρων χωρίς νόμα και χωρίς καθιδρομούν, διδάσκουν τον τόπο πάντας για τά πάντα, χωρίς αντού να πιστεύουν σε τίποτα το συγκεκριμένο. Συνέπον μὲ την «Κουνωνική» «Ερευνα» (με ποιό τρόπο;) και βράγειν ή «Κ.Ε.» και λέει με πόλ μεγάλη σοφηνία τι θέλει άπο την περιστούσατη «Ιδέα», που την τελειώναται σημγήνηκατελειώνει, τη συνήθηση δηλώνοντας πολές «δεν είναι πολιτικό κόμμα».

Οι δύο παραπάτες τοῦ κ. Μελέλ. ἀναπάντεχα γνωστοποιημένου στὸν κοινὸν ἀπὸ τῇ μελαγχή ρεθίλαμα, ἐπιτέρσον πὰ στὸν ἔαντο τοὺς κάθε ἀνα-
δεῖα. Τὰ φιλοσοφικὰ πρωτόλευτα τοῦ κ. Οἰκονομίδη παρουσιάζονται σὰν ἡ τελευταῖα λέξη δῶται τῶν
ἐπιστημῶν. «Ο καὶ Θεοτοκᾶς δημιουρεῖ πατὴ
ῷρμονος «λογισμούς» καὶ τὸ ἀποκριμονεύματά
του. Οἱ ἔνας εὐνόετῶν πληροφορεῖ τὸ κοινὸν
πόσις ὁ κ. Οδηγῆς... δὲν ἔχεις γοῦν γαλλικὸν
«Ἄλλος προβαίνει στὸ πολὺ χνῦδα ὑψοειδόνιο
Βάρανόλι καὶ τοῦ Γληνοῦ καὶ διοι μαζεῖ... δια-
μαρτυρούνται γιατὶ οἱ ἄλλοι τοὺς βρίσκουν. Διάγια,
μα τοσοῦ δά, ντροπή! Κ' ἐπειδὴ ὁ Μελέλ με διαβά-
σοντας, φάντατα, τὴν «Ι εἰ α» δὲν τοὺς ἐμποδίζει
ἄπο τίποις, θεωροῦν πὰ τοὺς ἔαντος τοὺς τὸ
ἔντερον τοῦ κόσμου.

Στὸ τελευταῖο φύλλῳ τοῦ περιοδικοῦ τους, γράψαντον: «Οἱ ἔχθροι τῆς Ἰδέας... Τὶ τοὺς πληγόνεις! Τέτοι είναι οἱ νοστροί τους. Ἀγωνίσταπλοι καὶ νέοι τοι σοσιαλισμὸν ὑπάρχονται καὶ καθορίζουνται ὑπὲρ ἡ ναντόν της Ἰδέας! «Ολοὶ αὐτοὶ ποὺ πολεμοῦνται τῷ φασισμῷ, καὶ φυσικὰ τὶς τοπίους ἐκδηλώσεις του προταπτός, τὸ κάνοντας ἀπὸ ἔχθρων πρὸς τὴν «Ιδέαν!» Καὶ τέτοιο ἔχθρα, ποὺ τὴν ἔχθρόν τους μόνο μὲ βρισκέσθαι, καὶ ἐπιχειροῦστα, «Ποιῶς ἀντέχουστα τὸν κ. Μελά, τὸν κ. Οἰκονομίδη, τὸν κ. Θεοτοκᾶ;» λένε. Θά μαρτυροῦσε καίεις νά λεγούμεισθε πρώτον δι τὸ δόξος δόκομος προστατεῖσθαι, ἐφερετάσθαι φιλοτιμία, νά ταχοτοπεῖσθαι ἀσωτιστολόγια τους για νά υποστεῖσθαι καὶ σημείωση.

τήσει μαζί τους. Θά μπορούσε κανεὶς δεύτερον νά ταχώς φωτιστεί πότε και πούν και πώς αντέκοπουσαν αντίο. Έχτις τούτον θά μπορούσε να τούς πει όταν έμεις στα περιθώρια του διαθέτουσε έκθέτουμε διαρκώς τις ίδεες μας, ξέχουμε την άξιωση νά διαβάζουν για νά ιδούν κατά πόσο τα έπιχει-
ομάτα τους Δυτικούσσανταν είκει μέσα. Γιατί έμεις
ἀστολούμαστε με την κοινωνίη σκέψη και τα κοι-
νωνικά προβήγματα, ένων έχειν δὲν παρουσιάζουν
τίστα σχετικό, άρκοιμενοι σε μερικά πρόσδοπα
και πράγματα· δύον συστηματικά συκοφαντούν
και βρίζουν. Και δεν πιετείσουμε να νομίζουν πώς
πρέπει νά έδιδιμουμε μιά «Αντί-Ιδέα» τοντούν
τικυρωμένων κάθε φορά κάθε της φράση γιατί κάθε
τους φράση είναι έπιπτα παφεργνέα και τού
ιστορικών υλισμών και τού σοσιαλισμών.
Επίδιπλα, ούτων πολλών, απόνω τούσκανή έχει μόνι-

Ειδικώς ομοί για τον κ. Θεοτοκά εγείρει γινει
άπο την παράταξή μας πολὺ λόγους, υπέρβολης
για τη σημασία του, άναγκαιος ούμος για τὸν καρ-
πὸν αὐτοῦ τῆς μελαδικῆς προπαγάνδας. Πολλοὶ ελ-
χαν μπλοϊς για τοῦ φαλάλιον τοῦ δύο μόνος αὐ-
τὸς ἀπὸ τὴ συντροφαῖς τοῖς καὶ πρὶν ἐκδοθεῖ ἡ
“Ἴδε ἀ τύπως τοῖς «λογιμαῖς τοῖς πά τοι τοι-
νονικῷ πρόβλημα. Καὶ τελευταῖα ὁ συνεργάτης μας
Π. Γκίκας ἀφέωντας μεγάλο τρῆμα τοῦ βιβλίου
του «Ἐλεγχος τοῦ ἀστικοῦ ἰδεαλισμοῦ» στην ἀνα-
σκεψή τῶν ἐπιχειρημάτων του. Σ' ὅλη ἀντὸν δὲ κ.
Ω. δὲ βρήκε ώς ἀπαντήσει οὔτε λέξη, πρᾶγμα ποὺ
ενγύλωτα δείχνει τὴν ἰδεολογικὴν πον κατάρτηση.
Ιωσὶ καὶ να τὰ ξέσπατα ἔτειδε αὐτὸς δὲν ἐγράψε-
τιποτα για κείνα. Ἐπέκτος ἑάν, ἐπιταμένους κι' αὐ-
τὸς για τὴν τόση σημασία ποὺ τοῦδωσαν, πήρε τὰ
γραφιμάτα αὐτὰ δική για πολεμικές μα για κομπλi-
μέντα ...

"Ἄς βεβαώσουμε πάντος τοὺς ἐκδότες τῆς
[Ἴδαις] πότις γὰρ μᾶς δὲν είναι οὔτε κάν γλέντι
ν' ἀσχολούμαστε μ' αὐτούς. Είναι μαὶ σκληρὴ λί-
πειριφθήτη ἀνάγκη, πολεμώντας τὸ φασικό, νά μη
πειριφθούμε νότε τους ποὺ ἀξιωπερφόντους «δι-
ανονυμένους» που ἀμιλλάνται ποιός θὰ συντείνει
ποὺ πολὺ στὸν εξεστειλόμενο τοῦ ανθρωπισμού και
τοῦ πνεύματος σπὸν τόπο του.

ΠΡΩΤΟΠΟΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΗΛΕΙΑ

Οι «Νέοι Πρωτοπόροι» συνεχίζονται τρόπους πολεμικής πον δέ θελουμενή νά χαρακτηρίσουμε προάλεσσαν ένα οικτρό έγγαρο τῶν φιλανθρωπίμενον Συγγρυροῦ –θλιβερῶν θυμάτων ἀπ' τὴν μάρια τῆς ἀστικής δικαιοσύνης καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη τῆς αρματικούς καὶ ἀπτύλεννατοικασίας θεωρίας τῆς «τοι-της περιόδου» καὶ τῶν κατὰ μόνας, ἐφημῆτιν τῶν αὐτῶν ευνοούμενων, διατάξεων τούτων. Στὸν γνωμο-

μαζον, "μάχητικον οδισθίωσεων". Στο εγγράφο αύτό καλούνται οι ἔργατες και οι διανοούμενοι νά αμυντάρουν τή *"Νέα Επιθεώρηση"* και νά διαδίδουν τούς *"Νέους Πρωτοπόρους"*. Σεβόμαστε βαθύτατα τά θύματα, άλλα δε νομίζουμε ότι η φυλακή είναι δό τόπος δου κατ' ἔξοχην ήθλέλει η ενδιμορφία και τό θάρος της γνώμης. *"Τα-ΐσα ζέσωμες, διά, στοίν, περιάσσομες ήττας τούς Ρω-*

‘Ομοιάζει... είς τα δάλαπουρνέζικα: «Ο βα-
αιλένς του Φεύχάλ, «Αλής (βασιλεὺς τῆς Τρα-
πορδάνιας) δώματζει ἔξαιρετικῶς εἰς τὸν θανόν-
τα». («Εστία» 18—9—1933). ‘Ο ‘Αλῆς δωμάτζει
την Φεύχάλ και ήκαθαρέουσα τῆς «Εστίας»
...είς τα δάλαπουρνέζικα.

„Νέος Επινεωρηστής“ του Λιγόπολου, του Αλεξάνδρου, του Παρασκευίδη, του Πατάτακα κ.λ.π. με τη μέθοδο του τραπεζιού. Δε όταν οι έστοιχης σχεδόν τίτοτε και κάθι ήταν απότελεσματικότερη. Μιά και άρχισαν νά, έκμεταλλεύνονται τά θύματα του άγνων δεν έπάρχει κανείς λόγος νά σταματήσουν.

...ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η άρδης άπογευματινή θαυμάστρια τών κινδύνων και τῶν μορφωμάνων τῆς Γερμανίας, προβλέποντας διτή η έπισκεψη τοῦ 'Ερρικού στη Σοβιετική "Ενωση θά ξεδίνε άφορμή σε άνψυχοσ

τοῦ καθεστωτικοῦ γοητρου τῆς Ρωσίας· καὶ θά
ἔχουσαν τὴν Ἀντικομμουνιστική Διεύθυνσί ἀπ' τὰ
ψυλλάδια τῆς ὅποιας ἀντέλει δῆλη τῇ σοφίᾳ της,
ἐπειπούσα νόν προκαταλάβει τὸ ἀναγνωστικὸν τῆς
κοινοῦ καὶ νά δηλώσει δύτι οὐδὲν τὸ Ἐρριώ θά μεινεῖ
ἀναπόφευκτα ἐνθουσιασμένος ἀπό τὴν κατάστα-
ση τοῦ ἔργαζομένου λαοῦ στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία,
υπάτι οἱ μπολεσβίκοι θά τοῦ δείξουν μόνον τὴν...
βιτρίνα. "Ετοί, ὅταν πραγματικά ὁ Ἐρριώ, γυρί-
ζοντας στὴ Σοβιετικά, μιλούσε μ' ἐνθουσιασμό γιά
τὸ καθεστῶς τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, ἡ ἐφημέ-
ριδα τῶν ἀπογεωματινῶν γενναίων, ελονοποίες
τούς ἐμβρόνητους νυκτικούς, σκούφους τῶν
ἀναγωνιστῶν τὴ δύτι οὐτά τὰ εἰλέ προειπει καὶ
ὅτι ἐπομένων δὲν πρέπει ν' ἀνησυχοῦν. "Εξ ἀλ-
λοῦ θὰ είχαν σημασία τέτοιες ἐνθουσιαστικὲς
ἐκδηλώσεις ἀν προήρχοντο ἀπό ἔνα ψημένο πο-
λιτικό καὶ διχὶ ἀπλάσιος ἀπό ἔναν «λεπτόν» Γάλλον
αἰσθητικῶν καὶ ουγγραφέα, ὁ ὄποιος ἀρροτεί-
ται ἐπίσης καὶ μὲ τὴν πολιτικήν. Τὴν τε-
λευταία στιγμὴν ὁ Ἐυάνδρος ὁ Ἐρριώ, που είναι
δοσμένος στὴν πολιτική ἀπό παιδί 20 χρονών,
ὑποβιβάζεται με μά επιτάξην τῆς υπερτεκίης γε-
νετοροδόχης σ' ἐραστικήν πολιτικό! Καὶ πολὺ
σωστά, ἀφοῦ δὲν ἔφοιτης στὸ φρενοκομεῖον, ἀπ'
ὅπου ἀντέλει τὰ πολιτικά της πρόσπιτα η θαυμά-
στρια τῶν κινάδων καὶ τῶν μορφινούνων.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΦΑΣΙΣΜΟΣ

Οι Ουγγροί νευρολόγοι μ' ἔνα ἐμπειριστατω-
μένο ὑπόμνημα πρός τὴν κυβερνήση τοῦ ναυάρ-
χου Χόρτου, ἔλυσαν μὲν μιὰ μονοκονδύλια τὸ κοι-
νωνικό πρόβλημα. Κατό τὸ ὑπόμνημα αὐτὸ δῆν
δέν ὑπῆρχε ὃ νόμος τῆς κληρονομικάτης δεν
θεὶς ὑπῆρχαν ἐπαναστάτες. Οἱ ἐπαναστάνες εἶναι
νευροπαθεῖς, τέκνα νευροπαθῶν γονέων. Ἡ Ἑ-
φανίσι τοὺς δέν ἔκει καμψά σχέσην μὲ τὰ κοι-
νωνικὰ προβλήματα, καὶ μὲ τὸ ὑπάρχον καθε-
στώς, γιατὶ αὐτὸ εἶναι ἰδεῶντες καὶ δὲ μπορε-
παρά νά ἐθνουσάζει τοὺς λοιρροπημένους ἀν-
θρώπους. «Οσοι ζητῶνται τὴν ἀνατροπήν του εἴναι
ἀνιόδροποι καὶ γιὰ νά μη μεταδιδέται ἡ ἀνι-
ορροπιά τους ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεά, πρέπει νά
θεσπισθεὶ ειδικὸς νόμος πού νά ἐπιβάλλει τὴν
στεριώση τους.» Ετοι, ωστε ἀπὸ μιὰ γενεᾶ δέ
θε ὑπάρχει ρουθουνί ἐπαναστάτη στὸν κόσμο.
Ἡ ἐπιστήμη παλιότερα, ὅταν ἦταν στὴν ὑπρε-
σία τῆς ἀνερχόμενης δικτυκῆς τάξης, κι ὃν ἀκόμα
κοινωνιολογίους, διατηροῦσα κάπιτα ληγῆ σοβα-
ρήτας. Σήμερα ἔχει επεισωθεῖ σὲ τέτοιο
βαθμό, ώστε ἔχασε πιά καὶ τὴ σωτηρία αἰσθητο-
γείωσίν του.

ΤΑ "ΥΨΗΛΑ ΙΣΤΑΜΕΝΑ

Νέος σαματᾶς γιὰ τὰ ἐπιστολές τοῦ Φρυγανάδαι καὶ μὲ τὶς χῆνες καὶ τὰ κόπούουλα τοῦ Καραθανάσου. Οἱ ἀντικυβερνητικὲς ἐφεμερίδες, ἀτὰ ὅλη τὴν ὀρινθολογία τῶν ἐπιστολῶν, βγάζουν τὸν σύμπερασμα πόση στὴν Ἀπότειρα κατά τοῦ Βενιζέλου εἶναι ἀνακτούμενα καὶ πρόσπατα «ψηφὴ λιτάμενα»... Μάτ᾽ ὅλες τὶς ἀστικές βραμόδουλεις, διτοῦ ὑπάρχει συμφέρο πολιτικὸν ἢ οἰκονομικό, τὰ «ψηφὴ λιτάμενα» πρόσπατα μποροῦν νὰ λείψουν; Εἶναι ἡ μπαμπεοίδ από περιπτωτή, Τὸ μόνο κακὸ εἶναι πώς ὁ Νόμος ὁ ἀστικός ἔχει χέρια τόσο κοντά ποὺ δὲ φτάνει ὃς το ράφι τῶν ψηφὴ λιτάμενων! Οἱ... χαμηλά Ιπταμέναι δὲ τοιποτίζουν.

ΦΑΣΙΣΤΕΣ

«Μία μυστική οργάνωσης έθνικος σοσιαλιστών Γερμανών επέκηρυξε τόν καθηγητήν «Αϊνστάιν» και υπόσχεται άμισων 1000 αγγλικών λιρών εις έκεινον ό όποιος θα ήγανγκάζειν εἰς σιγήν τόν διάσημου καθηγητήν, δηλαδή σ' έκεινον που θά τόν δολοφονούσθε. Οι ύδρες τόν κινισιών και τόν μορφοναμάν που κυβερνούν σήμερα τά 60 έκαποιμύρια του γερμανικού λαού, έχουν κάθε λόγο νά επιδιώκουν και τή φυσική άσκμα εξόντωση των έπιστημανικών κορψών που διέφεραν απ' τά έγκλωματικά τους νήγια. Το άντρικο «κατηγορώ» του «Αϊνστάιν» γιά τά φροντικά έγκληματά τους, ταράσσει τον υπόντα τους και τους σαδιστικών και ώμων φύλων που δημιουργούν των. «Οταν στό άνθρωπον κτήνος προστεθεί τό σκοτεινό ταξικό μίσος της άντιτρων του γιονύκης ή τον αεχθαλιούμενο μικροστούν και τή ψυχική και σωματική διαστροφή τού έκφιλον μέ τίς πάροδημήσεις της, γίνεται τό άνθρωπομορφό εκείνο όν που στην πολιτική λέγεται φασιστής.

Η ΧΙΤΛΕΡΙΚΗ ΤΑΡΑΦΡΟΣΥΝΗ

Μᾶς γράφουν ἀπὸ τὸ Βερολίνον

Το ΗΠΑίρι άναζητει την φυλετική καταγωγή του. Τά παλαιοπολεία έχουν άνασσέρι στο φάση την ήμερας δύλα τά παλιά κιτάπια πού μιλάνω γιά τούς δραχμώνες Γερμανιών και πραγματείες γιά τά έρειπια της Γερμανίας πού είναι για τό γερμανικό πολιτισμό δι, τι και τά λερογλυφικά γιά τόν αγυπτιακό. Ιδρύθηκε μάλιστα και ένα περιοδικό που έρχει νά έρμηνευει με μηματάνα με τις άναγκες του κωθεστώτος τις έπιγραφες πού συμβαίνει νά άνακαλύπτονται σε παλιές πέτρες και παρέει βρόχων. Με τις μέρες αύτές συνέβη κάτι νόστιμο πού κρεταει σε άνασταση την "Ακαδημία τών Έπιγραφων και τό Υπουργείο προπαγάνδας τού Γκαϊμπελς. Σ' ένα χωριό, στις ζήξεις τού Βέλερ, άνακαλύψα φθικάν πολύάριθμες πέτρες πού έφεραν περιέργα και άξεδαλάντα σημάδια. Οι οιφοι έπιγραφολογίας έκληθησαν έπι τόπου και φάνηκαν έξαιρετικά γοτευμένοι. "Εκίναν, χωριό πολλές διατυπώσεις, πώς τά πρότιστορια αύτά ντοκουμέντα άναγκανται σε διαδοχήσιας αύτων πίσω και πώς ή έ νοιά τους καθώριζε την έλευση τού ΗΠΑίρι για τό έτος το 1933! Μά η σοφή άνακαλύψη της "Ακαδημίας τών Έπιγραφων διέπειρε από μια σλλή σπουδαστέρη άνακαλύψη της "Αστονυμίας πού βρήκε και τό... συγγραφέα τόν έπιγραφων. Τά άσκανόντα σημάδια νοητά δύμως γιά τά οιφο κεφάλια τών "Ακαδημάιών, όφει λονταν στήν έπινευση ένος μαθητή ήλικης δε κατριών χρονών πού τάκρυψε στις ζήξεις τού πατοματούν γιά νά κάνει κατόπιν έκπληξη στούς χωριανούς του. "Οπόσσο, ώς τήν ώρα δάκρυμο, ή "Ακαδημία τών Έπιγραφων έπιμενει στην έρμη

ЕНА ГРАММА

Στή Συνταχτική Ἐπιτροπή τῶν «Νέων Πρωτοπόρων», ὡτάλθηκε ἀπό τὸ συνέργειον γάτη μας Ἀντρέα Ζεβγᾶ ἢ παρακάτω ἐπιστολή :

Σύντροφοι,

Στὸ τελευταῖο φύλο τῶν «Νέων Πρωτοπόρων», ἀνεξάρτητα ἀπό τοὺς συλλο-

γικούς για την θμάσα της «Νέας Ἐπιθεώρησης» χαρακτηρισμούς των «ἀντεπαναστατῶν», «ὕπουλων ἐχθρῶν» κλπ. κλπ., τη σοφαρότητα των οπίων μποροῦν· νά σταθμίσουν δοσι ἀπό τούς «Νέους Πρωτοπόρους» διαβάζουν τη «Νέα Ἐπιθεώρηση», ἀναφέρετε σχετικά μὲ το ὄταμο μου, ώς δικαιολογία για τὴν ἔρημη τῆς Συνταχτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ σας νά μὲ δεχεται ὡς μέλος της—πρότασην, που ὁμοιογά δτι ὡς τὴν ήμέρα που τὴν ἔφερε σε φέρει ὁ σ. Γιάννης Κορδάτος ἐγώ ἀγνοοῦμσα—τις «γνωστές ὑπώψεις» καί, πιὸ κάτω, τις «ὕποπτες πολιτικές μου πράξεις». Ἐπειδή στὰ ζητήματα αὐτά, ὅποιεσδήποτε κι' ἀν εἶναι τυχόν οἱ ἰδεολογικὲς διαφορές, πρέπει νά κυριαρχοῦν πρὸ παντὸς ἡ πολιτικὴ ἐντιμότητα καὶ τὰ σταράτα λόγια, προκαλώ νά λεχθοῦν δημοσίᾳ ποιές εἶναι οἱ «γνωστές ὑπώψεις» που ἔχτος ἀπὸ μένα καὶ δοῖ δύσους ἔτυχε νά ρωτήσω ἀγνοοῦμν, καὶ ποιές εἶναι οἱ «ὕποπτες πολιτικές πράξεις» μου, που σᾶς δίνουν τὸ δικαίωμα νά θεωρεῖτε δτι μὲ βαρύουν. «Οχῑ θώμας ὑπεκφυγές καὶ μασθημένα λόγια. **Μτονούμεντα**, θμεορμήνεις καὶ συγκεκριμένες περιπτώσεις. Ἀλλοιώς τίμια κομμούνιστική ἀνάκληση δύσων γράφητκαν καὶ ποὺ δπως γράφητκαν ἀφίουν ἔκθετη τὴν πολιτική μου τιμή—ποὺ ἔχω τὴν ήδηκτην ικανοποίηση νά διακηρύξω δτι κράτησα ἀκήλιδωτη.

Συντροφικά ΑΝΤΡΕΑΣ ΖΕΒΓΑΣ

Υ.Γ. Έπειδή είναι πιθανό νά μου άντιτάξετε τό δικό σας άνευθυνο, σάς δηλώνω και έχουσιο διεθέσιν νά τό μεταβιβάσσετε όπου τρέπει, πως είμαι πρόθυμος νά ύποβληθώ στήν κρίση όποιουδήποτε Δικαστηρίου Τιμῆς, την άποφαση του δύο ποιου, μετά τήν άπολογία μου —άν ύπάρχει συγκεκριμένη κατηγορία για τά χωρεῖ άπολογία—θά δεχτώ άνεπιφύλαγτα.

Καν μέσα στο 1922 ήρθε ωστε και σε ότι μεσοειδέστε τέτοια συνεργασία μου στά έπι- σημα ούτα δργανα ώστε ή θέση μου μέσα στό κίνημα και άπεναντι στή Διεθνή ήταν γνωστή και άπό δλλαρ δημοσιεύματά μου, γιατί άπό τό 1926 και δώθε καμιμιδ εύκαιρια δέν παρέλειψα άπό τό νά ξεκαθαρίσω τήν πολιτική μου θέση μέσα στό κίνημα.

Σάν άπτερονυμό προσέβητα άκουμα

Παρακαλώ στήν έπιστολή μου να δώσετε δημοσιότητα.

O iδtōs

ГРАММАТА

ΣΤΗ "ΝΕΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ..

Από τὸ συνεργάτη μας Γιάννη Κορδάτο πήραμε
τὸ παρακάτω γράμμα:

•Αγαπητή «Νέα Επιθεώρηση»

Ἐπειδὴ οἱ «Ν. Πρωτοπόροι» στὸ τε λευταῖο τους φύλλο (Νο 8—9 σελ. 285 παραποιοῦν μὲ τὴ γνωστὴ τους θρασύ

Αλεξικό τοῦ Ἐλευθερουδάκη. Ἐπίσης θά
ἡθηπή νὰ ωρτήω τῇ Συνταχτικῇ Ἐπι-
τροπῇ τῶν «Ν. Π.», που κατά πλειοψη-
φία ἀποτελεῖται ἀπὸ **νέα** μέλη, πῶς γίνε-
ται νὰ προβαίνει σὲ ἀνακοινώσεις καὶ δη-
λώσεις για πρόσωπα καὶ πράγματα χωρίς
νὰ ἔχει ἀμεσού ἀντίληψη. Μήπως μὲ τὴν τέ-
τοια ἐθελόδουλη στάση τῆς ζητεῖ πιστοποι-
ητικὰ ὅρθιοδξίας καὶ πειθαρχίας; Κ' ἀκό-
μα θὰ ἥθελα νὰ ωρτήσω, πιστεύουν τὰ **νέα**
αντά μέλη πώς τὸ κίνημα γενικά καὶ ἡ ύ-
πόθεση τοῦ κομμούνισμοῦ εἰδικά ἐξυπηρε-
τοῦνται μὲ τὸ νὰ διαστρεβλώνονται ὡρι-
σμένα γεγονότα κι' ἀκόμη μὲ τὸ νὰ
παιρίνεται λάσπη ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ νὰ
πειτέαται στὰ μοῆτρα τῶν πολιτικῶν τους
ἀντιπάλων;

11-9-33

Μὲ φιλία
Γ. ΚΟΡΔΑΤΟΣ

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Η ΑΝΤΙΔΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΜΠΡΗΣΜΟ ΤΟΥ ΡΑΓΙΑΧΣΤΑΓ:— «Οπως γράφαστε στο περάσμαν μας φύλλο, στο Λονδίνο δράσκετε από τις 14 του Σεπτεμβρίου η μεγάλη αντίδικη για τη διαπίστωση τών πραγματικών έμπρηστων του Ράγιαχσταγ. Ή Φοβερή αυτή σκονθεδία τῶν χιτερικών δε μποροῦσε ν' αφίσει ώς το τέλος δάυνκηντή τήν πραγματικά φιλελέυθερη διειθή κοινή γνώμη, και μέ την πρωτοβουλία τοῦ Συνδέουμοντος για τήν περιβάλψη των υπόμαυρων τῆς χιτερικής τρομοκρατίας, καθώς ἐπίσης και μέ τη συνδρομή τῆς Διεθνούς άντιφασιστικής δργάνωσης, συγκροτήθηκε ἔνα δικαστήριο ἀπό διάκειμπλευνούς νομομαθεῖς ὅπου τα κατηγορούμενος δέν είναι παὶ Ὅλλανδος ἀνιόρροπος Βάν ντέρ Λούμπε, ἀλλὰ ὁ φασισμός τοῦ Χίτλερ και Γκαϊρυκ. Οι πρώτες συνεδρίασεις τοῦ δικαστηρίου κατακανθάληκαν στη συζήτηση της ἔκθεσης τοῦ πρέδοντος τοῦ δικαστηρίου «Αγγλού νομομαθή κ. Πρίττ. Έλπίζουμε πώς στο ἔρχομενο φύλλο τῆς «Νέας Έπιθεώρησης θα δώσουμε λεπτομέρειες τῆς ἐνδιφέρουσας αὐτῆς δίκης.

Ο ΕΡΝΣΤ ΤΟΛΛΕΡ ΜΑΡΤΥΡΣ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ.—Μεταξύ των άλλων πού θά παρελάσουν άπό το δικαστήριο τού Λονδίνου για νά καταθέσουν σχετικά μέ τόν, έμπρησμό, συγκαταλέγεται κι' ο διωγμένος άπ' τή Γερμανία κουμουνιστής δραματικού συγγραφέας «Έρνστ Τόλλερ». Ό συγγραφέας θά έκθεσε, ανάμεσα σ' άλλα, και τις συνέπειες πού έχει για τή γερμανική διασύνορη ή χιτλερικός φασισμός και θά καταθέσει συγκεκριμένα στοιχεία για τούς διωγμούς τών ιστοριτών και τῶν διασωμένων. Ό Τόλλερ έδωσε μιά πολύ ένδιφαρέουσα συνέτειν στη Προσίτη για τίς κατ' ευκαιρίας βεβασσότερος

ΟΙ 33 ΠΡΟΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΤΟΥ ΓΚΑΡΙΓΚ.—
Στις χιτλερικές λέσχες τών διαφόρων πρωτεύουσών έχουν άναρτηθεί σε περίβλεπτη θέση 33

φωτογραφίες προγραμμένων Γερμανών συγγράφεων και ιστορικών, σοσιαλδημοκρατών ή γενικών κλπ. από τους δύοποιους κατά διαταγή του Γκάιρηκ όφειλε τη γερμανική υπόκοδο της. Οι έθνικοσοσιαλιστές δύο τούδικοσμους καλύπτονται να... δολοφονήσουν τους προγραμμένους αυτούς Γερμανούς! Μια μεγάλη έπιγραφη κάτω από κάθε φωτογραφία γράφει: "Άν συναντήστε τόν άνθρωπο αύτο σκοτώστε τον Κίνη" δι' είναι εβραϊός τοακίστε τον τά κόκκαλα ένας-ένα». Μεταξύ των 33 αύτων περιλαμβάνονται και οι σοσιαλδημοκράτες ήγειτες Μπραΐτσας! "Οττο Βέλς, έπισης οι συγγραφείς "Ερντ Τόλλερ και Χάινριχ Μάν, καθηγητές, επιτοπισμένοι κλπ.

Η ΕΠΙΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΑΙ·ΝΣΤΑ·Ι·Ν!— Μετά την άτικη δολοφονία του Γερμανού καθηγητή Λέσσιγκ, τοῦ όποιου τὸ μόνο κρῖμα μακριὰς ήταν οὐ πουστήρις θερμά τους Ἐβραίους, οἱ παράφρασες τοῦ Βερολίνου ἐπεκτείνουν τὸν "Αἰνιστάν" γιὰ τὸ ποσύ των 1000 λιρῶν. Ο Γερμανὸς οφελος αναγκάζεται πιὰ να λαμβάνει γιὰ την προσωπική του ἀσφάλεια ἔξεργατο μέτρα.

Η ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΣΥΝΟΥ. Τον περασμένο μήνα συνήλθε στο Παρίσι, ή Συνδιάσκεψη της ΔΙ Ειδικός. Μετείχαν οι Βαντερβέλνες, "Αντλερ, Μπάσεουρ, Μπλόουμ και λαποί ήγετές του διεθνούς σοσιαλισμού. Η Συνδιάσκεψη άφού άσχολήθηκε και με την κρίση των γαλλικών σοσιαλισμού κατέληξε στις έξι άποφάσεις :

10) "Ολα τα σοσιαλιστικά κόμματα θα οργανώσουν μαζίκις διαδηλώσεις κατά τού βασικού στις 10 το Νοέμβρη, έπειτα της Γερμανικής έπανστασης του 1925. 20)" Ολα τα σοσιαλιστικά κόμματα θα διαδηλώσουν την άλληλεγγύη τους με τα θύματα του φασισμού, με τις γυναίκες και τα παιδιά των φυλακισμένων συντρόφων, με τους έξριστους, ένισχυόντας κάθε κίνηση γιά την υλική τους βοηθεία. 30) "Η Διεθνής θα μπασχεί σε κάθε προσπάθεια ήθικου και υλικού μπουκοτάς του χτιλερισμού. 40)" Η Διεθνής καλεῖ δόλους τους έλευθερους λαούς να ένανθοσθεῖ κατά τον κινδύνο του πολέμου πού ένωμαρτώνεις ο γερμανικός και ιταλικός φασισμός. 50) "Η Διεθνής καλεῖ στην πάλη κατά των κινδύνων του πολέμου δόλους τους έργατες.

Στη σύντηση της τελευταίας παραγράφου όπληρεξούσιος Φόγκι, έξι ίνδιμάτος τών Δανών και Σουηδών σοσιαλιστών, θέλει νά διευκρινισθεί εάν ή «Εκτελεστική Επιτροπή της Η. Διεθνούς μπορεῖ—γιατί κατά τη γνώμη του επιβάλλεται—νά ρειν σε σχέσειμε την Η. Διεθνή γάλλη την άμμωνα κατά τών κινδύνων του πολέμου». Ο εισηγητής της πρότασης Μπάσοερ διαπάντα ώς έρχεται: «Η πρόταση δὲν ἀπαγορεύει ούτε ἐπιτρέπει μιά τέτοια προσέγγιση. Μά ή ἐνότητα τού ἄγωνα είναι ἀναγκαία και θὰ την ἐπιδιώξουμε· λόγω της δυνάμεις μας». Σωτή Πιυθίσιος κ. Μπάσοερ, τέλος πάντων!

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ.— Στό Σανταντέρ της Ισπανίας συνήλθε τόπερ περισσόμενο μήνα το 4ο Διεθνές Συνέδριο τών Διδασκαλικῶν «Ένωπεων» «Ενά από τα πρώτα θέματα στην ημερίδα διάταξη ήταν δύναται να δεχτούν και τούς άνω τιμορρόδωτους της χιταερικής Γερμανίας. Ο Γάλλος αντιπρόσωπος Ντελμάκ και ο Αυστριακός Μπίγιεν πρότειναν τόπον διπλεύσιμου τούς και

ρόταση γίνεται δεχτή με 40 ψήφους κατά 21. Στό τέλος ἀπόφασιζεται νά μένει μιά θέση ἀδειαν στο Προεδρείο του Συνεδρίου για νά την πάρει λάβει ο ἀντιπρόσωπος της διαλύθεισης ἀπό τά Χίτλερ Διδασκαλικής Όμοσπονδιάς.

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΕΡΕΝΣΚΥ.—Στον Λονδίνο έδιδεται αύτον τό μηνα ένα έργο του Κέρενσκου με τίτλο : «Η σταύρωση της έλευσης της». Ο Κέρενσκης, οπως δήλωσε σε αστική φύλλα, «άποκαλύπτει» τις μεθόδους που χρησιμοποιήσαν οι Λένιν και ο Τρότσκι για να καταλύσουν την έξουσία! Ο μόνο που θα παρασιωπώσει ο φύλαρος κύριος είναι η πώς καταρρέωσαν την ξνοία της έντονότητας των Σοβιετ της Πετρούπολης όταν σχηματίστηκαν πρώτη δημοκρατική κυβέρνηση μετα την ανατροπή των Ρωμανώφ.

‘Ο ΠΡΩΗΝ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΡΑ·Ι·ΧΣΤΑΓ
— ‘Ο σοισαλδημοκράτης Λαϊμπε συνέλθη ώθηση τη^η χιτλερική αστυνομία και μετεφέρθη σ’ ένα^η από τα φοβερά στρατόπεδα συγκεντρώσεως το^η Ντασάου. Αγγυλος δημοσιογράφος που έπισκεψε^η φήμης τα στρατόπεδα αύτα τα πειργάφει με^η μαρδά χρώματα.

ΕΝΑ ΝΕΟ ΑΡΙΣΤΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ. — Στην παρίσικη λογοφύρωση δέ πρωτός άριθμός του νέου περιοδικού «Comptine» όργανου της «Ενώσης των Επαναστατών συγγραφέων και καλλιτεχνών» θα διευθυντική του έπιπτροπή αποτελίσουν οι Άνρι Μπαρμπύν, Άντρε Ζιντ, Ρομάν Ρολλάν, Πώλη Βαγιάν Κουτσιρέ, με άρχισυντάχτες τούς Λουΐ Αργάκων και Πώλη Νιζάν. (Διεύθυνση «Comptine», Editions Sociales Internationales 24, rue Racine, Paris).

ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΔΥΟ ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΙΩΝ. Στις 20 τού^η περασμένου μήνα συνήθαναν σέ^ν κοινή σύκεψή τά δυο Διεθνή Γραφεία της 'Επιτροπής 'Αγώνος κατά τού^η Ιμπεριαλιστικού πολέμου (Συνέδριο 'Αμυτορεγμάτων) και της Κεντρικής 'Επιτροπής τής Εύρωπαςής 'Αντιφασιστικής 'Ενωσης (Συνέδριο Παρισίων) και απόφασισαν τη σύγχωνευσή τους ή σενίασια γένωση με σκοπό την προπαρασκευή του Διεθνούς 'Ενιαίου 'Αντιφασιστικού Μετώπου'. Τη δύναμιδα της 'Νέας Επιβεβώρησης' έδηλωσε η δύναμη την προσχώρησή της στο νέο διντιφασιστικό σύγνονοισιδιό.

ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.— Συνέρχεται στις 23 και 24 Σεπτέμβρη στο Παρίσι. Τό^ν
δριού θά έξετάσει τούς ύψιστανευς κινδύνους
σ' διεξις της χώρας και θα καταλήξει σε ωρισμό^ν
νες Διπολάρεις για έντονη αντιπολεμική δράση.
Το Συνέδριο αύτο πάρειν έξαιρετη σημασία
από το γεγονός ότι δε μετάσχει και πολυεπιλε^γ
νη προπονείται της Σοβιετικής νεολαίας.

ΜΙΑ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΒΑΓΚΡΑΜ.—Μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ παριστὸν τημάτους τῆς ἐπιτροπῆς βοηθείας τῶν μάτων τῆς χιλειράκης τρομοκρατίας, δργανώθηκε στὴ Σάλα Βαγκράμ τοῦ Παρισιοῦ μιὰ τραϊτός συγκέντρωση στὴν δότια μίλησσαν, καὶ κεραυνώνοντας τὴν πολιτικὴ ἀτμῖα τῶν Χιλειράκων καὶ Γκαΐριγκ γιὰ τὴν ἀνάσχινη σκηνοθεσίαν τοῦ ἐμπροσθοῦ τοῦ Ραΐσχτα, οἱ διάσημοι δικήγοροι Μορδ Τζιαφέρι, ὁ Τορρές, ὁ δημοσιογράφος Λεκάς, ὁ ἐπίστης διάσημος Γερμανός ἔξιατος, δημοσιογράφος «Εγκύος» Εφενίς Κίς

Ταγκόρ, άνεψιος του μεγάλου ποιητή και τελευταίας ή αδέλφη του συγκατηρόυμένου Βούλγαρου κομψούνστη Δημήτρωφ. Οι συγκεντρώθεντες ένεκριναν ψήφισμα δύο που καταδικάζουν τη δεύτερη άναντρη σκονθνεία της δίκης της Λεψίας και ζητούν ένα νόματος της καταπατούμενης ηννοίας κάθε άνθρωποιμ την άπελευθέρωση των κρατουμένων ως «ένοχών»,

ΤΟ ΑΣΙΑΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΣΑΓΚΑΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.—Διεθνής ἀντίπροσω-
πειά ἀπό κομμουνιστές και σοσιαλιστές ἀλλά
και ἀπό ἄλλους φανατικούς ἔχθρους τοῦ φασι-
σμοῦ, ὑπὸ τὴν ἡγεοία τοῦ Λόρδου Μάρκελού, 'Ἀρ-
χηγοῦ τῆς Ἑργατικῆς Ἀντιπολεύεσσας στὴ Βου-
λὴ τῶν Λόρδων, ἔφτασε στὴ Σαγκάχ για νὰ συγ-
κριθῆσῃ τὸ Ἀσιατικὸ Συνέδριο κατὰ τοῦ πο-
λέμου. (Μεταξὺ τῶν ἀντίπροσωπών περιλαμβά-
νονταί οἱ Πόλη Βαγιλία Κουτσηρή, Διευθυντής τῆς
'Ουμάντιε', ὁ Δήμαρχος τῶν Βρευελλῶν Μαρτώ,
ὁ Τζέραλδ Χάμιλτον κλπ.) 'Ἡ ἀντίπροσωπεία
ἔγινε δεκτή ἀπὸ τὴ χῆρα Σούν Γάζεν, τοῦ
πατέρα τῆς Κινέζικης Ἐπανάστασης. Ότοτε δὲ ἡ
Διοίκηση τῆς Γαλλικῆς Παραχώρησης τῆς Σαγ-
κάης, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ συνελθεῖ τὸ Συνέδριο
ἀπάγορευε τὴ σύγκληση του. 'Ἡ ἀπάγορευση
αὐτῆς προκάλεσε ἔντολες διαμαρτυρίες στὸν ἀρ-
ιστέρο γαλλικό τύπο. 'Ἡ τύχη τοῦ Συνεδρίου
παραμένει ἔτσι ἀκάθορπτη.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

Ἡ ἀνάγκη ία περιληφθούν στὸ φύλλο αὐτό τὰ σχόλια τῆς Σύνταξης γιὰ τὴν Ἐλληνοτουρκική Συμφωνία, πώς για τὸ ἀστικὸ τύπο ἀπετέλεσε τὸ μοναδικὸ θέμα ἐνὸς ὄλοκλήρου δεκαπεντεμέρου, μᾶς ἔκαψε νὰ ἀναβάλλουμε τὴν Ἑκδόση τῆς «Νέας Ἐπιθεώρησης» γιὰ μια περίποι ἑβδόμαδα.

Σ' ἀντιαθληματικής ὁργοποίεως προσθέ-
σαμε τεσσερίς ακόμη σελίδες, πλούσιες σε ρε-
πορτάζ από τό εξώτερικο. Ή τιμη τού φύλλου
ωριοθεκή απ' αύτο το μήνα σε 5 δραχμές, θα
διατρέπει δέ ή ίδια με τις 32 ή τις 40 σελίδες
που θα άποτελούν την κανονική ἔκδοση από τὸν
ἄλλο μήνα.

Συνεπής στο πρόγραμμά της ή «Νέα Έπιθεώρηση», νά ένωνται δηλαδή κατω από τη σημαία του ιδύτιφασιστικού μετώπου, όλους τούς έχθρους του φασισμού σ' όποιαδήποτε μαρξιστική ήμάδα κι' ἀν άνηκουν, παραχώρησε τις πρώτες σελίδες της στο νέο συνεργάτη της Παύλο Κύκικα, ὁ οποίος ἐκφράζει τις ἀπόψεις του πάνω στο θέμα αὐτού. Θά ἐπιθυμούσαμε τη συζήτηση τῶν διατυπωμένων γνωμῶν ἀπό οποιοδήποτε μαρξιστή. Τά αποτελέσματα θά ἦταν πάντοτε νόημα.

Τό ἐπιτελείο τῶν συνεργατῶν τῆς «Νέας Επιθεώρησης» ἀπό τὸ δὲ φύλο ἔνισχύεται ἀκόμη περισσότερο. «Ἀλλωστε ἡ πλατάτερη μορφὴ ποὺ πάρειν τὸ περιοδικό βοηθεῖ στὴν εὑρυσηνή του κύκλου τῶν συνεργατῶν του.

Στο ἔρχομενο, επιτίζουμε, ειοικὸς συνεργάτης μας θὰ γράψει γιά τὸ ἀσθέο δόρυσθελτ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς -μέχρι σήμερον ἐφαρμογῆς τοῦ.

γασία Γάλλων ὀριστέρῶν διανοούμενων. Ἐπί-
ζουμε ἀπ' τὸ μεθεπόμενο φύλλῳ νῦχουμε ἀνέκ-
δοτη συνεργασία τοις φιλολογικῇ καὶ ἄλλῃ.
Ἐπίσης ἔνα ἐνδιαφέρον ἄρθρο γιὰ τὴν Ἐπα-
νάστασην τῆς Κούβας

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Δ. Αθηνά. Σάς ενυπαριστούμε υερμά για τα καλά σας λόγια. Ή επιστολή σας δείχνει διά όχεται και πείρων τοῦ ἐλληνικοῦ κινήματος καὶ ικανότητα νὰ βλέπετε τὸν ίσιο δόμο. Η «Νέα Επιθεώρηση» αναγκασμένη νὰ ἀπαντήσει ή ίδια σὺν πρωτοπορευανές συκοφαντίες, γράφει γάρ τὰ θέματα ποὺ θύγεται στὴν επιστολή σας.

Π. Γ. Αθηνά. Πολὺν περίεγγη είναι αὐτῆς σου η επιστολή. Έκει ποὺ ὑπάρχει γνώσια και ἀνόηση τὴν ἡμιθότητα ἐσὶ βρίσκεις προφοράσσαται. Τὸ διά πίστεναι οἱ γνωστοὶ «ἀριστεῖροι» δικηγόροι διὰ τρομοκράτησαν τὸ Γερμανὸν πρέσβυτον καὶ διὰ οἱ κιτλεῖοι θὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ στείλουν ἀντιπρόσωπον γιὰ νὰ παρασκολύθησε τὴν δίκαιη καὶ τὸ άνγκυλον ποὺ διά ποσανίζεται τὸ στήλες τοῦ «Νέον Ριζοσπάστη», ποὺ κοσμονίζει τὰ κουνούπια και καταπίνει τὶς γκαμῆλες, είναι βλασεῖον καὶ δημοφοράσσαται. Θεωροῦμε καθήροι νὰ υπερβασιούσι τὴν ἐπαναστατικὴ τημή τῶν ἀνόητων αἰτῶν. «Ολαὶ καὶ οὐλαὶ» διὰ βλέπεται ποὺ οἱ «Νέοι Ριζοσπάστης» μεταβληθῆσαν σὲ διαφυλαστὴ τῆς «δικαιοτικῆς ἀμεροληπτικῆς» τοῦ γιτλερισμοῦ... Σοῦ ἔγγυωθεν δὲν πληρώθηκε. Είναι τὸ σταλινικὸν κυνούχοφτο ποὺ τὸν ἔγινε ἔτοι.

Κ. Ζ. Σαλονίκη. Τὸ εἴπαμε καὶ ἄλλοτε. Τὸ περιοδικὸν γιὰ τὸ οποῖο μᾶς μαλεῖ δὲν ἔχει καλάθη τὸν ἀργότην. Τί θέλεις νὰ τοῦ κανούμε; Πανότερα η ἴδια συνεργασία τοῦ βομβάδος καθέ τόσο τὰ «Ἐλληνικὰ Γράμματα» μὲν ἀνόντα μεταφράσματα και βλασεῖον λογοτεχνήματα, ποὺ διὰ τὰ κατάπτοντα τὸ καλάθη τὸν ἀργότην, χωρὶς οὐτὸν ἔνα νὰ δεῖ τὸ φῶς. Μιὰ μοναδικὴ ἀπόπειρα είλε γάμει και στὴν παλάτια «Νέας Επιθεώρησης» μὰ τὴν δόθηκε νὰ καταλάβει ἀπὸ τὴν Ἀλληλογραφία και προσοργικὰ πώς θὰ ἴταν γνομοθετηθεῖ γιὰ αὐτὴν ἡ καλλιέργεια τοῦ σπορ τῶν φυσιολατρικῶν ἔχδρων. Τώρα δύνως ἀλλάζων τὰ πόματα. Τώρα ἔγινε «ἐπαναστάτωμα και ἔτσι η ἴδια, τῆς οποίας τὰ γραφταὶ ἀπορρόφησαν αὖτά τὰ «Ἐλληνικὰ Γράμματα» διὰ γιὰ τὸ ιδεολογικὸν τοὺς περιεχόμενον—τότε ἴταν φωνατικὴ δεσποινίς—ἀλλὰ γιὸ τὴν συντακτικὴ και λογικὴ ἀσύναρτησία τοὺς, μεταμορφώθηκε σὲ πολύτυπα συνεργάτη τοῦ περιοδικοῦ τῆς πρωτοπορειακῆς ἀσύναρτησίας. Αὐτὸν στὴν κοινωνιολογία λέγεται: «οὐλαὶ ἔξελεις ἀνέν αλμάτων» και στὴν πολιτική.

Σ. Ε. Βόλο. Γιγενέσθε ψυλλοὶ στὸν ἄλερα. «Η Συντακτικὴ Επιτροπὴ τῶν «Νέον Πρωτοπόρων», μᾶς γράψει, ἐνὸν ἀπ’ τὴ μῆμα μεριά διακρίνουσσε διὰ τὸ περιοδικὸν τῆς δὲν είναι στεγνὸν κομματιοῦ δργανοῦ» ἀπ’ τὴν ἄλλη μεριά δὲ δέχτηκε τὸν Παπακονσταντίνον μὲν τὴν πρόφαση σὲ «ἀπορρέειν νὰ ἔχειαθροίσει τὴν πολιτικὴ τοῦ θέστρ». Ἀλλά, δ. Παπακονσταντίνον είναι γνωστό, διὰ είναι μαρούστης, και γάρ νὰ μὲ τὸν δεχτόνων σημαίνει, ὅτι δὲν είχε ξεκαθαρίσει οὐχ τὴν «πολιτικὴ τοῦ θέστρ», ἀλλὰ τὴν κομματικὴ τοῦ θέστρ, διὰ δὲν συμφωνοῦσε μὲ τὴν πολιτικὴ γραμματοῦ τοῦ Κ.Κ.Ε. Ήδος ὅμος ἔνα μῆκον μεταποτοῦ δργανοῦ, ηπτά ἀπὸ τὸν συνεργάτες τοῦ νὰ είναι τόσο σύμφωνοι μὲ τὸ Κ.Κ.Ε. οὗτοι εἰναι τὰ μέλη τους; «Επειτα, ἀμφὶ οἱ Παπακονσταντίνους «παραφέγγει νὰ ξεκαθαρίσει τὴν πολιτικὴ τοῦ θέστρ» πῶς διὰτον χρειαστεῖ τὸν γαραγτηρίζουν τροποθέτη; «Διὸ εἶναι τροποκυνθῆς ἔχει και παραέχει ξεκαθαρίσει τὴν πολιτικὴ τοῦ θέστρ». Συμφωνοῦμε ἀπόλυτα μὲ τοὺς συλλογισμοὺς σου, ἀλλὰ δὲν παραξενευμάστε δύο σου μὲ ἀντιφάσεις τῆς Συντακτικῆς Επιτροπῆς. Μᾶς φάνυνται φυσικῶς παθήματα μᾶς ὅμαδας ποὺ σορόπος τῆς είναι οὐχ νὰ διαφωτίσει, ἀλλὰ νὰ φυσθεῖ.

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΣΕΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

[Στὴ στήλῃ αὐτῇ ὁ ἀναγνώστης θὰ βρίσκει τὰ πιό ἐνδιαφέροντα βιβλία ποὺ βγήκαν, μέσα στὸν περασμένο μῆνα, ἀπὸ ζένους 'Εκδοτικούς Οίκους].

LES CAHIERS DÉ CONTRE—ENSEIGNEMENT PROLETARIEN. Μὰ σειρὰ ἀπὸ ἐκτάκτως ἐνδιαφέροντες μάκρες μέλέτες, ποὺ ἔχεδοθησαν ἀπὸ τὸ Centre de Diffusion du Livre et de la Presse. (132, Fg. St—Denis. Paris).

Litterature et lutte des Classes.

Les Journées de Juin 1848.

Les Problèmes de la Révolution Espagnole.

Causes profondes de la Révolution Française.

Les Manuels d'histoire de guerre impérialiste.

Le Pétrole.

La Neutralité Scolaire.

Karl Marx et l'éducation.

Les Organisations d'enfants (I. Patronages, scoutisme).

La vie, l'évolution des espèces et le Marxism. (Τὸ καθένα 1 γαλλ. φράγκο).

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΤΙΓΜΗ

Τὴ σημήνη ποὺ τὸ φύλλο μας πέφεται στὰ πιεστήρια, τὴλεγράφημα τοῦ «Ἀθηνών. Πρακτορεῖον ἀπὸ τὸ Λονδίνο», ἀγγέλλει τὴν ἀπόφαση τοῦ Διεθνοῦς Δικοστηρίου γιὰ τὸν ἐμπρησμὸν τοῦ Ράιγκστορφο. Τὸ τηλεγράφουμα ἔχει ως ἔξης:

«Σύντορος τῶν ἐπέρχον (20 Σεπτ.) ἐνώπιον πολυτελεοῦς ἀκροατηρίου ἀνεγνώσθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Διεθνοῦς Επιτροπῆς τοῦ τοῦ ζητήματος τοῦ ζητηγούμενος τοῦ Ράιγκστορφ.

«Ἡ ἀπόδοσις ἐν ἀρχῇ περιέχει δύο γενικούς κατηγορητήριους κατὰ τὸν εἰσιηγητὸν και διογκωτῶν τῆς οἰκης τῆς Αειφέας, εἴτα δὲ διαπιστώντα τὴν τέλλεται: α') Οτι ὁ Βάν Ντέο Λούπτερ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κουμουνιοῦς, ἀλλὰ ως ποάκτων ἀντικατασκοπείας εἰς τὸν ἐπηρεόδιον τῶν ζηθρῶν τοῦ κοινωνιονικοῦ και ματος. β') Οτι οἱ Τόργκερ, Ποπών, Δημητρόδην και Τάνερ είναι τελείως ἀδωτοί. γ') Οτι ὁ Βάν Ντέο Λούπτερ ἔνηγκε μετά συνενόχων και ὅτι τὸ πηνέτερον διότις ἔνοτός τοῦ Ράιγκστορφ γιὰ μὲν τὸ μέγαρον τοῦ προέδρουν αὐτοῦ. δ') Οτι ἔπαρχουν βαδιμοὶ ἔνετέτεις δικαιολογοῦσι τὴν γνώμην διὰ οἱ ζηνοὶ εἰναι ἐκ τῶν προδωτικούτων, αἵτινες διευθύνουν τοὺς ζηνοκοδόνιαλιστάς και ε') Οτι οἱ Διεθνῆς Επιτροπῆς εἶναι ἔτοιμη νὰ δινέθηται ἐν τοῖς δίκαιοις τῆς Αειφέας».

Σ. «Ν.Επ.» Η δίκη τῆς Αειφέας ἀρχίζει στὶς 21 τοῦ Σεπτέμβρη ἐλήφθησαν δὲ συστηρότατα μέτρα γιὰ νὰ παρεμποδισθεῖ τὸ κοινὸν ἀπὸ τοῦ τὸν παρακολουθήσαται. Στὸ ἔρχομένον πάντως, θὰ δώσουμε διετές τὶς σχετικές λεπτομέρειες.